

IRODALMI EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT BUDAPEST, 2026. XVI. évfolyam 1. sz.

000ISSN 2063-1936

Alapítva: 2011. január 1.

Tulajdonos: Bárdos László (2016-ig), Fetykó Judit

MINDEN JOG FENNTARTVA

A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére.

IRODALMI

EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

**BUDAPEST, 2026
XVI. évfolyam 1. szám**

**SZERKESZTŐSÉG CÍME:
1144 Budapest, Csertő park 2. IV/43
Tel: 06 30 448 99 06**

**FŐSZERKESZTŐ:
FETYKÓ JUDIT**

**ROVATSZERKESZTŐ:
SZOLLÁTH MIHÁLY**

**TECHNIKAI MUNKATÁRS:
NAGY ZOLTÁN
SÁROSI JÓZSEF**

ISSN 2063-1936

Alapítva: 2011. január 1.

**Tulajdonos:
Bárdos László (2016. júliusig)
Fetykó Judit**

MINDEN JOG FENNTARTVA

**A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül
bocsátják a folyóirat rendelkezésére**

Ajánlott lapok

Börzsönyi Helikon

<http://www.retsag.net/helikon/lap.htm>

CanadaHun

<http://canadahun.com/>

FullExtra

<http://www.fullextra.hu/>

GRAMOFON

<http://www.gramofon.hu/>

HETEDHÉTHATÁR

<http://hetedhethatar.hu/>

Irodalmi Rádió

<http://irodalmiradio.hu/>

Litera

<https://litera.hu/>

**MAGYAR ELEKTRONIKUS
KÖNYVTÁR**

<http://mek.oszk.hu/>

**Magyar SzínházTechnikai
Szövetség**

<http://msztsz.hu/szinpad/>

NAPÚT

<http://www.naputonline.hu/>

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

<http://www.oszk.hu/>

Versmondó

<http://www.versmondo.hu/afolyoiratrol>

Art'húr Irodalmi Kávéház

<https://www.facebook.com/arhurirodalmikavehaz/>

Gondola Kulturális Magazin

[https://bg-
bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/](https://bg-bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/)

Délibáb – Cserhát

www.delibab-cserhat.hu

Bodó Csiba Gizella honlapja

<http://bodonecsibagizella.hu/>

Kenyeres Zoltán honlapja

<http://sites.google.com/site/kenyereszoltan/>

Kotaszek Hedvig honlapja

www.kotaszekhedvig.5mp.eu

Péter Erika honlapja

<http://www.petererika.com/>

Artemisia

<https://www.facebook.com/profile.php?id=61575864735575>

Ajánlott megjelenések a MEK-en

(az oldalakhoz tartozó kapcsolódó oldalakon voltak elérhetők a szerzők további művei*)

BÁRDOS LÁSZLÓ: Szóérintő

<http://mek.oszk.hu/08800/08805/>

BODÓ CSIBA GIZELLA: Válogatott versek

<http://mek.oszk.hu/10400/10429/index.phtml>

FETYKÓ JUDIT: Epreskert

<http://mek.oszk.hu/06000/06084/>

HORVÁTH-HOITSY EDIT: Így éltem itt...

<http://mek.oszk.hu/11500/11558>

KŐ-SZABÓ IMRE: Színlelt szerelmek

<http://mek.oszk.hu/19400/19435>

MOSONYI KATA: A vég küszöbén

<https://mek.oszk.hu/23800/23865/>

Hangok bűvöletében NÉMETH SÁNDOR

énekes, vers- és prózamondó RIPORT-KÖNYV

<http://mek.oszk.hu/12200/12217/>

PÉTER ERIKA: Túlhordott ölelés

<http://mek.oszk.hu/08300/08362/html/index.html>

SZ. PÓRDY MÁRIA: Csodák? Márpedig vannak

<https://mek.oszk.hu/23700/23719/>

UMHAUSER FERENC: A felfedezését váró költő

<http://mek.oszk.hu/10500/10525/>

* A MEK átalakulása miatt ez az elérés (kapcsolódó oldalak) megszűnt. Akit érdekelnek, a MEK kezdőoldaláról a szerző nevére keresve elérhetőek. [szerk.]

TARTALOMJEGYZÉK

A. TÚRI ZSUZSA	106
A.K. ANDRÁS	67
AMBRUS JÓZSEF	65
B. MESTER ÉVA.....	50
BALOGH ÖRSE	90
BARANYI FERENC	11, 110
BÁRDOS LÁSZLÓ.....	123
BODNÁR LÁSZLÓ	60
BODÓ CSIBA GIZELLA	9, 76
BORS MÁRIA.....	83
BÖRÖCZKI MIHÁLY.....	105
CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET.....	103
CZINGEL ÁDÁM.....	85
CZÓBEL MINKA.....	81
DARVAS JUDIT	84, 97, 112
DEBRECZENY GYÖRGY.....	122
DIENES TIBOR.....	58
DOBROSI ANDREA	57
DOMBRÁDI ISTVÁN.....	59
EGERVÁRI JÓZSEF	121
FÁBIÁN KRISZTINA.....	92
FÁBIÁN MÁRIA	7, 64
FEIGE MÁRTA.....	63
FELLINGER KÁROLY	92
FETYKÓ JUDIT.....	125
FÖLDESDY GABRIELLA.....	107
GÄNSZLER BEÁTA.....	74
GÓSI FERENC	93
GÓSI VALI.....	93
GUTI CSABA.....	42
HABOS LÁSZLÓ	38
HAJNAL MÁRIA	101
HALÁSZ ERZSÉBET.....	113
HEGEDŰS GÁBOR	58, 110
HORVÁTH HOITSY EDIT.....	36, 37
ILLÉS KLÁRA	31
JÓLJÁRT ANITA	49
JÓNA DÁVID.....	12
KARAFFA GYULA.....	38
KARDOS M. ZSÖTE	105
KAVABATA JASZUNARI.....	15
KERECSENYI ÉVA.....	51
KETYKÓ ISTVÁN	100
KLOTZ MÁRIA	100
KOLUMBÁN JENŐ	98
KOOSÁN ILDIKÓ	49
KORIM LÁSZLÓ	73
KOTASZEK HEDVIG	56, 77

KOVÁCS LÁSZLÓ (KOVYCS)	114
KOVÁCS MARIANNA.....	35
KOZÁK MARI.....	114
KRÁNITZ LAURA.....	87
KULCSÁR TIBOR	111
MÁNDY GÁBOR.....	39
MESTER GYÖRGYI	61
MOLNÁR G. KRISZTINA.....	51
MOSONYI KATA	24
NAGY BERTALAN.....	14
NAGY JÁNOS.....	104
OROSZ MARGIT.....	120
ÖTVÖS NÉMETH EDIT	41
PÁNTI IRÉN DR.	115
PÉTER ERIKA	50
PETHES MÁRIA.....	34
REICHARD PIROSKA.....	52, 53, 54, 55
REJTŐ GÁBOR.....	57
RIERSCH ZOLTÁN	41
SAJTOS ORSI.....	80
SZ. PÓRDY MÁRIA	45, 94
SZABÓ JUDIT	99, 120
SZABÓ MÁRTA	10, 40
SZEDŐ TIBOR	115
SZEGŐ JUDIT.....	110
SZESZTAI ZSUZSA	60
SZIWERY BALÁZS.....	34
SZOLLÁTH MIHÁLY.....	33, 78, 102
SZOLNOKI IRMA	96
TOLDI ZSUZSA	82
TORNAI XÉNIA.....	87
TÖRÖK NÁNDOR	81
UMHAUSER FERENC.....	69
VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF.....	98
VARGA ÁRPÁD	122
VARJÚ ZOLTÁN	59
VASADI PÉTER.....	13
VERASZTÓ ANTAL.....	88
VERRASZTÓ GÁBOR†	91
VIHAR JUDIT	23
ZSIGMOND ISTVÁN	126

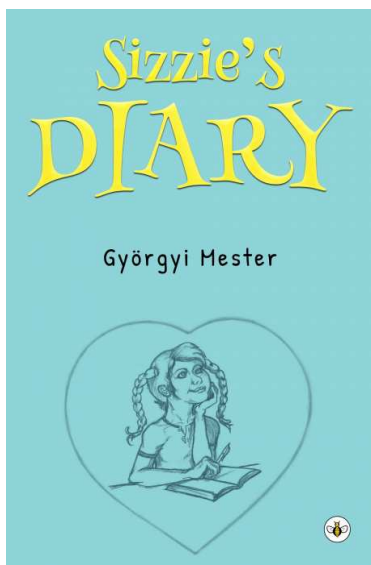
15 éves az Irodalmi Epreskert 5

Fotó: FÁBIÁN MÁRIA

HÍREK

KIADTÁK

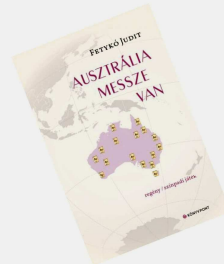
Kiadták, megjelent Angliában is
MESTER GYÖRGYI: *Zizi naplója*
(Sizzie's diary)

<https://olympiapublishers.com/books/category/childrens-fiction>
<https://olympiapublishers.com/books/sizzies-diary>

KÖNYVBEMUTATÓ

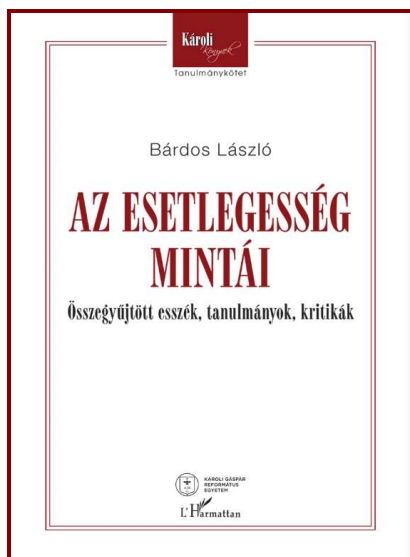
MEGHÍVÓ

Szeretettel hívunk
Fetykó Judit *Ausztrália messze van*
című könyvének bemutatójára
2026. március 3-án 16,30-ra,
a Sárrét Községi Térbe
(1142 Budapest, Sárrét park 2)

A hely megközelíthető a 74-es, 81-es trolival

MEGJELENT

A L'Harmattan Kiadónál már megrendelhető
<https://harmattan.hu/az-esetlegesség-mintai-3620>

HÍREK – KÖZLEMÉNY

Az Irodalmi Epreskert 5 sokoldalú virtuális folyóirat évente négy alkalommal jelenik meg: március, június szeptember és december hónapokban, kb. az aktuális hónap első felében. Kérem a szerzőket, az előtte lévő hónapok közepéig küldjenek alkotásaikból e-mailben erre a címre:

fetykoj@gmail.com

Aki több írást, verset küld, azt egy dokumentumon belül küldje.

Nincs tagdíj. A lap nem tud szerzőinek fizetni. Korábbi megjelenés nem akadály. A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére.

Bármely téma szerepelhet, de szélsőséges tartalmat, vagy annak burkolt formáját nem közöljük.

A lap szerkezete némileg átalakult, a minden szerző új/önálló oldalon közlése nagyrészt megváltozott.

Kérem a szerzőket, (aki még nem tette), hogy adjanak meg e-mail- illetve telefonelérést.

Fetykó Judit

Aranyvessző a „fali-képben”

Fotó: **BODÓ CSIBA GIZELLA**

Fotók: **SZABÓ MÁRTA**, *Zemplén, koratavas*

BARANYI FERENC

Pusztai próféta

Lábanyomát a hálátlan homokról
úgy mosta le az egykedvű eső,
hogy büszke léptű járásának olykor
még az emléke sem dereng elő.

Homloka árkait az összeráncolt
buckaoldal se támaszthatja fel –
akárhogy nézzük is: végleg kilábolt
a Bugacból Oláh Ezékiel.

De a remény, mit szétfeslő szívének
tarisznyájából elosztogatott:
sok millió borókatűlevél lett,
napszíttá zöldje szívós és konok,

nem hagyja, hogy Bócsától Orgoványig
jövők hite ördögszekér legyen,
amely szelektől úzve nyargalász itt
s hivalkodik, hogy mily gyökértelen...

Oláh Ezékiel öreg paraszt volt,
nyolcvanhat évig túrt esőt, napot,
a hallgatása mindig igazat szólt,
ha csöndnél többet úgyse mondhatott,

meghalt – s nem költözött el: hébe-hóba
mint vizen járó Krisztus, úgy megyen
által, borókazöldbe burkolózva,
a királydinnyés homoktengeren.

Morituri

Ki győzött végül is? Az életben maradt
gladiátor, kiért ma egész Róma őrzöng?
Vagy a szíven döfött sorstárs, aki miatt
hollók ülik toruk a hetedik tetőn fönt?

Mit ér a győzelem, ha halálraítélt
a győztes is? Bizony, nem kerül nagy időbe,
hogy ő hullatja majd, mit ont ma még: a vért –
és rá üvölt halált mostani éltetője.

Ne ámítsuk magunk: e talmi diadalnak
nincs semmi mámora – szomorúsága van csak,
senki nem osztozik a bajnok szégyenében.

És Róma áll. Talán a cézárok hatalmát
megdöfhetnék, akik egymás vérét fakasztják,
de nem lesz egy-folyam a sok pataknyi vér. Nem.

Puccini

Mert szerették az emberek:
lángot okádott rá a szakma,
mely ma is buzgón csapogatja
rá a koporsófedeleit,

mintha csupa idegbeteg
szegődne zenekritikusnak,
varjúrajuk sunyítva kushad
bő termésű szívek felett

és fanyalogva csipeget
abból, ami csemege másnak!
A tehetségre nincs bocsánat -
saját kárára kér eget.

Manon, Mimi s a többiek:
Tosca, a Pillangókisasszony
a mérhető színházi hasznon
bájos fölénnyel túllibeg

s betuszkol minket fellegek
bárányszelíd vonulatába.
S így a világ, ha keze-lába
törne is, tán előbbre megy.

Baranyi Ferenc: *Könyörgés apátiért*,
<https://mek.oszk.hu/02200/02296/02296.htm>

JÓNA DÁVID

A tudásról

Ha kezdem érteni, azt kívánom, bár ne érteném,
a nemtudás tudása a tudás: de ez csak magánvélemény,
az összefüggések bonyolult rendszerében sodródik az én,
az igazság nem tud megtapadni az agy mindkét féltekén.

Itt van Jézus Hegyi beszéde, de tényleg itt van?
Te jó ég, mi mindent belemagyaráz a hittan,
és mikor úgy érzed, hogy valamit megtaláltál,
nagyítóval játszol a lőszerraktárnál.

Bölcsesség az, hogy a korlátainkat látjuk, vagyis a tudatlanságunkat,
és ha már ez az egész végérvényesen untat,
akkor belátni lenne jó, hogy nincs teljesség, nincs Egész,
és hogy illúzió, ha azt hiszed, hogy a mindenség becéz...

Már azzal elvérzel, ha a szeretet fogalmát érted,
a tükörben a ruhát ahogy magadhoz méred,
majd válogatsz az értelmezések között,
ha valaki azt állítja, hogy érti: csak nagyképűsködött.

Nem értünk mi semmit, még magunkat sem!
A képzelet azzal játszik, ami nincsen,
és kompenzállok és kompenzálsz, mintha bármi is múlna ezen,
így rugóznak az elmék a tévedéseiken.

A hajtóerő a félelem, mi a tévútjainkra visz,
az ego az otthon, s így a gondolat mindig hazavisz,
oh, jaj stockholm-szindrómás szegény,
a gondolkodásunk, mint a gyilkos szempontjából írt detektívregény.

Forrás: Jóna Dávid Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/david.jona.3>

VASADI PÉTER

A házasságról

Minden válás túl korai vereség; az egymásért folytatott küzdelem ijedt fegyverletétele. Szent Pál szavaira kell gondolnunk: „Testvérek... legyen szívetekben irgalom, jóság, alázatosság, szelídség, türelem, viseljétek el egymást...” Nem biztat győzelemmel, azt kéri, viseljük el egymást; nem ámít az erények felhalmozásával: - legyen szívetekben irgalom. Aki e felszólítás elől kitér, az ki akar térni: annak e mozdulat bizonyítására minden érv s minden érvnek az ellenkezője is megfelel. Ezért az értelmi-érzelmi relativitásért tartjuk fenyegető jelenségnek a válások sokaságát, mely a házasfelek emberi válságára mutat.

Természetes, hogy az ember válsága ott a legnyilvánvalóbb, ahol a legnagyobb a megterhelés: a házassági együttélésben. Újra fel kell fedoznünk: mi is a házasság?

Mindenesetre az együttélésnek nem az a kispolgári prototípusa, amely operetti kezdetek után fanyalgó unalommal, igazságtalan munkamegosztással és teherviseléssel, a külvilág előtt gyáván leplezett gyűlölettel silányul. Ez valóban összeomlóban van. Mégis az embert megrázkódtatásai hamarabb eljuttatják önmagához, mint egy erőszakkal fenntartott alárendelés, amely épp az érdekesebb felet forgatja ki emberi értékeiből.

A házasság nem az, aminek megkötésekor mutatja magát, de bizonyos, hogy az akar lenni, aminek ilyenkor látjuk: egyetlen, megszakíthatatlan szövetség, amelynek tanúja és jóváhagyója nem kisebb személyiség, mint maga Isten.

Hogy mi, hogy mennyi a házasság, azt harminc-negyven-ötven évi együttélés szépségben és szorongatásban megszelídült öregei igazolják, akik csöndességükben és önáldozatukban megérték Isten szomszédságára. Őket kell megkérdezni a házasság jövője felől, akik már csak bólogatni és mosolyogni tudnak. Tőlük tudjuk, hogy a házasság elsősorban elszánt, egyoldalú, önkéntes és fáradhatatlan jócselekedetek sorozata.

Tehát nem lutri, hanem lehetőség az emberi nagyságra. A házasság nemcsak esküvő, nem megalapozatlan ábránd, hanem létforma, amely egybevág az ember természetével, létforma, amelynek csak egyetlen méltó riválisa van: Isten magánya, vagy az ember Isten társaságáért vállalt magánya.

A házasság érvénye egyetemes: mielőtt szentség lett volna, már felbonthatatlan lehetett, hiszen a házasfelek eggyé válásának folyamata oly erős, oly egyszeri, hogy e gyökerekig ható egység szövvénye visszafelé már felfejthetetlen.

A házasságban a nemiség nyugtalanító ígérete feloldódik, a házások szerelmi gesztusává nő. A házások szerelme egységükbe ágyazódik: nemcsak az öröm megvalósulását kívánja, hanem a teljes ember teljes kibontakozására irányul. Így haladja meg ez a szexualitás biológiai kereteit, s így lesz az öröm, a felelősség, az igazságosság, a testi-lelki békesség motívuma. Ádám és Éva, Rómeó és Júlia szerelme azért halhatatlan, mert egymást megajándékozó szerelmükben teljes létüket kínálták.

A házasság hatalom egymás felett, melynek jótékony vagy kártékony hatásáról napról-napra döntenünk kell. A házások folyton újra fogalmazzák egymásról alkotott véleményüket. Ez lehet áldás is, ilyenféleképpen: élj örökké, kedves, s lehet fojtogató ítélet is, valahogy így: pusztulj az utamból. Tudunkon kívül, döntésének belső csöndjében ítélni élettársunk bennünket életre is, pusztulásra is. Az emberi szabadság félelmetes joga ez, de bizonyos: élettársunk új meg új döntésének nemcsak tárgya, oka is vagyunk.

S mivel az ember titkának teljes ismerője egyedül Isten, a házasságban végbemenő egység öntudatlan egység, legalábbis olyan, hogy nemcsak az lesz eggyé benne, amit ismerünk egymásból, hanem az is, ami mindvégig megmarad bennünk ismeretlennek. Éppen azért öntudatlan egység, mert kegyelmi hatásra jön létre, úgy, hogy velünk történik, mégsem

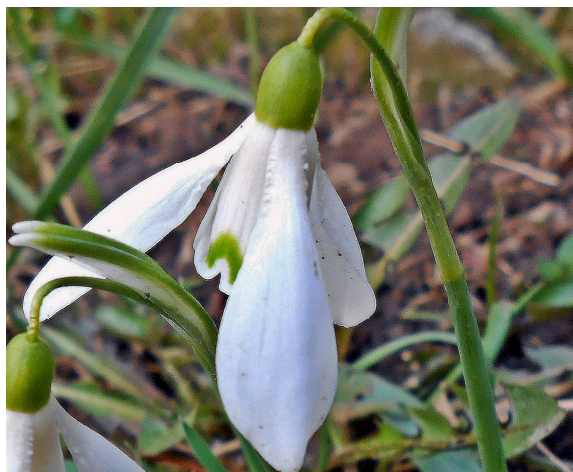
tudunk róla számot adni. Olyan egység ez, amely nem egyszerűsít le, hanem tiszteletben tart. Olyan, amelyben az, ami soha nem derül ki, mégsem akadálya a szerethetőségnek. Ellenkezőleg, ez az ismeretlenség további föltétele marad a szeretetnek; a szeretet nem igaz le, nem koptat laposra, nem emészt föl, hanem elfogad homályosságában, viszonyul, alkalmazkodik, megőriz.

S éppen itt, a „konstans” titokban van a házasság költészete is: a megközelítés, a játék, a kísérlet, sőt egymás tudatos próbatétele, létünk egymásra kimért veszélyei azt a meggyőződésünket sugallják, hogy ez a páros játék műfajilag nem más, mint dráma, végső fejezeteiben tragédia. S való igaz: keretében a emberi nyomorúság többször jut főszerephez, mint az emberi boldogság. Ez azonban csupán azt jelenti, hogy a házasságban az életet éljük, ezért költészete az irgalom.

A házasságban van emberi szabadság: igaz, hogy ez a szabadság valódi magjára apad. A vállalt együttlét könyörtelenül kiharancsol bennünket a magány kényelmes parcelláiból, s azokat a közös gondok, közös felelősség cserjéivel ülteteti be.

Egy tizenhétéves, fekete hajú fiú szavai szüleinek házasságáról: „Ha azt akarják a felnőttek, hogy tiszteljük őket, szeretetükkel igazolják házasságukat. Nem vagyunk kíváncsiak arra, mennyire szerették egymást tizenhét évvel ezelőtt. Arra vagyunk kíváncsiak, maradt-e szeretetük holnapra, s holnaputánra is. Kössék meg házasságukat minden nap, újra meg újra.”

Forrás: Víz Judit Facebook-oldala,
https://www.facebook.com/?locale=hu_HU

Fotó: NAGY BERTALAN

FORDÍTÁS

KAVABATA JASZUNARI: A GYÖNYÖRŰ JAPÁN ÉS ÉN NOBEL-ELŐADÁS

Tavasza virágtól,
a nyár kakukkszótól,
az ősz a holdtól,
a tél a hóeséstől
lesz frissebb, világosabb.

Így hangzik Dógen szerzetes (1200–1253) „Az eredeti lélek” című költeménye.

A felhő mögül
kibúvik a téli hold,
engem elkísér,
szél járja át a testemet
és a hó hűvös, hideg.

Ez a vers szent Mjóe (1173–1232) költeménye, amelynek sikerült megtudnom keletkezési időpontját. A költő e verséhez úgynevezett utamonogatari¹, hosszú és részletes kotobagaki² kapcsolódik, amelyből kiviláglik, hol játszódik a költemény.

„Az 1224-es év tizenkettedik hónapjának tizenkettedik éjszakáján felhő takarta el a holdat, midőn a Kakjú palotában zen meditációba merültem. Amikor elérkezett az éjféli, megszakítottam az elmélyülést, s ahogy kiléptem a palotából, hogy elinduljak a hegycsúcsra egy alacsonyrangú negyeden keresztül, a hold előbújt a felhő mögül, s beragyogta a csillogó havat. Társamul szegődött a hold, a völgyben egy farkas sem üvöltött, egyáltalán nem féltem. Az alacsonyrangú negyeden keresztül mentem visszafelé is, s amint visszaérkeztem, a hold is visszabújt a felhő mögé. Mikor lakószobámban meghallottam az éjféli utáni virrasztást jelző harangszót, még egyszer elindultam a csúcs irányába. Ismét előbújt a hold is a felhő mögül, hogy utamon elkísérjen. Míg eljutottam a csúcsra, s visszaérkeztem a szentélybe, a hold megint elkísért, s ahogy a hegy túlsó oldala mögé elbújt, úgy tűnt, hogy titokzatos kísérőm marad.” Ennyit a dalról.

Hegy meredélyén
ó, nézd a meggörnyedőt!
S míg a szentélytől
elérkezem a csúcsig,
a hegy csúcsán
én is visszafordulok,
jer, te is, hold
éjre, mindörökké
együtt velem, légy társam.

A következő versről annyit, hogy szent Mjóe egész éjszaka a zen szentélyben magányosan elmélkedett, s talán még virradat előtt visszatért.

¹ utamonogatari: elbeszélésfűzér külső és belső történetekről, a költészetről, amely a csúcspontoknál rövid versekbe megy át.

² kotobagaki: előszó versekhez

„Amint zen meditációból felnyitom szemem, látom, hogy hajnalban ablakomban feltűnik a ragyogó telihold. Sötét cellámból néztem, szívem megvilágosodott, úgy éreztem, hogy a hold és ragyogó szívem fényét nem lehet megkülönböztetni.”

Szívem áttetsző
fény sugártól ragyogó,
ó, bizonyára
közös a mi csillogásunk:
fénylik a hold is meg én.

Ahogy Szaigjót (1118–1190) a cseresznyevirág, Mjóet a hold költőjének nevezik.

Vörös, vörös és
vörös, vörös, vörös és
vörös, vörös és
vörös, vörös, vörös és
vörös, vörös, vörös hold.

Ilyen érzéseknek ad hangot ártatlanul tiszta verseiben. Három költeménye is szól a „téli holdról” éjfélről hajnalig. „Amikor verset írok, nem gondolok a költemény tartalmára” (Szaigjó). Ez a mondat jellemző Mjóera is. Nyílt, természetes hangnemben beszél a holdról mindössze harmincegy szótagban. Az említett „A hold társamul szegődött” című versben a holddal barátkozik, s ahogy a holdat nézi, saját maga holddá, a hold pedig az íróvá lényegül át, magától értetődően olvadnak egybe, találkozásuk természetes. A virradat előtt sötét szentélyben elmélkedve ülő szerzetes „megvilágosuló szívének” fényére gondol, melyet a hajnali holdtól kapott, s arra, hogy közös a hold és szívének sugára.

Az „Amikor a téli hold elkísér” című versből és a hosszú kotobagakiből kiviláglott, hogy éppen azt a képet ragadta meg a költő, amikor Mjóe a hegyi szentélyből vallásos áhítattól átítatva kilépett, filozófiai elmélkedésekkel volt tele a lelke, s ennek az érzésnek csodálatosan megfelelő találkozási a holddal valóban baráti hangulatot áraszt. A téli holdról énekel, amely a felhő mögül kibúvik, majd a felhő mögé rejtőzik, megvilágítja a szentélyből kilépő és visszatérő költő lábnyomát, megsemmisíti a félelmet a farkasok üvöltésétől. S Mjóe talán nem is a szélről borzongott meg, talán nem is a hótól, talán nem is volt hideg. Ahogyan a költő az emberekkel azonosul, azt mondhatjuk, hogy legbensőségesebben és egyszersmind könnyedén a japán ember szívéből szól. A verset melegnek, mélynek, leheletfinomnak érezzük. A Botticelli-szakértőként nemzetközileg elismert dr. Jasio Jukio, az antik és modern, a keleti és nyugati képzőművészetek tudósa, a japán képzőművészetek jellegzetességeit egy tömör mondatban így fejezi ki: „Hóesés, holdragyogás, virágnylás – legigazibb barátaink.” Ha a hó szépségét élvezzük, ha a teliholdban gyönyörködünk, ha a virágnylást csodáljuk, tehát a négy évszak időről időre ismétlődő pompája nyugtáz le bennünket, akkor tulajdonképpen a szépséggel való véletlen találkozás boldogságának pillanata érint meg, úgy érezzük, hogy most vagyunk vele legjobban eltele, s azt kívánjuk, hogy örömminket társunkkal megoszthassuk. A szépség érzése, azt hiszem, az ember számára feledhetetlen, erős csábítás. Ekkor a „barát, társ” szó értelme kitágul, többet jelent már, annyit tesz, mint „embernek lenni”. A „hóesés, holdragyogás, virágnylás”, a négy évszak időről időre változó szépségét kifejező szavak, amelyek magukban foglalják a japán hagyományt, a hegyet, folyót, fát, füvet, az egész természet mindmegannyi megnyilatkozását és az emberi érzéseket. A japán teaszertartás is azon alapszik, hogy a „hóesés, holdragyogás, virágnylás – legigazibb barátaink”. Meghívás egy teára, ezeknek az érzéseknek együttes megnyilvánulása: a legalkalmasabb időben jó barátok összegyűlnek, találkoznak. Az említettekkel kapcsolatban hadd jegyezzem meg, hogy az a feltevés, miszerint elbeszélésem, „Az ezerdaru-minta” a japán

teaszertartás formai és lelki szépségeit írja le, a mű félreértése. A mai ember vulgarizált teaszertartás-értelmezését próbáltam benne megragadni, a mű ezzel a felfogással polemizál, s ezért inkább elutasító alkotásnak lehet nevezni.

Tavasza virágtól,
nyár a kakukkszótól,
az ősz a holdtól,
a tél a hóeséstől
lesz frissebb, világosabb.

Dógen versében a négy évszak e szép költeményében az fejeződik ki, hogy a régi japánok tisztelik a tavaszt, nyarat, őszt, telet, vagyis lelkesednek ezek állandó, egymást váltó ismétlődéséért a tájban, könnyen sorakoztatják egymás mellé mind a négyet, s erre utal, ahogy hallhatták, e nem mindennapi költemény.

Egy másik régi költő, Rjókan szerzetes (1758–1831) hasonló tárgyú, az író halála előtt íródott verse így hangzik:

Ó, mit is hagyok
majd búcsúajándékul?
Tavasza virágát,
kakukkszótól zengő dombot,
őszbi bíborlevelet?

Itt, mint ahogy Dógen költeményében, sőt más japán költők verseiben is, a sorok a japán hagyományokat érintik, és talán még jobban, jellegzetesebben jelenítik meg Japán igazi lényegét. S még három költemény Rjókan utolsó alkotásaiból:

Könnyű köd lebeg
egész nap, s én figyelem,
hogy labdázza át
e tavaszi napot a
kacagó gyereksereg.

Leheletnyi szél,
szikrázóan fénylő hold,
egész éjszaka
együtt táncolnak öreg
maradványaim felett.

Nem igaz, hogy én
semmi kívánok lenni,
attól vagyok jobb,
hogy egyedül okozok
örömet a világban.

Rjókan e versek szellemében élt, magányos volt, mint a fűszál, költeményei olyanok, akár lelke és élete. Régi ruháját magára terítve kóborolt az ösvényeken, gyerekekkel játszadozott, parasztokkal beszélgetett, a vallás és az irodalom gondolati mélységeihez könnyen jutott el, közel álltak hozzá a tiszta szavak és tettek, melyeket ez a buddhista mondat összegez: „mosolygó arc és szívből jövő szavak”. Versei és kalligráfiájának stílusa az Edo-korszak utolsó szakaszát

tükrözik a 18. század végétől a 19. század elejéig, de még japán mai korszakában is csodálatba ejtik az olvasót, s megszabadítanak napjaink modern vulgarizmusától, ahogyan a régi korok szépségét szóltatják meg. Halála előtti költeményei maguk is búcsúajándékok maradtak, s azt a reményt fejezik ki, hogy a világ egyszer majd szép lesz, a versek a japán hagyományokkal telítődnek, s a költő vallásos hite csendül ki belőlük.

Várok, csak várok,
hogy eljöjjön kedvesem,
most íme itt van,
s én találgatom egyre,
mire is kell gondolnom.

Ez a szerelmi dal is Rjókantól való. Szeretem ezt a verset. Egy hatvankilenc éves öregember (én is ugyanennyi vagyok, amikor most az irodalmi Nobel-díjat megkapom) találkozott egy huszonkilenc éves apácával, Teisinnel, és ebből gyönyörű szerelem született. A szeretett ifjú nővel való találkozás örömét, a várakozó, majd a hölgy jöttén örvendező szerelmes férfi érzelmeit fejezi ki a költemény. „S találgatom egyre, mire is kell gondolnom.” – Az utolsó sorokat végtelen egyszerűséggel fogalmazza meg a költő.

Rjókán hetvennégy éves korában halt meg, ugyanazon a vidéken, Ecsigo tartományban, ahol elbeszélésem, a Hóország játszódik. Hátsó-Japán északi részén, a mai Niigata megyében született, ahol Szibériából a Japán tengerig hideg szelek fújnak keresztül. Egész életét a Hóországban töltötte, s amikor öreg, megfáradt lett, s tudta, hogy a halál közel van már, lelke teljesen megtisztult. „Utolsó percek pillantása” címmel esszét írtam a halála előtti költészetéről. Úgy érzem, hogy a Hóország egészét ő rajzolja meg a leggyönyörűbben. Tanulmányom címe Akutagava Rjúnoszukétól (1892–1927) származik, s ezt az idézetet az öngyilkossága után hátrahagyott művei között találtam. „Az úgy nevezett életerő, az állatok ereje fokozatosan elvész.”

„Életem a beteg idegzetű világban olyan, mint a jég, hideg és áttetsző.” „Nem tudom, hogy mikor határozom el magam arra, hogy öngyilkos legyek, bár a természet számomra mindennél szebb. Bizonyára kinevetik majd ezt az ellentmondást, hogy a természet szépségét szeretem a legjobban, s mégis öngyilkos akarok lenni. Azonban a természet szépsége utolsó perceim pillantásában tükröződik.”

1927-ben harmincöt éves korában Akutagava öngyilkos lett. Az „Utolsó percek pillantása” című munkámban így írok erről: „Akármennyire is elidegenedünk a világtól, az öngyilkosságnak nincs értelmi formája. Bármilyen jó cselekedetet is követett el az az ember, aki öngyilkos lett, mégis távol van a szentek birodalmától.” Akutagava és Dazai Oszamu öngyilkosságát nem tudom dicsőíteni, sohasem rokonszenveztem az öngyilkossággal. Volt egy fiatalon elhunyt barátom, japán avantgárd festő, aki éveken keresztül foglalkozott az öngyilkosság gondolatával. Ebben az esszémben hozzá szólok: „Úgy tűnik, újra és újra azt mondta, hogy nincsen magasabb rendű művészet a halálnál, s ez azt jelenti, hogy meghalni annyit tesz, mint élni.” Bár feltételezem, hogy ő, aki buddhista templomban született, buddhista iskolában nevelkedett, más halál szemlélettel rendelkezik, mint a halállal kapcsolatos nyugati gondolkodásmód. „Azok közül, akik gondolatokat adnak a dolgoknak, van-e valaki, aki nem gondolt volna az öngyilkosságra?” Egyetértek Ikkjú „cimborá” (1394–1481) e gondolatával, aki maga is két ízben szándékozott öngyilkos lenni.

De maradjunk egy kicsit a „cimboránál”, akit a gyerekek a gyermekmesék éles elméjű atyjának tartanak, és akinek határtalan külön viselkedéséről számtalan anekdota maradt ránk. Azt mesélik róla: a gyerekek az ölébe ültek, hogy megsimogathassák a szakállát, s a vadmadarak a tenyeréből szemelgették az élelmet. Mindezekből látszik, hogy jámborlelkű, kedves, az emberekhez könnyen közeledő pap volt, s tulajdonképpen őt nevezhetjük a legkomolyabb és

legalaposabb zen szerzetesnek. Azt mondják, hogy Ikkjú, a császár fia már hatéves korában templomba járt, s fiatal éveiben megnyilatkozott génusza és költői tehetsége, a vallással és az étellel kapcsolatos legmélyebb gondolatok érdekelték. „Ha van Isten, akkor segítsen rajtam, ha nincs, akkor hajítsanak engem a tó fenekére a halak táplálékául” – mondta, s a tóba ugrott, de sikerült megmenteni. Jóval később, mikor a Daitokudzsi templom egy szerzetese öngyilkos lett, s számos papot felzaklatott ez az esemény, Ikkjú a felelősséget átérezve ezt mondta: „vállamon a súlyos teher”, s elindult a hegyekbe, megtagadta magától az ételt és a halált választotta. Ikkjú verseskötetét Kjóunsúnak, „Örült felhők gyűjteményének” nevezte, Kjóun volt írói álneve. Ebben a gyűjteményében és az ezt követő verseiben a zen költészetben páratlan erotikus költeményeket írt, megjelenítve a hálózobatitkokat, ami rendkívüli meghökkenést váltott ki. Ikkjú szerint, ha halat eszünk, szakét iszunk, ha a női nemmel közeli kapcsolatba kerülünk, akkor felülmúljuk a zen szabályait és tilalmait, felszabadulást keresünk alóluk, és így visszatérünk a megalapozott vallási formákhoz. A zenben az élet lényegének, az emberi létnek a megújulását, igenlését kereste a polgárháborúk és az erkölcsi összeomlás korában.

Ikkjú temploma, a Daitokudzsi, Kiotóban Muraszakino területén jelenleg a teaszertartás központja, s a teaház falait Ikkjú eredeti kéziratai díszítik. Nekem is van két eredeti Ikkjú kézirat. Az egyik egy egyszerű mondat: „Buddha birodalmába belépni könnyű, az ördög birodalmába belépni nehéz.” Ezt a mondást gyakran előveszem, ha szidják a kalligráfiámat. Különbözőképpen értelmezhető, a benne rejlő súlyos gondolatot valószínűleg nehezen lehet kihámozni: „Buddha birodalmába belépni könnyű”, majd továbbfolytatva: „az ördög birodalmába belépni nehéz”, ezzel az Ikkjú szerinti zennel szívem szerint egyetértek. Egy művész számára, aki az igazságot, a szépséget és a jót keresi, bizonyára félelmet, könyörgést, sőt imát fejez ki az ördög birodalma iránt. Valószínű, hogy ez a tény látszólagos, csak a felszínen mutatkozik meg és mögötte a sors elkerülhetetlensége rejlik. Lehet, hogy Buddha birodalma nem látszik az ördög birodalma nélkül. És az ördög birodalma olyan, ahová nehéz belépni, nem a szív gyengeségének való.

„Ha találkozol Buddhával, öld meg Buddhát, ha találkozol ösöddel, öld meg az ösöd.”

Ez egy jól ismert zen mondás. Hogy a buddhizmus két nagy szektára oszlott, mindez, azt hiszem az üdvözítésben való hit miatt történt: az egyik szerint az üdvözítés más erejéből való, a másik szerint saját erőnkéből, s természetesen a zen az utóbbit vallja, ilyen értelemben magyarázhatjuk meg ezt az erőteljes és szigorú mondást. Viszont a más erejéből való üdvözítés szektájának képviselője, Sinran (1173–1262), a sinto szekta alapítója egy alkalommal ezt mondta: „A jó ember újjászületik, és mennyivel inkább kell, hogy így legyen ez a rossz emberrel.” Ez a nézet megegyezik Ikkjúnak a Buddha és az ördög birodalmáról alkotott nézőpontjával, bár mindkettő más-más alkatú ember volt. Sinran azt is mondta, hogy „nem akarok egyszerű tanítvány lenni”. „Ha ösöddel találkozol, öld meg az ösöd”, „nem akarok egyszerű tanítvány lenni”, – mind a két mondásban talán a rideg sors művészete rejlik.

A zenben nincs bálvány- vagy szentképmádás. A zen szentélyben találunk ugyan Buddha szobrot, azonban a gyakorló cellákban, ott, ahol gondolatainkban elmélyedve ülnek a szerzetesek, sem Buddha kép, sem Buddha szobor nincsen, sőt még a szútrákban, a szent könyvekben sem. A zen gyakorlásakor lehunytt szemmel hosszú órákon keresztül szótlanul ülnek a szerzetesek. Amikor ide belépnek, semmilyen eszme, semmiféle gondolat nincs bennük, az „én” megszűnik, s minden a „Semmi” lesz. Ez a „Semmi” azonban nem a nyugatra jellemző nihil vagy űr, ellenkezőleg, a lélek univerzuma, amelyben minden átjárja egymást szabadon, túlhaladva a határokat, korlátlanul. Természetesen vannak a zenben mesterek, tanítók, akik irányítanak, vezetnek a párbeszédet, elősegítik a megértést, a megvilágosodást. Ezenkívül a tanítványok tanulmányozzák a régi szent könyveket, de mindvégig saját maguk gondolkodnak, s a megértéshez, a megvilágosodáshoz egyedül, önerőből kell eljutniuk. A logikánál fontosabb az intuíció, mások tanulmányozásánál az önmaguk megismerése. Az igazság a „szavak elhagyása”, ami „szavakkal kifejezhetetlent” jelent. Ekkor érkezünk el oda, hogy „a csend olyan, mint a

menydörgés”, ami Vimalakírti szútrájában olvasható. Ez a hagyomány Bodhidharmaig nyúlik vissza, aki körülbelül a 6. században élt, dél-indiai uralkodó volt és ő alapította meg a zent Kínában. Kilenc évet némaságban töltött egy pincefal felé fordulva, s végül eljutott a megértésig, a megvilágosodásig. Az ülő helyzetben való szótlán meditáció Bodhidharmától származik. A következő két vallásos verset Ikkjú írta:

Kérdezlek téged,
s válaszolsz. Nem kérdezlek,
nem szólok hozzád,
nem felelsz. Bodhidharma!
Szívedben mi lakozik?

Vajon mi a szív?
Tájképen tussal festett
gyönyörű fenyő
libegő lágy szellőjének
zúgása, susogása.

Ebből a versből érezhetjük a zen szellemét egy keleti festményen. Azt hiszem, a keleti tusfestmény lelke az üres térben, a szabadon hagyott részekben és a néhány ecsetvonásban mutatkozik meg. Csin Nung kínai festő a következőket mondta: „Akkor fogsz tudni ágat festeni, ha hallod a szél hangját.” Dógen szerzetes egyszer így fogalmazott: „A megértés a bambusz hangjában van. A szív megvilágosodása az őszibarack virágában rejtezik”. Ikenobó Szenjó a 16. századi virágrendezés mestere, Beszédeiben a következőképpen fogalmaz: „Egy vízbe tett virágos ág a folyók és hegyek mérhetetlenségét idézi elő”.

A japán kertek is a nagy természetet jelképezik. A nyugati kertekben főként a szimmetriára, a japán kertekben éppen az aszimmetriára törekszenek, s az aszimmetria miatt sokkal gazdagabban jelképezik a természet mérhetetlenségét, sokszínűségét. Az aszimmetria persze a finom érzékenység egyensúlyára támaszkodik. Semmi sem bonyolultabb, változatosabb, s olyannyira részletekre vigyázó, mint a japán kertművészet. Így jött létre egy olyan forma, amit „kőkertnek” neveznek, s amelyet csupán kövekből, sziklákból alakítanak ki, ahol a kövek sorrendje hegyek és folyók érzékelését kelti, amelyek ugyan nincsenek, s mégis hatalmas tenger hullámait sugallják, amint óriási kőszirtekhez csapódnak. Parányira összezsugorított változatuk az úgy nevezett *bonszai*, törpekert vagy *bonszeki* azaz kőkert.

Japánul a táj irodalmi megnevezésének szó szerinti fordítása „hegy-víz”, és ezt a szót akkor is használják, ha természetben előforduló tájról, tájképről beszélnek, de ez a kifejezés azt is jelenti még, hogy „bánatos, szomorú, hervadt”. „Gyöngéd tisztelet és tiszta nyugalom”, „bocsánat és finom egyszerűség” – ezt értékelik a teaszertartásban, s ez rejt magában a lélek hatalmas gazdagságát. A teaházak termei szűkek és egyszerűek, a korlátlan elegancia jellemző rájuk. Úgy gondolom, hogy egy szál virág több tisztságot fejez ki, mint száz. Rikjú, a teaszertartás és virágrendezés 16. századi mestere azt tanította, hogy nem jó teljesen kinyílt virágokat használni, éppen ezért a mai japán teaszertartásnál a teaházban csak egy szál bimbózó virág áll. A tél jellegzetes virága például a kamélia, amit japánul úgy neveznek, hogy *vabiszuke*, azaz segítőtárs a magányban, vagy *sirotama*, azaz fehér igazgyöngy. A kaméliának olyan fajtáját választják ki, amelynek kicsi és fehér a virága és csak egy bimbója nyílik. A fehér a legtisztább a színek közül, mert az összes többi színt magában foglalja. Erre a bimbóra feltétlenül harmatcseppet tesznek. Az egy csepp víztől benedvesített virág fejlettebbnek, érettebbnek látszik. A legcsodálatosabb időszak a virágrendezés és a teaszertartás számára májusban jön el, amikor kékeszöld színű porcelán vázába pünkösdi rózsát helyeznek, de csak egy bimbót. A pünkösdi rózsának gyakran

fehér a bimbója, s mindig kerül rá egy harmatcsepp. Mielőtt a bimbót a vázába tennék, magát a vázát is kicsit be szokták nedvesíteni.

A japán kerámia virágvázáknak közül a legkiemelkedőbb szépségűek a 16., 17. századi régi Iga vázák, ezek a legértékesebbek. Ha egy régi Iga vázát benedvesítenek, színe és ragyogása olyan gyönyörű lesz, mintha újjászületne, feléledne. Iga igen magas hőfokon égette ki a vázákat. Ahogy a szalmahamu és a füst levált a tüzelőanyagról és visszaáramlott a felületre, és amint a hőmérséklet csökkent, egyfajta csillogást, fényt adott a vázának. Emiatt más színt kapott, különbözött a gyárilag készített vázák színétől. Ahogy Iga az égető kemencében megmunkálta, valódi, természetes színt hozott létre. A szín megmunkálásakor különböző árnyalatok keletkeztek, amit az égető kemence szeszélyének, ártatlan, meglepő fordulatainak tulajdoníthatunk. A virág a harmatcsepptől szinte megelevenedik. A teaszertartás szépségét még az is növeli, hogy használat előtt a teáscsészét benedvesítik, amely a csészének lágy csillogást kölcsönöz.

Ikenobó Szenjő Beszédeiben egy másik helyen ezt írja: „A hegyek és a partok saját formájukban mutatkoznak meg.” Iskolájával újszerű módon lényegítette át a virágrendezést. Törött vázába elszáradt ágak közé helyezte a „virágot”, s így magából a virágból jött a megvilágosodás. „Régen az emberek gondozták a virágokat, és állandóan a megvilágosodásban próbáltak dúskálni.” A zen hatásán keresztül láthatták a japán szépség ébredését, s talán az emberi lelket is a hosszú japán polgárháborúk pusztítása idején.

Japán legrégebbi verses regénye, az „Iszei történetek” (10. század), amely számos rövid történetet tartalmaz. Ezek közül az egyik azt beszéli el, hogyan fogadja virággal a vendégeit Arivara no Narihira:

„Jó modorú ember volt, ezért egy vázába virágot helyezett. Különleges lilaakácot. A virág szára 3 saku 6 szun volt (kb. 109 cm).”

Hogy 3 saku 6 szun hosszú volt az akácvirág szára, szinte hihetetlennek tűnik, talán kételkedhetünk is benne, mégis úgy érzem, hogy ez az akácvirág az igazi jelképe a Heian-korszak kultúrájának. A lilaakác japán stílusú virág, ráadásul nőies eleganciával rendelkezik, csodálatos nagyszerűség jellemzi a koranyár üde zöldjében. Vajon szépsége miatt, vagy talán a tiszteletreméltósága folytán e valószínűtlenül hosszúszerű növényt így, teljes pompájában, leomló virágaival az elmúlás édesbús fájdalma lengi be. A Tang-kori kínai kultúrát magába szívó csodálatos japán stílus a Heian kultúra talaján született meg körülbelül ezer évvel ezelőtt, s úgy gondolom, hogy ez a valóságos csoda, a japán szépséget megtestesítő „különleges virág”-hoz, „a lilaakác”-hoz hasonlít.

Ami a költészetet illeti, az első császári parancsra összeállított versantológia, A „Régi és új dalok gyűjteménye” (905), az epikai művek közül az „Iszei történetek”, Muraszaki udvarhölgy (970 körül – 1020 körül) „Gendzsi regénye”, Szei udvari tanácsos (966 körül – 1017, a legutolsó adat szerint) „Párnakönyv”-e és még néhány mű a japán klasszikus irodalom jelentős remekei közül. Ezek a művek körülbelül nyolcszáz éven keresztül a legerőteljesebben hatottak a későbbi korok irodalmára a japán szépség szolgálatában. Különösen a „Gendzsi regénye” a 10. századból, mely átível múlt és jelen között, a leghosszabb japán regény, nincs még egy hozzáfogható alkotás azóta sem, beleértve a közelmúltban íródott nagyregényeket is. Most már külföldön is széles körökben ismert és a világ csodájaként tartják számon. Fiatalabb koromban nem foglalkoztam különösebben a klasszikus japán nyelv tanulmányozásával, de azért sokat olvastam a Heian-korszak gazdag irodalmából, mégis, azt hiszem, hogy különösen a „Gendzsi regénye” lopózott leginkább a szívembe. A „Gendzsi regénye” után a japán epikai alkotások mind ennek a remekműnek a vonzáskörében éltek, hosszú évszázadokon keresztül utánozták. Természetesen a költészet, de az iparművészettől a kertművészetig a művészeteknek minden fajtája még ma is a „Gendzsi regényéből” táplálkozik.

Muraszaki udvarhölgy, Szei udvari tanácsos, továbbá Izumi udvarhölgy (979 – ?), Akazome Emon (kb. 957 – 1041) és más jelentős költők mindannyian udvari szolgálatban álló hölgyek voltak. Mivel a Heian-korszak kultúrája udvari kultúra volt, ezért lett nőies jellegű. A „Gendzsi regénye” és a „Párnakönyv” a japán udvari kultúra fénykora, ennek a kultúrának a legvirágzóbb korszaka, de már ifjonti virágzásának teljében is valamiféle bánat járta át, majd ezt követte a túlélettségtől a leszálló áig tartó időszak.

Nem sokkal ezután az udvari kultúra meggyengült, s a politikai hatalmat a szamurájok vették át az arisztokratáktól. A Kamakura korszaktól (1192 – 1333) a Meidzsi korszak első évéig (1868) a szamuráj családok kormányozták az országot, amely körülbelül hétszáz éven keresztül tartott. A császári rendszert és az udvari kultúrát azonban nem zúzták szét, a Kamakura-korszak kezdetén császári parancsra összeállították az „Új régi és új dalok” gyűjteményét (1205), amely felülmúlta a Heian-korszak „Régi és új dalok gyűjteményének” művészi ábrázolását és verstechnikáját. Persze a szójátékok miatt számos kritika is érte, de nyugodtan elmondhatjuk, hogy az antológiát az elbűvölő hangulat, a misztikus titokzatosság, a szuggesztív ábrázolás még erőteljesebbé teszi, az érzések tökéletes illúziója által többet kap az olvasó, s ezáltal a szimbolizmus modern kori irányzatához közelíti. Szaigjó szerzetes (1118 – 90) a Heian és a Kamakura-korszakot összekötő reprezentatív költő volt.

Elalvás előtt
Rád gondoltam szüntelen,
s lám, Te álmomban
megjelentél, ha tudom,
soha fel nem ébredek!

Álmok útjain
lábam nem pihen sosem,
Téged követlek!
Valójában azonban
egyszer sem láttuk egymást.

Ezek a versek a Régi és új dalok gyűjteményéből valók, Ono no Komacsi költőnő írta őket, s bár az álmokról szólnak, mégis nagyon valóságosak. A következő két vers az „Új régi és új dalok” antológiájából származik, s ezekben is a finom és valóságos természetleírás jelenik meg:

Bambuszligetben
harsány verébsereg,
napsugarak közt
megcsillannak-villannak
harmatos őszi színei.

Hagi virágok,
szirmok hullnak a kertben,
őszi szél süvít,
alkonyi napsugarak
a falakon kihunynak.

Ezeket a verseket Eifuku-mon In (1271 – 1342) költőnő írta a Kamakura-korszak idején, benne a japán finoman árnyalt szomorúság szimbóluma, s ez az érzés nagyon közel áll hozzám.

Dógen szerzetes, aki azt mondta: „a tél a hóeséstől lesz frissebb, világosabb” és szent Mjóe is, aki versében így fogalmaz: „kibúvik a téli hold, engem elkísér” az „Új régi és új dalok” antológia költője volt. Mjóe és Szaigjó verset cserélt egymással, s mindketten írtak a költészetéről is.

„Amidőn Szaigjó szerzetes eljött, mindig a költészetéről beszélt, s így fogalmazott: a versről alkotott elképzelésem sokban különbözik a megszokottól. Megéneklek a cseresznyevirágot, a kakukkszót, a holdat, a hóesést, vagyis minden lehetséges dolgot, de ugyanakkor minden lehetséges dolog együttesen nem más, mint valótlan, amely elkápráztatja a szemet, betölti a fület. De egyik versben sem a buddhista igazság szavai szólnak meg. Amikor megénekeljük a cseresznyevirágot, akkor nem gondoljuk, hogy ezek valóságos cseresznyevirágok, amikor a holdat foglaljuk versbe, nem gondoljuk, hogy ez a valóságban létező hold. Így aztán a sors kívánsága szerint, egy érdeklődés, egy hangulat hatására vers születik. Szívárvány feszül, s ettől felragyog az üres égbolt. Vakító napfény sugároz, s ettől újból felragyog az üres égbolt. De túl az érzéseken, önmagától ez az üres égbolt mindig ugyanaz, s csak különféle gyönyörű látványosságoktól képes felragyogni, melyek újból és újból nyom nélkül tűnnek el. Ez az, amit költészetnek nevezünk, és ez nem más, mint Buddha igazságának lényege.”

(Idézet a „Mjóe mester” című műből, melyet tanítványa, Kikai jegyzett le)

Ez maga a Semmi, a japán, vagyis a keleti „üres égbolt”. A kritikusok szerint az én műveimben is jelen van az üres Semmi, amely azonban nem egyezik meg a nyugati nihilizmussal. Mások a gyökerei, azt hiszem. Dógen négy évszokról szóló verse is „Az eredeti lélek” a négy évszak gyönyörűségét énekli meg, ugyanakkor a költeményt valójában mélyen a zen szellemisége hatja át.

1968. december

Vihar Judit fordítása

Kavabata Jaszunari (1899–1972) az első Nobel-díjas japán író. Szülei halála miatt tizenhat éves koráig nagyapja neveli. Angol, majd japán szakot végez a Tokiói Egyetemen. Kikucsi Kannal és Jokomicu Riicsivel a Sinkankakuha 'Új érzékenységgű írók' jelentős képviselője. Első irodalmi sikerét az itt közölt Izu no odoriko (1926) 'Az izui táncosnő' című novellájával aratja. A japán hagyomány Kavabata írásaiban fogalmazódik meg a leglíraibban, a legmegejtőbben. Ezért tüntetik ki 1968-ban irodalmi Nobel-díjjal. Kiemelkedő regényei a Jukiguni (1935–47) Hóország (1969) (ford. Jólesz László), amely egy balettszakértő és egy gésa varázslatosan szép szerelmét rajzolja meg a havas hegyek között; a Yama no oto (1949) 'A hegy hangja'. Jelentős elbeszélése a Szenbazuru (1949), amely magyarul Ezerdaru-minta (1967) (ford. Sz. Holti Mária) címmel jelent meg. A Mizuumi (1954) A tó (1978) (ford. Göncz Árpád) a szépség és a szépség iránti vágy lírai megfogalmazása. A Nemureru bidzsó (1960) Csipkerózsikák című kisregénye egy öregember szerelmi elvágódásáról szól. Három részletben jelent meg a Nagyvilág c. folyóiratban VJ fordításában. Kavabata – Gergely Ágnes szavaival – „a törekeny szépség hírnöke”, idős korában önkezeléssel vetett véget életének.

MOSONYI KATA

A nimbuszfosztás esetlegességei

Spiró György: *Padmaly*, Magvető Kiadó, Bp., 2025

„Ne az élet legyen irodalmias, hanem az irodalom legyen életes.”
(Térey János: *Teremtés vagy sem*)

Nemcsak a forradalmak kezdődhetnek véletlenek összjátékából – ahogy ezt Spiró György egy helyütt állítja – hanem maga a műalkotás is. Mikor őt felkérték egy Ganz Ábrahámról szóló operettlibrettó megírására, akkor (a kutatásai során) lépten-nyomon beleütközött a 19. sz. magyar történelmét formáló nagy személyiségek tetteibe, melyek további elmélyedésre készítettek mindaddig, amíg kifformálódott az a realista regényvilág, amelyből aztán pár év alatt megszületett a 2025-ös Könyvhétre megjelenő erősen dokumentált történelembé ágyazott családtörténet a század alig ismert alakjairól: Táncsics Mihályról és családjáról, a *Padmaly*. A Kossuth-, József A.- és sok egyéb díjas Spiró elismeri, hogy a fantáziája „nem tudja a valóság örületét követni” (Népszava, 2025. 06. 03), de a mérhetetlenül nagy dokumentációhoz szüksége volt a képzeletre, hogy helyenként színezzé az amúgy is végtelenül tarka szöveget: a közép-európai nemzetállamok megteremtésének vérgőzös időszakát. S bár Spiróra nézve bíráló Mészáros Sándor meglátása: „ha felfedezek egy történelmi dokumentumot, és azt megpróbálom a fantáziámmal kiegészítve írói művé tenni, attól az automatikusan nem lesz írói mű”. (*Spirományok*, L'Harmattan, 2010), de a szerző már bizonyított: az extrém nagyságok közül megírta Boguszlawszky, Miczkiewich és Gorkij életét (*Az Ikszek, Messiások, Diavolina*), sikerült megtalálnia a szükséges formát, amiről Esterházy a *Bevezetés a szépirodalomba* c. írásában állítja, hogy „a műhöz íráskészség kell, formakészség, ez a mű sine qua nonja, ami nélkül ugye nem képzelhető el semmi, nem igaz az, hogy a nagy életanyagok kócosan is érvényesek”. A *Padmaly* esetében elsődleges volt a nézőpont kitalálása, amivel megformálta karaktereit, a korhű nyelvezet megteremtése, illetve a narráció finomhangolása. E könyvben – és ezt maga a szerző szögezi le a Partizán-interjúban Gulyás Mártonnak – nem Seidl Teréz, Táncsics feleségének nézőpontja érvényesül, hanem az övé. Ez lényeges, a recenziók közül ugyanis többen női nézőpontot hangsúlyoztak, így Szabolcsi Alexander (könyvesmagazin.hu, 2025. 06. 13), Györe Gabriella a Revizorban (2025. 09. 23), vagy jobb esetben „titkolt főszereplőről”, Bak Róbert pedig „rejtett főhősről” beszélt. (telex.hu, 2025. 06. 30) A könyv főszereplői valójában Táncsics Mihály és Seidl Teréz, de aki ezt az egész bonyolult korszakot vizsgálja, értelmezi, az maga a szerző, és az ő döntése volt, hogy alulnézetből tekint mindenre, mely által deheroizálni kívánta a már szinte panoptikumba merevített történelemformáló személyiségeket, mint Kossuth, Széchenyi vagy Batthyány Kázmér, Petőfi, Jókai s köztük a köztudatban kevésbé ismert Táncsics Mihályt és feleségét is. Legendahántás? Talán igen, ahogy ezt Milbacher Róbert is tette azonos c. művében.

Spiró nemzeti identitásunk egyik legfontosabb időszakát pásztázza, a 19. sz.-i Reformkort, az 1848-as forradalmat s az azt követő szabadságharcot, a bukás utáni Bach-korszakot, a Kiegyezést, a Dualizmust és a lassan kibontakozó munkásmozgalom történéseit. Testközeli ábrázolásának célja: megmutatni abban a rendkívüli helyzetben (átmenet a feudalizmusból valami másba, még nem is egészen a kapitalizmusba) az új ideológiák közepette a nemzetállam megteremtéséért folyó küzdelmes hazafiúi tenni akarást. Föltehetjük a kérdést: miért éppen Táncsics Mihályék életére fókuszált a szerző? Kézenfekvő a válasz: Táncsics a legkevésbé közismert személyiség, de fontos szerepet játszott: plebejus lázadó, a nemesség, a kispolgárság ellen lépett fel, tulajdonképpen akik megcsinálták a '48-as

forradalmat, és akik március 15-én kiszabadították a tömlőcből. (Ez utóbbi mindenki számára ismeretes.) A kor nagyjainál radikálisabb eszméket hirdetett, grafomán lévén számos könyvben, kiáltványban szólt a nemzethez (sajnos írásainak zöme elveszett); a haza függetlenségét, a feudális viszonyok lebontását akarta: jobbágyfelszabadítást, a szőlődézsmát, a robot megszüntetését, a nemesi rangok, címek eltörlését, egyenlőséget, a cenzúra beszüntetését, a főpapság hatalmának megnyirbálását és az iskolarendszer reformját. Ő 20 pontos kiáltványt állított össze, valójában radikális forradalmár volt, izzó lelkeű hazafi, egyszerre baloldali: az egyenlőség, szabadság bajnoka és jobboldali nacionalista is. A 19. sz.-ban a nacionalizmus és a szocializmus forradalmi ideológia volt, az addig uralkodó egyházi nyomást akarta megtörni. Mindebben felesége több mint 40 éven át támasza, a súlyos családi tragédiák (öt gyermeküket vesztették el, csak Eszter érte meg a felnőttkort) és a megélhetési nehézségek közepette is hűséges társa volt. Hedonista korunk női szemlélete szerint Teréz „lúzernek” tekinthető, mint ahogy a diákok annak kiáltották ki Nyilas Misit is. Korábban azonban még sokkal nagyobb önfegyelmekkel és tűrőképességgel bírtak a feleségek, családanyák, de még a gyermekek is.

Spirónak az inspirációt – valószínűleg – Táncsics fennmaradt *Életpályám* c. önéletírása (Magvető, Tények és tanúk, 1978) is adhatta, mert az interjúkban utalt arra, hogy megrendítette a sok szenvedésen átment házaspár egymáshoz való ragaszkodása és rendíthetetlen honszeretete.

A könyv szerkezete is erről tanúskodik: a regényvilágban a hömpölygő történelmi eseményeket időnként kis csillaggal különíti el a szerző, a bevezető egység pedig rendkívül ötletes: Teréz hányattatott életével csalogatja be a cselekménybe az olvasót, nyomorúságos gyerekkorától az 1838-as férjhez menetelig a kis „nyüzüge” emberhez. A 24 éves lány számára jó partinak számított a nála 15 évvel idősebb férfi, aki addig a jobbágyorsból diplomássá vált tanító, könyvszedő és író lett. Kissé kalandos az egybekelésük, de az önéletírásból megtudjuk, hogy milyen megbecsülésben részesül a házasságba „csak” a jellemét hozó lány. „Ha van érdem abban, hogy nyolc évig tartó hosszú rejtelkedésem alatt el nem veszttem, akasztófára nem jutottam, az érdem egyedül őt illeti. (...) Életemet annyi veszély közt fenn tudta tartani: ez maga elég volna, hogy rendkívüli tüneménynek mondhassuk” (*Életpályám*, 141) Ezzel már a regény címére is halvány utalás történik, de még nem tudjuk, ki is az illető férj. Az ő neve majd csak a 88. oldalon derül ki, a március 15-i börtönből való kiszabadításkor: valami Sztankevics vagy Sztanicsics vagy efféle nevek röpködnek a tömegben, amit majd a 92. o.-on változtat meg a regénybeli hős Táncsicsra, mert a kislányuk csak így tudja kiejteni a nevét. S hogy lássuk a kölcsönösséget, Teréz később, már négy gyermekük elvesztése után egy rendőri kihallgatáson a kérdésre, hogy milyen férj az ilyen, aki külföldre menve magára hagyja feleségét hónapokig, Teréz odavágja: „hazafi”! Ugyanis könyvei kiadása ügyében járta be Táncsics Mihály Ny-Európát, éhezve, többnyire gyalogosan, elüszkösödött lábbal, a kiadás reményében híres nyomdászokat felkeresve. Spiró tulajdonképpen a házasságkötéstől kapcsolódik rá az *Életpályám* kronológiájára, végig kísérve a forradalomból szabadságharcba forduló eseményeket (itt megjegyzendő, hogy a szerző különösebb oki magyarázat nélkül szűrja be a történések menetébe, hogy Teréz állt az Újvásártéren, elnézte a dorbézoló forradalmi tömeget, és azt gondolta: „háború lesz, be kell vásárolni”. (125) Az olvasó számára s valószínűleg az átélőknek is kétségbeejtően kaoszusak a történelmi események: az országgyűlés dönt, a képviselőház szekereken költözik/menekül előbb Debrecenbe, majd vissza Pestre, utána Szegedre, végül Aradra. Kossuth toboroz, mert kellenek a honvédek, kevés a fegyver, a lőszer, kevés az ember, a nemzetiségek délvidéken villonganak, az osztrákok haddal támadnak, a muszkák is sereget küldenek ránk, a magyar had élén cserélődnek a hadvezérek, egészen Görgeyvel bezárólag. Elképesztő a történelmi sodrás, közben a Táncsics család nyomora, ezt tetőzi be a bukás, a világosi fegyverletétel. A 273.

oldalnál tartunk, ez kb. a könyv fele. Innentől kezdődik a megtorlás miatti bujdosás időszaka, már akit nem végeztek ki, azok számára. A regényidő terjedelmes, közel száz évet ölel át.

A cím telitalálat, temérdek szimbolikával bír, Bazsányi Sándor az ÉS-ben (2025. 06. 13) felsorol néhányat: „padmálnak nevezhetjük az elhalt Táncsics gyerekek koporsóit, a börtöncellákat, a fojtogató körülményeket, a romlásnak kitett testet...”; Spirónak Magyarország a padmalya. A Népszavában a szerző utal rá, hogy még a Táncsics-kutatók sem ismerték a padmaly szót (szláv eredetű), és csak 1905-ben volt olvasható egy újságban, hogy a kút kávéja alatti melléküregben rejtőzött Táncsics. Ez volt a már-már horrorisztikus tette Teréznek, aki kivájta a mélyedést, aládúcolta a kuckót, hogy ne omoljon be, és „berendezte”, hogy férje ott tudjon írni, sőt pihenni is, abban a szűk kelepcebén. A pincétől egy deszkaajtóval rekesztette le. Valóban életmentő hely lett.

Spiró nem rejti véka alá, hogy a magyarságra nézve immanensen kódolt a széthúzás. R. Várkonyi Ágnes történész írta, hogy a 19. sz.-ban „a nemesi társadalom rendkívül megosztott volt. Valóságos szakadék választotta el őket egymástól, s ez kihatott életmódjukra, kultúrájukra, politikai szereplésükre”. (*Széljegyzetek Európára*, Liget Műhely, 1993, 101) És akkor az iskolázatlan alsóbb rétegeket még nem is említettük. Utóbbiak a háborús időkben is tivornyáztak, s Ferenc József királlyá koronázásakor, 1867-ben pedig tudathasadásosan éljeneztek a királyt, hangoztatva, hogy „még egyszer nem leszünk balgák. Ha még egyszer üzen Kossuth, meg se halljuk”. Közben Debrecen bűzlött, mert a város vezetői nem tudtak megegyezni a csatornázásban (185), a szegediek pedig a háború napjaiban az utcán mulatoznak, korzóznak, mert „jobban félnek az unalomtól, mint a kolerától”. (244) Kolosy Gergő pedig megszökött a Nemzeti Színház kasszájával. Praznovszky Mihály az *Írók és kultuszok* c. könyvében (Veszprém, 2017) idézi a 19. sz.-i polgárságról Rómer Flórist, aki „felhívja a figyelmet az egyre növekvő felszínességre, értékvesztésre, az álpolgárosodás jelenlévő veszélyére”. (19) Várkonyi Ágnes magyarázatában az álpolgárosodás: „ön- és közámítás, tanulatlanság, kirakatműveltség, szobadisz zongora, pompakönyvtár; a tanárt rosszabbul fizetik, mint a betűt sem ismerő mindenest”. Jellemzője még „a túlbuzgó nemzetieskedés, az úrhatnamság, a sunyítások, a közpénzherdálások; a díszként használt, jelmezekben tobzódó álnépiesség”. (20) A kormány tagjai közt is nagy a széthúzás: egyesek békepártiak voltak, mások szabadságharcot akartak vívni. De hogyan? Kikkel?

Táncsics néhány eszméje a korban részben illúzió, Petőfi Apostolához hasonló sorsot vállalt, hogy a nép felvilágosítója lehessen. Eleinte még vették a kiadványait, képviselőnek is beszavazták, később (hogy Kossuth betiltatta a lapját, a Munkások Újságát), már elveszítette olvasóköreit. Családja nyomorgott, olykor Kállayné, Batthyány Kázmér, Petőfi, Jókai segítette őket, gyűjtést rendeztek számukra, illetve a megalakult Író- és Munkásegylet, majd a Táncsics Bizottság nyújtott támogatást. Teréz varrást vállalt (Kossuth és Széchenyi is varrat vele ingeket), varrólányokat tanít be, mesekönyveket színez, és minden terhet cipel.

A regény deheroizáló karakterábrázolása meghatározza a történelmi személyiségek megjelenítését. Így mindenekelőtt Kossuthét, aki „demokrata egyensúlyozó-mutatványos”, a 26. o.-on tűnik fel először, Táncsics a *Hunnia függetlensége* c. írását mutatja meg neki, de Kossuth rögvest továbbítja Batthyáynak, hogy adassa ki valahol külföldön. A hatóságok előtt viszont tagadja, hogy ismerné a művet. Táncsicsra ugyanis már a *Magyar-német szótár* és a *Népkönyv* óta figyel a Bécsi Udvar, az osztrákok feketelistáján az elsők között szerepelt. Kossuth többször bizonyul gyávának, szájhősnek, Béccsel nem akar ujjat húzni. Széchenyi élesen bírálja, női rokonai „szélkakasnak” nevezik. Eleinte lenézi a népet, mert a nemességgel akarja sikerre vinni a haza ügyét, de látván a tunyaságot, így szónokol: „a nemzettel együtt lehet a hazát megvédeni”. Ez a kijelentése még Táncsicsot is megrendíti, bár többször csalódott az ígéretes politikusban. Az aradi bukás után Kossuth négylovas hintón külföldre menekült, a pénztárt is magával vitte, teljes káoszt hagyva maga után. Szemere is követte, vele volt a magyar korona, amit majd 1867-ben küldenek vissza a király

koronázására. Tíz év múlva egy függetlenséget akaró ceglédi küldöttség meglátogatta Kossuthot Turinban, haza akarják hívni, de ő erre így reagál: „kár ezt a kártyát, melyet Kossuth Lajosnak hívnak, elvesztegetni hagyni”. (488) A szerző nagy rétorikának, de egyértelműen jellemgyengének festi Kossuth alakját.

Széchenyiről Spiró Táncsics narrációjában közöl véleményt, aki „konzervatív megakasztónak” tartja, s mert a *Sajtószabadságról* írott kiadványa Széchenyinek nem tetszett, Táncsics kissé maliciózan kezeli a gróf nemesi gesztusait, a közismert anyagi áldozathozatalát. Egyébként az ő alakja kissé elnagyolt, a regényben nem hús-vér személyiség.

Petőfi szinte árnyként suhan végig a cselekményben, ’48. március 15-én az Ellenzéki Párt alakuló ülésén szavalja el *A nép nevében*, ott van mellette Szendrey Júlia is, Teréz ott ismeri meg. Majd Petőfi a színházban egy székről szónokol. Szó nincs a Pilvaxról, a Nemzeti Múzeumról, illetve annyi, hogy a Múzeum-kertből kihajtják az ott legelésző teheneket, majd az esőben egybegyűlik a tömeg, Jókay (akkor még y-nal, utána ’i’-vel) figyelmezteti őket, hogy csukják be az esernyőjüket, mert kiszúrják egymás szemét. Március 15. jelentősége sem bír akkora horderővel, ahogy manapság emlékezünk meg róla. Kossuth ráadásul hangoztatja, hogy nem is 15., hanem 13, 14. fontosabb, amikor ő a pozsonyi országgyűlésben programot hirdetett, a 12 pont is inkább az ő nevéhez fűződik. Lehetséges-e az olvasó részéről a történelmi helyretétel ezekben az eseményekben, ha Spiró megannyi dokumentumot átnyálazott? Spiró nyitva hagyja Petőfi segesvári halálának vagy eltűnésének kérdését is, csak azt említi, hogy ott Bem megsebesült. Petőfit pedig nem szabadott volna harcba engedni, elég lett volna, hogy írt.

Jókai a regényben kapott egy jótékonykodó mázt: többször segíti anyagilag a Táncsics családot. Ő végig békepárti, a bukás után Komáromban rejtőzik, Laborfalvy Róza menlevelet szerez neki. Egy alkalommal őt is bebörtönözik, a Honban megjelent *Alapértékeink* c. írása miatt, ugyanott raboskodik, ahol az akkor már vak Táncsics, csak utóbbi szalmán fekszik, neki pedig az emeleten luxuslakosztályt rendez be Róza, és látogatókat fogadhat. Jókai három hónap múlva szabadul, Táncsicsot akkor 15 évre ítélték, de hét év után amnesztiát kap. Az olvasóban óhatatlanul fölmerül a kérdés, hogy a kortársak szerint „sültparasztnek” tartott Táncsics az Udvar szemében sokkal veszélyesebb elem volt, mint a mai napig is világhírnévnek örvendő személyiségek?

A kor fontos szereplője még a siklósi birtokos Batthyány Kázmér, kormánybiztos, külügyminiszter, róla kiváló jellemzés olvasható a 250. o.-on. Ő is segíti Táncsicsot s a bukás után megrokkadt Vörösmartyt is. Párizsba emigrált, ott halt meg, hamvait 1987-ben hozták haza, és a siklósi vár kápolnájának falába helyezték el, ott emléktábla jelzi.

Görgey megosztó személyiség, földadta Pozsonyt, majd Aradon letetette a fegyvert. A kormány lemondása és szétszéledése után órá testálódott a polgári és a katonai hatalom. Spiró nem említi meg, amit Táncsics részletezően leír az önéletrajzában, hogy Aradon hagyva családját, ő is elszekerezik Görgeyékkel a világosi fegyverletétel ügyében. Az út mellett mindenütt gúlákban álltak a fegyverek, a muszkák csapatai is ott táboroztak. A regényben még számos szereplőről (Szemere, Perczel, Bajza, Horárik János, Színi Károly...) olvashatunk, akik szintén jelentőséggel bírtak a kor történelmében.

Többen is föltették a kérdést Spirónak, hogy miért nem hangsúlyozta, hogy Táncsicsot kamaszként a robotban egy hajdú agyba-főbe verte, mely után soha többé nem ment robotba, takácsinasnak állt. A szerző szerint ez nem lehetett motivációs tényező a forradalmárnak a robot eltörlése témájában. Ez meglepő, mert önéletrajzában Táncsics legalább háromszor utal az esetre, mély nyomot hagyott benne. Valamint az is kár, hogy Spiró kihagyta a másik inspiráló tényezőt, ami Táncsicsot népnevelővé és az oktatás megreformálójává tette, sőt a magyar nyelv mániákus kutatójává, ugyanis szülőfalujában, Ácsteszéren sok német ajkú élt (szerte a hazában legalább ötféle nemzetiség), emiatt a plébános németül tartotta az órákat.

(13-14) Táncsics leghőbb vágya volt, hogy a hazában mindenki beszéljen magyarul. Ez persze túlzó program, de még az idős korában megjelentetett Arany Trombita c. lapot is e cél működtette, amíg lehetett. Néptanítói pályájára pedig bérmalesztapja, az ottani iskolamester indította el. Véleményem szerint egy ember életében a lelki tényezők is erősen meghatározóak.

A regényben sok szó esik a nemzetiségi problémákról, kiemelten a zsidó kérdésről. Szegeden ugyan megtörtént az egyenjogúsításuk, Táncsics jó viszonyt ápolt velük, ám veje, Csorba Géza (jogász, újságíró) több bíráló cikket írt, így az *Izraeliták népességi viszonyai* (457), *A demokratában* kifejti, hogy „a pénzarisztokrácia felülemelkedett a vallásfelekezeten is, fő erejét a zsidóság képezi. Alattomos politikája oda céloz, hogy a világaluralmat, minek kulcsa már a kezükben van, lassanként, századok múlva, birtokukba kerítsék. A pénzt célzatosan kiszivattyúzzák az államokból, és utódaikra örökítik...”. Csorba Gézát emiatt bíróság elé állították, melynek tagjai közt volt az a Herzl Tivadar is, aki évek múlva a cionizmus élharcosaként a zsidó államot megalapítja Palesztinában. A 19. sz. forrongó történelme számos jövőbeli esemény letéteményese. Csorba Gézát végül felmentették, de kilépett a Magyarországi Általános Munkáspártból, és állását is felmondta. Spiró a Partizán-beszélgetésben (*A reformkorban is olyan volt a politika, mint ma?*) ugyan azt állította, hogy a könyvben nincs párhuzam a mával, de már eddig is vitathatatlan analógiákkal találkozhattunk. Akad még más áthallás is: például Táncsics a külföldi útján Londonban, Berlinben sok magyar munkással, iparossal, diákkal találkozott (1846-ban), akik aztán tehetségükkel már nem gazdagították nemzetünket. Táncsics a Védegylet kifulladásában is látta az ipar fejletlenségét; Széchenyi eleve ellensége volt az Egyletnek, talán irigységből, mert Kossuth ötlete volt. Vagy Kossuth Közlönyében nem volt olvasható, hogy Dembinszky feladta Szegedet (255), miként napjaink médiája is számos történetet elhallgat, megmásít. Vagy: a Nemzeti Múzeum körül még nincs mindenütt kerítés, a város szegény, csak a képviselők gazdagok”. (83) A továbbiakban: „a népfelség elve alapján, vélte a forradalmár, mindig rossz hajlamú diktátorok kaparják ki a gesztenyét”. (106) Illetve: „nagy baj az egység hiánya. Magyar betegség. Sok a vészmadár, a magyar szeret riogatni”. (269) Jókai szerint pedig keresztényi magatartás kell, az a varázsszó, arra adnak segítyt. Táncsics a *Hit, papok, pápák* c. bírálatában megítéli a főpapságot, s még Trefort Ágoston oktatásügyi miniszterhez is elmegy, mert meg akarja győzni az iskolák államosításának fontosságáról. Ez akár napjainkban is forradalmi gondolatnak számíthat. Táncsicsot éles szemű meglátásaiért folyamatosan támadták, több oldalról. A kormányzati képviselők „sültparasztnak” tartották, mire a felesége így reagált: „csak az a baj, hogy neki van igaza”. (121) Táncsics rendíthetetlenül munkálkodott, még háromszori bebörtönzése alatt, vakon is körömlő felvilágosító üzeneteit. (*Adós fizess!, A nép szava Isten szava, Javaslat egy alkotmányra*).

A szövevényes átmeneti kor őt is rákényszerítette ideológiai fordulatokra. Ezek a regényben kissé szétszórtnak, de nyomon követhetőek: először a királyi jogok helyett a népfelség elvét hirdeti, majd a bécsi forradalom hírére a Munkások Újságában magyar kormányzót akar és vallja, hogy „Respublika kell!” „Kossuth nem mer Köztársaságot akarni, hát ki kell verni belőle!” (128) A választások utáni csalódáskor állítja, hogy a néphatalom a felvilágosulatlan néppel lehetetlen, hát legyen mindaddig királyság, amíg a népet ő és társai fel nem világosítják! De jobb időlegesen a diktatúra > Kossuth alkalmas diktátornak. Bizonyos kérdésekben végletekig túlzó és makacs: „a császári cím eltöröltessék, magyar birodalom címen működjön a kettős ország”; hivatalos nyelv legyen a magyar; a papi nőtlenséget töröljék el, a szerzetesrendeket szüntessék meg, a római pápának ne legyen befolyása vallási életünkre! Egyébként pedig a királyság csak eszköz, ő köztársaságpárti. A szabadságharc vége felé őt is beválasztották a Honvédelmi Bizottmányba, de mikor Aradon a kormány lemond, Kossuth elhagyja az országot, ő a káosz kellős közepén megőrzi józanságát, néptanítói célokat dédelget. A bujdosásban új eszméi támadnak: minden

nemzetiség használhatja a nyelvét az oktatásban és a közigazgatásban. Ugyan a '48-as áprilisi alkotmány talaján áll, de köztársaságot nem követel, keserű humorral beletörődik az alkotmányos királyságba, mindegy hogy hívják a királyt: Ferenc Józsefnek vagy Kossuth Lajosnak. Végül Kossuthtól már nem várt semmit, a koronás királytól mindent. Ceglédre költözésük idején fogalmazta meg új 20 pontját. (468)

A függetlenséget akaró ceglédiek szemében így nemkívánatos személlyé vált. A családjával a komáromi rokonsághoz költöznek, majd újra a fővárosba. A padmalynak köszönhetően megmenekült a kivégzés elől. Miután amnesztiát kapott, belebonyolódott az induló munkásmozgalmi villongásokba. Nyughatatlan természetével (idős kora ellenére, egy veszélyes szemműtét után visszakapott látásával) egyetemistákat oktat, valójában lázít. A hét évi börtönből – újabb amnesztiával – szabadul, s mivel kárpótlást is nyer, hitelt is felvesz és házat építtet. Vágyálma, hogy Népművészeti Otthonként is funkcionáljon az épület. De a hitelt nincs miből törleszteni, már megszűnt képviselői állása, csak a Táncsics Bizottság támogatásából tengődnek, végül az adósság miatt elvesztik mindenüket. Hírneve süllyedni kezd, kiadványait már senki sem vásárolja, szánalmas körülmények között, gutaütötten halt meg 1884-ben, 85 évesen. Lánya, Eszter a férjével közös 1873-1876-os *Naplójában* (részleteket közölt belőle a Széphalom Könyvműhely, 1994-ben) egy vádiratnak beillő bejegyzést tett apjáról. A veszteségekért őt teszi felelőssé. „Ő, aki Kossuthal, Petőfivel, Batthyányval egy rendben állt, most legutolsó ember az országban! Mindennek ő az oka, s így sajnálni nem lehet...”. (342) Eszter talán kissé elragadtatta magát, nem gondolt bele apja embert próbáló életébe. Spiró is egy önfejű, nyakas, a céljait önzően kergető különc forradalmár karakterét állítja elénk, de ha elolvassuk mellé az *Életpályámat* is, akkor teljesebb ki a személyisége. A látszólag érzelemmentes ember gyermekei halálát férfias sírással, mély gyásszal éli meg. Családjáról pedig (lehetőségeihez mérten) igyekezett gondoskodni, más kérdés, hogy akikben megbízott, hogy felesége segítségére lesznek, sok esetben nem váltották valóra.

Felesége (Táncsics Seidel Teréznek nevezi) alakját Spiró Táncsics önéletírásán kívül a helytörténészek kutatásai alapján tudta életre kelteni. Talán ő a leghitelesebb személy a könyvben, sokoldalúan ábrázolt, s minden élethelyzetben autentikus. Különös, de párhuzamba állítható az egy évszázaddal későbbi Laczkó Józsefné Sós Ernával, Darvasi László *Neandervölgyiekjének* hősnőjével. Ugyanolyan munkabíró, szívós, erős, kitartó, jellemes, okos, talpraesett, jó helyzetfelismerő, megértő, bölcs asszonynak látjuk. Ötletgazdag, a zsandárokkal szemben bátor, majdnem vakmerő. A férjét védelmezi a gyerekek előtt: „apa jó ember, ezt irigylik tőle, mert ők gonoszak”. (336) Spiró néha az ő töprengéseiben mutatja meg józan gondolkodását. Teréz elment Deák Ferenchez tanácsot kérni, vagy Jócaihoz segítségért folyamodott. Felháborítja a társadalmi igazságtalanság: „mitől van az, hogy a hatalom soha nem elmélkedik, hanem magától értetődően gyakorolja az elnyomást?” (380) Magatűrtőztető, csak egyszer fakad ki férje ellen, amikor a tíz év körüli Esztert is belehajszolná a könyvkiadás munkálataiba. Teréz elsősorban a láthatatlan, privát családi térbe szorul, ugyanakkor otthonosan mozog a képviselők társaságában is, mint egy nagy családban, ahol szeretik és gyűlölik egymást az emberek. Az országgyűlésben is megfordulva felsóhajt: „ennyi hiú kakaskukorékolást!” (113) Ez a mondata felér egy mikszáthi országgyűlési karcolattal. Teréz érdeme még, hogy férje halála után unokáját a német nyelvre szoktatta, mert tudta, hogy csak akkor veszik fel a győri Tanítónő Képezdébe, ha perfekt beszéli a nyelvet. Ezzel pályára állította Idát (az ő Mariskájukat), és a titokban megírt végrendeletével bebiztosította, hogy a lány majd (ugyan pereskedés nyomán) megörökölte az ő kis hagyatékát. Teréz 94 évet élt, 1907-ben a főváros díszsírhelybe temettette.

Spiró könyvében több nagyszerű nőalaknak is emléket állít, kiemelendő Meszlényiné Kossuth Zsuzsanna, az első hazai főápoló, aki munkatársaival számos kórházat hozott létre a harcok idején.

A szerző alkotói attribútuma a történelmi hitelességhez való ragaszkodás, ennek érdekében napra pontos dokumentumokkal kápráztatja el az olvasót, azonban vannak a cselekményszövegszerűségben olyan szakaszok, főképp a munkásmozgalmi események leírásakor, amelyek túlterheltek (420-424), és ez árt az esztétikai élvezetnek. Mindamellett a könyv megőrzi regényességét, köszönhető ez az adekvát stílusnak, az atmoszférateremtésnek, a nyelvi színességnek, melyben keveredik a többféle nemzetiségi, tájnyelvi idióma. Realista életképekben idézi meg a forradalmi eseményeket; drámaírói gyakorlatának köszönhetően kiválóak a párbeszédok, a szaggatott, rövid, pattogó mondatok, a felkiáltások, kérdések, melyek jól érzékeltetik a feszült helyzetet. (80-88) Nézzünk néhány példát az ízes nyelvi hangulatteremtésre: „dűrűckölték a szőlőt” (7), „mácsikot ettek” (53), „gyorsparaszttal közlekedtek” (78), „ordonáncok hozták-vitték a híreket” (240), „sicherheits-tű” (208), „puvoárja van Görgeynek”.

Az „álladalom gépezetéről” (307) lerántja a leplet: a csaló ügyintézésről kezdve a besúgóhálózaton át a kenőpénzekig minden terítékre kerül. Közben az ország lassú fejlődésnek indul, épülnek vasútvonalak, a nyomor ellenére a fővárosban paloták, ellenben az orvoslás elmaradott, az utak esőben járhatatlanok. De képet kapunk az ostromlott Budáról, Szegedről, a rommá lőtt Aradról. A városok asszociációs terepként sugározzák a korjellemzőket. A regény stílusváltásai jól tesznek a szövegnek, különösképpen Deák Ferenc temetése után (1876) gyorsul a tempó, a szerző sűrít, felsorol, összefoglal. Spiró ezt a bonyolult történelmi-társadalmi állapotrajzot helyenként humorral próbálta oldani. Például Teréz nem tartja férjét izgágának: „egész nap ül a seggén és körmöl”. Vagy a hatodik gyermek születése előtt Táncsics közölte a feleségével, hogy március 15-én fog szülni és punktum! Mire Teréz: „igyekezni fogok”; a szűkös padmalyba vonuláskor mondja a főhős: „termes ember ne legyen forradalmár”, szerencsére ő „nyivászt”. (285) Végül: Táncsics lebénulása után „a látogatóknak jobban tetszett, mert nem beszélt vissza”. (562)

A humor azonban nem képes feledtetni a regény végkicsengését: számos múltbeli társadalmi problémát napjainkig sem sikerült rendezni. Spiró éles megfigyelőként ábrázolja a 19. sz. szövevényes viszonyait, de a magyar nemzet sorsfordító szereplőinek alulnézetből való megformálása – komplexitásuk folytán – még neki is kihívást jelentett. Táncsics elsősorban eszmei síkon radikális forradalmár, gyakorlatiasnak inkább a munkásmozgalmi tevékenysége során mutatkozik, egyébként szíve szerint néptanító. A nimbuszfosztás mint írói szándék helyénvaló, ha nem válik kárára a személyiségábrázolásnak. Nyilván nem könnyű történelmi távlatból a berögzült eszményképeket deheroizálni, már az is elég, ha a mindennapokban látjuk őket.

Táncsics egyszerre volt kirekesztett és kiválasztott, mint Uriel a *Fogságban*, vagy Ram a *Messiásokban*. Egyike lett Spiró nagy formátumú, különc hőseinek, aki feleségével együtt képes volt áttörni a szerző alkotói módszerénél a filológia és az irodalmi szöveg kapcsolatában érzékelhető problematikát. Spiró a Táncsics család élettörténetével végül is egy izgalmas miliőjű regényvilággal ajándékozta meg olvasóit.

HITEL, 2026/2

ESSZÉ

ILLÉS KLÁRA

KRASZNAHORKAI LÁSZLÓ: *A magyar nemzet biztonsága*
(Magvető Könyvkiadó, 2025)

Egyszerű és mély – olvasói élményem szerint ez a két jelző illik leginkább Krasznahorkai László utolsó regényére. A továbbiakban ezt a megfigyelést igyekszem néhány szempont megragadásával alátámasztani. A könyv tíz bevezető és két befejező fejezetből áll és leginkább főhősére, egy betegsége miatt sérülten született, magányos természetkutató személyére koncentrál. Bár mondatszövéseben – egy fejezet egy mondat –, a maga számára kidolgozott módszerére épít, de, míg korábbi munkáiban mintegy feladatot is adott azzal, hogy megtanuljanak együtt lélegezni-rezdülni végtelenített dikciója ritmusával, ebben a könyvben egyáltalán nem teszi próbára olvasóit, ökonomikusan lépeget előre, ráadásul némelykor kiemelésekkel töri meg a monotonitást, a két befejező fejezetben pedig ígéretéhez híven finoman lezárja, de egyszer s mint reménykeltően nyitva hagyja a megkezdett történetet.

A megelőző kötetben, a *Zsömle odavan* mellékalakként felbukkanó kedves és fiatal Krasznahorkai Laci, ebben a könyvben magányos, önmagát és a környezetét is meglehetősen elhanyagoló, kissé mániákus öregember, akiről mintegy mellékesen derül ki, hogy valójában világjáró, sikeres író, aki még csak tervezett, formálódó megírandó könyve utolsó mondatához, amely egy pillangó felröppenését hivatott megjeleníteni, adatgyűjtés ürügyén keresi fel a kutatót, Papp Andrást a munkahelyén, a Magyar Természettudományi Múzeumban. Finom szövésszerű történet ez, amiben ugyan nincsenek nagy titkok és fordulatok, mégis bővelkedik mélységekben és magasságokban. A rejtélyes cím feloldására sokáig kell várni, majdnem a könyv végén, az áthidalhatatlan távolságok áthidalásának lehetetlenségéről szóló felsorolás részeként bukkanunk rá. A felsorolásban olyan, reménytelenül leküzdhetetlen távolságokról van szó, amelyek a nyelv által teremtett valóságban mégis örökre összetartoznak, ahogy, minden ellenkező előjel és látszat dacára, vagy ellenére, ember és ember között is kialakulhat az összetartozás illúziója. Ebben a művében az a Krasznahorkai László, aki annyiszor és annyiféleképpen megírta már, hogy nincsen remény, olyan üzenetet közvetít, amire mindannyiunknak nagy szüksége van.

A könyv ajánlása így szól: *Tébének, barátsággal*. Nem nehéz megfejtetni, ki lehet ez a bizonyos Tébé, nyilvánvaló, hogy Tarr Béla, de annak ellenére, hogy a két alkotó pályája több évtizedes múltra tekint vissza, az óvatos *barátsággal* kifejezés csupán a bejegyzés írójának attitűdjét jelzi, nem feltételezi a kölcsönösséget.

2026. február 6-án a Kerepesi temetőben kísértük utolsó útjára Tarr Bélát. A szertartáson, amit a csodálatos, karizmatikus kisugárzású Iványi Gábor lelkész, ahogy mondotta volt, az egyházának ateista tagozatához tartozó Tarr Béla nevű híve tiszteletére vezetett, bár némely beharangozóban ígérve volt, Krasznahorkai László nem mondott beszédet. Mit is mondhatott volna többet, súlyosabbat annál, mint ami kettejük közös alkotásaiban – az írásai alapján készült Tarr-filmek *Kárhozat*, *Sátántangó*, *Werkmeister harmóniák*, *A torinoi ló*, vagy legutóbb *A magyar nemzet biztonsága* című művében – már manifesztálódott?

Azt reméltem tömegek jelennek meg a Kerepesi temetőben. Azt reméltem sok ember eljön, hogy utolsó útjára kísérje azt a Tarr Bélát, aki a magyar és egyetemes filmművészet Ady Endréhez mérhető személyisége volt és marad immár mindörökre, akinek művei, tekintettel arra, hogy a nyelv, amin fogalmazott, bárhol a világon érthető, nemcsak a magyarul tudók számára hordoznak összetetten megrendítő üzenetet. Filmjei elementáris

hatása hozzájárult ahhoz, hogy felfigyeljen a világ író alkotótársára, Krasznahorkai Lászlóra. Tarr világsikere nincs Krasznahorkai nélkül – fordítva már bonyolultabb a helyzet. Erről mindenki könnyen meggyőződhet, aki nem a filmeken keresztül ismeri meg munkásságát.

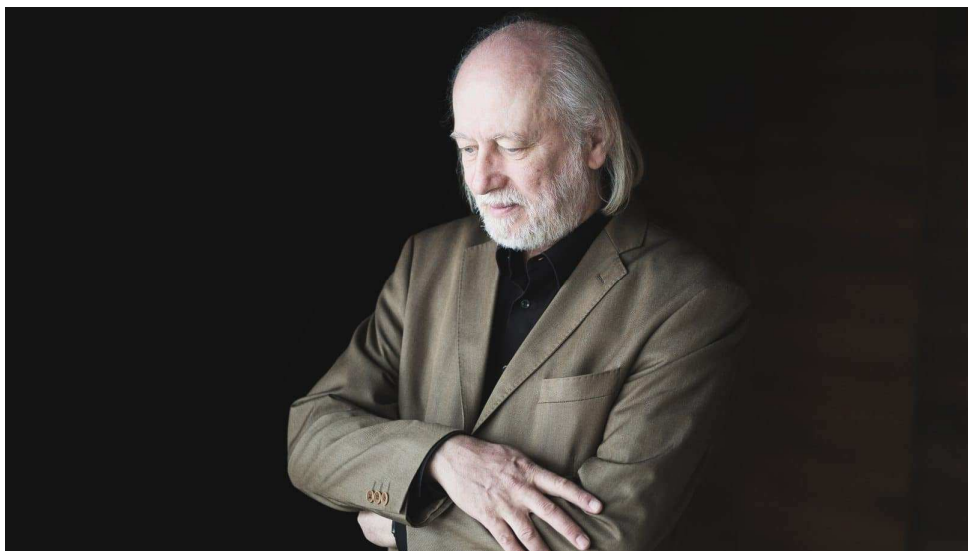
Visszatérve a temetésre, ezen, várakozásommal ellentétben nem ezrek, csupán pár százan voltunk jelen. Feltűnően sok volt a fotós, akik nagy buzgalommal keresték a témát, hogy a hírportálokon megjelenhessen másnap a tudósítások mellett néhány kép. A ravatal mellett mindvégig ott állt Krasznahorkai László, de nem a Nobel-díj átvételi ünnepségein látott, elegánsan öltözött világpolgár, hanem a megtört és megkopott, minden reményét elvesztett magyar öregember.

Amikor a fényesre politúrozott súlyos tölgyfa koporsóra a földet lapátolni kezdték, a gyászat mindaddig fegyelmezetten visszafogó Krasznahorkai László sírva fakadt. Zavartan kutatni kezdte nagykabátja zsebeit, de nem talált zsebkendőre. Hranitzky Ágnes, Tarr Béla örökös alkotó- és élettársa, aki mellette állt, pár másodperc után kisegítette egy papírzsebkendővel. Szégyellem, hogy megfigyeltem, szégyellem, hogy észrevettem, mégis, örülök annak, hogy tiszteletlen megfigyelőként, de részese lehettem ennek a néhány pillanatig tartó jelenetnek. Mert azt mutatta, hogy ez az életünktől oly távol élő ember, akit legutóbb a fényesen kivilágított ünnepi termekben láthattunk, amint elegáns kabátban, vagy keményített ingmellel, hófehér csokornyakkendő szmokingjában, ragyogó arccal és fényesen csillogó kék szemeivel tekintett körbe, valójában mégiscsak közénk, esetlen, sérült, elbukó honfitársai közé tartozik.

Köszönöm a könnyeket, Krasznahorkai László!

*

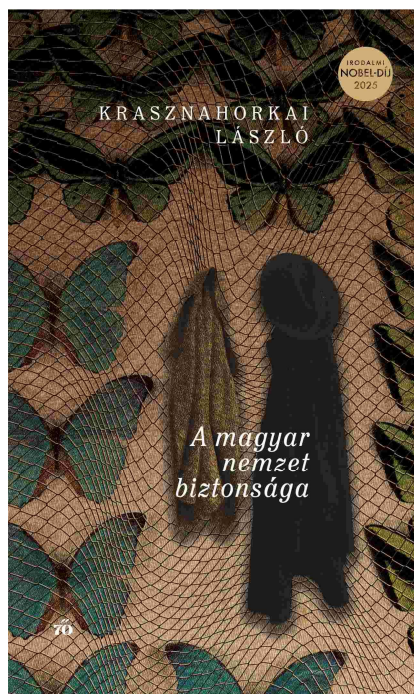
*

Krasznahorkai László – fotó: Nagy Attila, papageno.hu

Tarr Béla temetésén (Fb),
Iványi Gábor, Krasznahorkai László, Hraniczky Ágnes, Víg Mihály

KRASZNAHORKAI LÁSZLÓ: *A magyar nemzet biztonsága*, Magvető Könyvkiadó, 2025

(Szerkesztette: Szolláth Mihály)

PETHES MÁRIA

Egyszerűen

az igazi kudarc, ha semmit sem teszek
azért, amire vágyom. senkinek nincs
joga hibáztatni, ha úgy érzem, nem
elég az erőm a változtatáshoz.

senki nem tehet szemrehányást,
ha félek a csalódástól, az újrakezdéstől,
a fölöslegessé válástól, a kiszolgáltatott-
ságtól, az elhagyatottságtól.

reggel felkelek, megteszem,
ami tőlem telik. tudom, ha nem
kockáztatok, nem lesz semmim.
kudarcom sem, amiből okulhatok.

a jövőről annyit sejtek,
hogymás lesz. vagy
ugyanilyen. vagy rosszabb.
ez nyugtalanít.

egyelőre az tart életben,
hogynincs vége semminek,
amíg van miért küzdenem.

most éppen magamért,
hogymég sokáig ne legyek
teher senkinek. ez az egész-
séges önzés ideje. ilyen
egyszerűen, visszafogottan.

Forrás: Pethes Mária Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/kontrasztfolyoirat>

SZIWERY BALÁZS

Zakatóló versek árnyai

Szőkenés.
Toronyból kiugrott
festékbe mártott
összetolt szavak láncai.
Megformál. Láttat.
Versben tán?
Borstartóból kiszórt darabkák
szénfekete moraján,
látomás.
Messze már.

Belekarcolt betűtestű
öszön-árnyak.
Csapkodó szárnyak.
Mint kipirult arcú szerelmesek
fuldokolnak a suttogásba.
Számolatlan fülekbe suttogva,
fordítva.

Megismerve a világot,
húsba élő, lepetézett gondolat.
Agyagból formázott öntudat,
átítatva sikamlós vérrel.
Kecses szárnyú denevér
szétesett arccal néz az égre.
Ez már a versnek széle?
Mély halál-tarka elmerengésben.
Összerakja saját magát.
Mert van ami a verset tartja,
beleszótt fagyú-fájdalom,
fesz húsát tiprott közönyé formált
belülről jött igazság.
Leporolt remegés.

Szállva szállni a
súlytalan perc-látomásba
kitárt karral.
Itéltetve a szürke fényben,
elégni a napban.

KOVÁCS MARIANNA

télutó

eluntad a telet
birizgál a meleg
tarkódon napsugár
táncot jár meg nem áll

eldobod a sálad
kalapod a vállad
széldzsekiben feszül
ne siess még leül

a tél nálad

Fotó: KOVÁCS MARIANNA

*Sárga kéregzuzmó,
Törökbálint, 2024. január 5.*

zuzmó

Kartali Zsuzsanna:

A sarkkőri madarakhoz c. verséhez

az élet csírázik
bennem gombafonál
és alga alkotta
testem hol szürke hol
sárga szimbiózis
a létem alapja

fotoautotróf*
szervezetek nap
fényt építenek be
tömlősgombák vizet
szívnek fel együttes
létezésünk gazdag

formavilágú és
pionír, köveket
morzsolok, hogy talajt
képezzek emberek
vigyázzatok a lég
szennyezésre kihal

a rénszarvas nem lesz
tölgyfazuzmó – illat
szer alapanyag sem
– a kén-dioxid öl –
se zuzmó-manna a
sivatagban étel

teleprészleteim
kiszáradnak örök
zuzmó-sivatag
a jövő

*fotoautotróf: Olyan organizmus, amely
fotoszintézist végez.
A folyamat során a napfény energiáját kémiai
energiává alakítja.

HOMLOKTÉR — HORVÁTH HOITSY EDIT

Genézis

Férfibarátom vagy – az „első” –,
lettél, mert én akartalak;
rovás-írással rossz falak
nemünk között hogy leomoljanak.

Ez volt a szándék – ám a Törvény –
bármilyen ásatag – de van!
Ó, Genézis, Te Örök Elv, Te Kánon,
szembe veled hogy’ feszülnek, magam?

Kemény a Tan, és megáll az időben;
én tárgulnék, mint lengő bordacsont,
amelyre szívós, vén szövet tapad;
az Anatómus egyszer majd kibont,
s lemetsz a Törzsről – úgy leszek szabad,
ha majd a Testben eleget időztem.

Tériszony

Megokosítanak
bár életkor s tapasztalat;
mégis, ha arra kellene felelnem:
MI DOLGA MÉG VELEM A VILÁGNAK
ÉS MI NEKEM – VELE;
megszédülnek egy perc alatt,
mint aki végtelen magasba,
majd végtelen mélységbe néz,
s távol-közelt felmérni képtelen,
és nem segíti ész, se érzélem:
zsugorodna a balga-bölcs
és lenne csenevész,
megszeppent kiskamasz,
kiben MINDEN HALANDÓ
GYÖNGESÉGE TESTET ÖLT...

HA A LÉLEK, mint foltal itatóspapír
telik; színültig megtelik keservvel:
SZÍNTELEN könnyek hullnak –
cseppre csepp – tetőz a tenger;
szökőár foglalt partszakaszt
s SZÍNES atolljaid magához rántja
Alantisz telhetetlen mélyvilága.

Ars poetica

Szép, hogyha cseng-bong,
csilingel a vers,
az érdeme is, joga is, hogy
tessék,
de ha csak csillagokról
énekelsz,
nem egyéb az, mint csillogó –
üresség.

Ars

Ó, MILY ÁLDÁS, hogy kötetlen a lélek,
s kaptam erős, szárnyas fantáziát;
bár roskadt testben megkötözve élek:
enyém egy részben is egész világ;
optimizmus, te – drága paradoxon,
nincs oly valóság, mi engem kifosszon.

Magány

...és prédikált a pap,
az öreg – lázas-betegen,
hült templomban – üres padok előtt...
és közben
Krisztus magányára gondolt,
fenn, a Kereszten...

Keze megrándult – hullt a
Biblia – a gyertya dőlt
s égett
foltot
hagyott
egy faragott fa-testen...

HOMLOKTÉR — HORVÁTH HOITSY EDIT

Rész szerént való

Nem vigasztalás, csak igazság,
egyszerű és kegyetlen irgalom;
mind, ki halandó, egyedül megyen,
ha halni kénytelen.
Egyedül — bárha seregestül.
Feloldhatatlan végmagány.
Nehéz felfogni ésszel
a Törvényt: egyenlő nem leszen
részeknek összessége az Egésszel...

A Gólem

Agyaglábú, szomorú Gólem
közelít. Ismerem: a múltam.
Halott szemének mély gödréből élő
könnyek peregnek, lassan, elfakultan.
Hittem: rég szétomlott már,
ahogy az Idő gyors esője verte,
hisz' annyi tél volt, annyi nyár,
és annyi szél, mi messze elkeverte,
s most mégis itt van – létem földje döng,
és dőlnek várt Jövő-falak –
súlyos talpára megannyi göröngy:
feledni-vágyott sok bűnöm tapadt.
Félek, bosszulni jött, s tán eltapos,
de fáradt már és bánatos,
szeme gödre esengve néz reám,
s egy tört nyújt – végezzek vele!
De nincs erőm – ha tenném is, talán
először én, magam halnék bele!

Deux ex machina

Peploszom nyúlt, koturnuszom repedt,
hangom bicsaklik – máskor elreked,
s oly messze még az Égi Gépezet!

A maszkom, ó jaj, már jellegtelen:
se bösz, se bánatos, se víg;
fáradt rutin kente szét rendesen
vonalát, színét, árnyát-fényeit!

A külszín bosszantóan gyatra lett,
a tartalom sem tetszetős, se szép,
de tetszeni, hatni szeretne még
a kajla hős, a megroggyant vitéz!

Ágálok hát, rikácsolok, de fentről
rám mered száz únott, iszonyú maszk:
„Ez nem vicces, és nem is fennkölt!
Kotródj már, csámpás, vén ripacs!”

Apollón néz csak felém szelíden;
ír szívemre egy szánó, lágy mosoly:
alkonyi felhők ringnak messze fenn,
feje körül – s már épphogy feldereng
isteni arca – míg Ő haldokol.

Atlantisz

Aranygyapjú-tenger éke,
élő csillag, hajnal lánya
fekszik – atlantiszi mélybe
rejtett szerelem-virága. –
Korall-erdő vad virága
csalja titokzatos éjbe –,
iszalag fut szép nyakára,
hínár húzza, gyöngye lába
akad százszálú kötélbe...
Tintahal lövell szemébe
barna ködöt – fénynek mérget;
Poszeidon nász-termébe
gyűlnek síkos testű rémek.
Víz-alatti barlang várja
– sem sikolya, sem sírása
nem ér el földi halandót;
Vész-kiáltó szegény árva,
nem hall senki, égnek-éke,
nem hallatszik gyenge jajszó.
Szörnyű karok szorítása,
tűrhetetlen ölelése
vért serkent –, a nászi ágyba–
döntött szűzből fogy a lélek.
Lenge leplet hullám kerget,
véres hab a szűk öbölben,
s egy csillaggal kevesebbet
látsz a Zodiákus-körben...

KARAFFA GYULA

Hazudj magadnak

Magam keresztjére feszültem:
Legyőzött már ím a világ.
Gyerekkorom lesem feszülten;
Hol törött meg hát az az ág?

Hazudok magamnak álmokat;
Csak nevetnivaló maszkok.
Nincs már szó és nincsen mozdulat:
Nem kondíthatok harangot?

Hazudj hát magadnak barátom:
És a szótól perzselődj meg!
Nem szeretem, ha könnyed látom;
Talán a mosolyod könnyebb.

Neked vers

Félek.
Mert Neked a vers csak szelíd fuvallat,
mi ha érinti bőrödet
ugyan kellemes,
de könnyű pótolni mással.
Lehet, hogy igazad van.
Lehet, hogy igazad van?
Minek is játszani a halállal,
minek kiállni az időbe
mikor villámok kergetőznek,
fényes sorokat égetnek lázban
s ha kedvük épp úgy tartja,
eltűnnek oszlopban, fában, házban,
s nyomukban csak pusztulás marad.
Ilyenkor kéne, hogy itt légy velem!
Ne akard, hogy egyedül kiálljak,
mikor dörög s villámok cikáznak!
Ne akard, hogy egyedül féljek,
mikor piszkos színe van az égnek!
Maradj velem!

HABOS LÁSZLÓ

Vonalak találkoznak...

Vonalak találkoznak,
hol ősi ábrák karcolnak végtelent,
és ott vagyok én,
mocorgó magzat világnak közepén.
Reszkető időben
sóhajt mandalába szőtt remény,
s átölel szeplőtelen anyaméh.
Vonalak találkoznak,
hol utazásra vár egy nyugtalan lélek,
és az vagyok én,
taszítások és vonzások forgásában,
metamorf árvaságban.

Ugye feltámadtál

Harmadik napja esik
szürke tócsákba hullatja
könnyeit az ég
csendesesen
sivár szobám falai
sóhajom visszhangozzák

Harmadik napja esik
s közben te meghaltál
keresztre szegezetten
csendesesen
bűnösök közt ártatlanokra
hintve megbocsátó szavaid

Harmadik napja esik
és nem lelem helyem
kitaszított magányával
csendesesen
kopogtatok az elgörgötett kövön –
ugye feltámadtál?!

FANTAZY – MESÉK

MÁNDY GÁBOR

A biciklis király és más mesék
(okos gyerekeknek és a szüleiknek)

Mese a kisfiúról, aki valójában varázsló volt

Egyszer volt, hol nem volt, nagyon messze, még a Galaktikus Birodalmon is túl, volt egyszer egy kisfiú. Látszatra volt csak kisfiú, mert valójában varázsló volt, aki olyan jelmezt öltött magára, amelyet a kedve tartotta. Most éppen úgy tartotta a kedve, hogy kisfiú legyen. Reggel elment az oviba, játszott a többi gyerekkel, és azon törte a fejét, hogy vajon ők igazi gyerekek e, vagy ugyanolyan varázslók, mint ő, csak álruhában. Mert vannak ám olyan gyerekek, akik egy darabig teljesen normálisan viselkednek, aztán egyszer csak váratlanul elröppennek egy úrrakétán, vagy elbújnak egy csigaházban.

Szóval a gyerekek nem mindig azok, aminek látszanak. A mi hősrünk gyerek képében önállóan utazott, nem kellett jegyet sem fizetnie a trolibuszon, és ha egy kicsit nyafogni kezdett, azonnal átadtak neki egy ülőhelyet. Csak az volt a kellemetlen, ha kérdezzetni kezdték, hogy „Hol vannak a szüleid? Hol van a mamád? Elvesztetted őket?”

Amikor le akarták adni egy rendőrörsön mint talált gyereket, még az utolsó pillanatban sikerült átváltoznia legyecskévé, és hipp-hopp, elrepült. Aznap már nem is volt kedve kisfiú lenni, inkább átváltozott tilos helyen lerakott szemétté, és ott másnap reggelig békén hagyták. De jaj, valaki szolt az utcaseprőknek, és egy kukás autó jelent meg, hogy eltakarítsa a szemetet. Ő egyébként szerette a kukás autókat, már többször azt is felvette magára jelmezként, de most inkább egy el nem vitt tégladarab lett. (A szemétszállítók után még mindig visszamarad egy ici-pici szemét.)

Arra jött Rábai Kettő, egy focista, aki a szögletűgást gyakorolta a tégladarabon. Nyomban beköltözött az ő testébe is. Rábai Kettőt azért hívták így, mert hajdanában volt egy Rábai nevű focista, és nem akarták a kettőjüket összekeverni. De hol van az már? Rábai, vagyis Rábai Egy, kivándorolt Amerikába, ahol egy cirkuszban lép fel, mint a világ legkövérebb embere.

Szóval hát ez a Rábai Kettő edzésre ment, mert a „Nagypapák Old Boys” nevű kerületi csapatnak volt a jobbszélsője. Az edzés fárasztó volt az öregfiúk számára, úgyhogy tíz percenként megálltak húsz percre pihenni. Ilyenkor rendszerint egy-egy korsó sört hörpintettek fel a közeli talponálló pultjánál. És Rábai Kettőn nagyon csodálkoztak, mert ő kizárólag narancskólát volt hajlandó inni. (Mi tudjuk, miért.)

A varázsló látta, hogy itt beilleszkedési problémái vannak, ezért úgy döntött, hogy inkább autóversenyző lesz, ahol egyedül ülhet az autóban. Elkezdődött a verseny, ő azonnal az élre vágott, hiába harsogta a fülébe a segítője a fejhallgatóban, hogy „vigyázz, ne ilyen vadul, nagyon csúszós a pálya!” Ő csak robogott, mint a szélvész, és bizony bekövetkezett a baj. Egy kanyarban nekivágódott a palánknak, és kezét-lábát törte ... volna, ha addigra már nem költözött volna bele egy varjú testébe, aki ott ült a kerítés tetején, és a balesetre csak annyit mondott, hogy „kár”.

Ez így ment napokig. A varázsló tetszés szerint váltogatta az alakját, de a végén belefáradt. Volt már bankrabló és nyomozó, gyerek és egy rossz gyerek apukája, számítógép és USB-s egér, óvó néni és óvoda. Mindegyik szerep tetszett neki, de nagyon vágyott már egy kis nyugalomra.

És akkor elhatározta, hogy hegy lesz. Nem túl magas, de azért magasabb, mint egy közönséges domb. Az oldalán sziklák és fák, mezei virágok, a fűben bogarak, a virágokon lepkék, a fákon énekesmadarak, a gyalogutakon pedig turisták.

Arra járt egy család, papa, mama, nagypapa és kisiú. A nagypapa éppen mesélt. A mese úgy kezdődött, hogy „Egyszer volt, hol nem volt, nagyon messze, még a Galaktikus Birodalmon is túl, volt egyszer egy kisiú. Látszatra volt csak kisiú, mert valójában varázsló volt, aki olyan jelmezt öltött magára, amelyet a kedve tartotta. Most éppen úgy tartotta a kedve, hogy kisiú legyen.”

Forrás: <https://mek.oszk.hu/20500/20542/html/index.htm#1>

Fotók: SZABÓ MÁRTA Zemplén, koratavas

ÖTVÖS NÉMETH EDIT

kifogytam

elfáradtam
olyan kérdésekre válaszolok
amiket fel sem kéne tenni
kivont karddal állok
saját életem felett
mint egy koronaőr
akit két méterre
nem szabad
megközelíteni
közben machetával
hadakoznak mellettem
a tétovák

nyüzsög
intézkedik pedig nem kértem
eszembe sem jutott
szívességért kussolni
pedig nem tehetek mást
üzleteltem az ördöggel

felejtődik
vagy felértékelődik az igyekezet
miért olyan nehéz megérteni
hogyan könnyebben is lehetne
nem belerúgva letaposva
meggyalázva
csak úgy egyszerű
emberien

csipkelődőknek

a jó modor kihalt
penészesek a lepkék
állott víz lötyög a lavórban
ráncos homlokúak a vén esték
tespedt árnyékok buknak a fénybe
vastag kötelet fon a sátán
nagyot csattan majd elfoszlik
gyáván a szelídség hátán
rohamléptekkel hajt előre
ostoroz a furfangos elme
lyukas cipője beázik
még magához sincs kegyelme

RIERSCH ZOLTÁN

Barackvirág ivadéka

Álmomban
barackvirág ivadéka vagyok,
fürge, pattanásnyi rügy
a májusi fákon.

Pasztellképnyi
pihe-puha szösszenet
egy szenvedélyes álom
alkonypalettáján.

Hajnalfehér, pünkösdbordó
illatozó orgona,
ölelkező gyöngybetű
egy szerelmes papíron.

De végképp elveszett,
ki sosem tekint hátra,
ki nem előre váltja meg
majdani sírhelyét.

Ki sosem köpött vádlón
az élet fizimiskájába,
s ki gondolatában sem
lebbentette fel - vadul
tiltott álomasszonyának
csábító pendelyét.

Az élet szép,
ha erre képes még a gondolat;
a lényeg nem kell
mindig összevetni a méla tettel.

Az álomban előfordulhat még
száz, s ezer csoda,
s a vén poéta is csókot válthat
a – meztelen szonettel.

GUTI CSABA

Macskahűség

Ibi néni régóta egyedül élt. Bár így kimondva, a kifejezés ebben a formában nem a legtalálóbbs. Nem ad vissza minden érzést, ami az idős hölgyet sorvasztotta napról-napra. Ha viszont úgy mondom, hogy a néni régóta élt magányosan, akkor a szó jobban tükrözi mindazt, amit a hosszú egyedüllét alatt Ibi néni otthon, a csupasz falak között érzett nap, mint nap. Sokszor magunk is nagyvonalúan átsiklunk a dolgok felett, anélkül, hogy a valódi értelmüket megértenénk. Hallunk egy évszámot, és rácsodálkozunk, hogy mennyit kibír az ember a társa nélkül, a hátrahagyott, üresen kongó életébe zárva. De valójában mindez túlmutat a pusztá időtartamon.

Ibi néni sem években mérte a visszamaradt idejét, hanem magányos napokban, ki nem beszélt gondokban, meg nem osztott örömeiben, fel nem szárított könnyekben és torokba fojtott nevetésekben. Az évek mély barázdákat hasítottak a lelkébe, és lüktetve fájtak, ha az idős hölgy emlékezni akart. Ilyenkor sokkal keservesebbnek tűnt ez az idő, mintha például azt mondjuk; 19 év, egyedül.

Amióta a férje magára hagyta, minden délután kibotorkált arra a helyre, ahol a magukra maradottak emlékezni szoktak a holtakra. Ott kiadott magából mindent, ami utolsó látogatása óta történt vele. Elrebegette a sír felett a halk szavakat, legyenek azok jók, vagy akár rosszak.

Azon a délutánon is évégett érkezett az öreg hölgy a temetőbe. Apró, görcsös mozdulatokkal tisztította meg a repedezett fejfát, és egy rövid gereblyével rendbe tette a hantot. Volt egy-két makacs gyom, amiért mélyre kellett hajolnia, és ahogy így dolgoztatott, egyszer csak előtűnt az orgonabokor aljából egy apró, barna, bozontos macskafej. Az állatka nagy sárga szemekkel pislogott Ibi néni felé, aki megijedt az előbukkanó jövevénytől, és hátratántorodott néhány lépést. Nem volt hozzászokva, hogy a sírok között mozgásra leljen. A macskakölyök azonban nyugodt maradt, és kitartott. Tovább figyelte az öreg cselédet. Pillantásában volt valami melegség, ahogyan a nagy, sárga szemeivel az emberre ránézett. Ibi néni arca, akaratlanul is lágy mosolyra fakadt tőle.

– Szia, cica! Hát te mit csinálsz itt? Elkóboroltál, igaz-e?

Lassú mozdulattal lehajolt, hogy megsimogassa a macskát. A cirmos nem volt a dolog ellen, kimászott a bokorból, és szemét lehunyva simult a meleg tenyér alá. Ahogy az végigért rajta, gyorsan megfordult, hogy ismét alábújhasson a puha kényeztetésnek. Türelmes macskakölyöknek tűnt, nem nyivákkolt, csak éppen élvezte azt, hogy törődtek vele.

– Látom jól nevelt kismacska vagy! Gyere velem! – mondta Ibi néni, és magához emelte a szőrgombócot.

A kisállat szelíden várta sorsát, megbízott az asszonyban, és halkán dorombolni kezdett. Apró bajszán pókháló ingázott, bundájába belekapaszkodott a bogáncs, szeme azonban tisztán ragyogott. Ibi néni lesimította róla a pókhálót, majd így szólt neki:

– Biztos errefelé van a gazdád, csak kalandokra vágytál, és eltévedtél! Megyünk, megkeressük! Jó lesz, ugye?

A macska rá se hederített a beszédre, csak elalélva végigfeküdt a néni meleg karján, és elégedetten dorombolt tovább.

A néni lassan megindult a sírok között, hogy visszaadja az állatot a gazdájának. Szeme mindvégig a fejfák között pásztázott, de élő ember nem volt ott akkor rajta kívül, a holtakat meg ugyan minek is kérdezte volna? Később, amikor az asszonynak nehéz volt már tartania őt, berakta a kötényzsebbe. Így mentek tovább. Ibi néni a gereblyenyélre támaszkodott, a macska meg a zsebben pihentetett. Eltelt az idő, mire végigjárták a temetőt, de egy teremtetett lelket sem találtak ott, aki útba igazította volna őket.

– Hát árva vagy, te szegény? – nézett rá nagy szemekkel az asszony, tekintetéből azonban kitűnt némi huncutság is. Titkon ugyanis örült neki, hogy hazaviheti azt a kismacskát, magára ugyanis semmiképpen nem hagyhatta.

Azon a délutánon tehát már nem egyedül tért haza az idős hölgy a fehérre meszelt, öreg, tornácos parasztházba, amelynek oly régóta nem volt vendége már. A kötényzebben ott gunnyasztott egy kismacska is, amely azóta is szorgalmasan, és elégedetten dorombolt, amióta a ráncos, gondoskodó kezek odatették.

Az úton nagy és öreg fák mellett mentek el, olyanok mellett, amilyenbe a cica korábban befészkelte magát. A cirmos végignézett rajtuk, de aztán nem gondolt velük többet. Valahol messzebb, az út végén kivilágzott egy apró házikó, amely nagy szemekkel pillantott az apró jövevényre. A kismacska megriadt tőle, és ijedten nézett az asszony barátságos arcára, aki továbbra is mosolyogva haladt előre. A cica nem érthetett mindent, de azt sejtette, hogy annak a fehér háznak köze van ahhoz a meleg tenyerű, szelíd asszonyhoz, és ebből úgy gondolta, hogy minden jól van úgy, ahogy van.

Megnyugodott. Nemsokára hazaértek. Haza, mert akkor már otthona lett az a ház az udvarával, a fáival, és mindenével együtt, annak a macskakölyöknek is. Az állatka nem félt már tőle egy cseppet sem. Sőt! Megszerette a kis hajlékot egy pillanat alatt.

Hazaérve Ibi néni csöndesen szólt a macskához:

– Nézz körbe! Itt fogsz ezentúl lakni! – azzal hosszan végigsimított a bársonyos bundán.

– No, de még nevet nem is kaptál! – torpant meg az idős hölgy. Márpedig az minden magára valamit is adó macskakölyöknek dukál! Mindjárt kitalálok neked valamit, mert tudom, hogy hiába is kérdeznék, magadtól nem árulnád el sehogyan sem!

Azzal kivette a kötényzebből, és ráncolt szemekkel vizsgálni kezdte az új jövevényt. Nézegette, forgatta, ahogy a portékát szemlélik a vásárban.

– Látom életerős bakmacska vagy, legyen a neved: Kandúr Bandi!

Valahogy mégsem egyezett minden, tovább ráncolta hát a homlokát a mama, és erősen törte a fejét a macska nevéen.

– A bundád olyan bozontos, mint egy medvebocsé, ki se látszol a koloncok alól! Tűnődött még néhány pillanatig, majd derült arccal vágta ki:

– Megvan! Legyél ezentúl Kócos! Igen! Ez jó lesz!

Azzal, kusza mozdulatokkal megpaskolta a névadó alkalmából kis barátja fejét, aki aprót nyivákkolt, áldását adva ezzel frissen szerzett, becsületes nevére.

Kicsiny kuckót kapott Kócos még aznap a ház sarkában, meleg rongyokkal bélelt kis odút. A betevő falatot sem magának kellett megkeresnie, mert minden reggel langyos tejecske várta. Ez annál is inkább helyénvalónak tűnt, merthogy Ibi néni hamar kiismerte kis védenca természetét, és megállapította, hogy a vadászat egyáltalán nem illik hozzá. Igen nyugodt vérmérsékletű macska volt, aki az egerek hajkurászását is inkább csak hivatalból, mintsem ösztönből tette. A jó hírére azért adott ő is, és nem engedte, hogy a hosszúfarkú rágsálók belakják magukat a ház körül. Így, ha elérkezettnek látta az időt, középük csapott, de egyébként máskor sem bántotta őket.

Kócos nagy értéke mindinkább abban rejlett, hogy szeretett mindent hosszadalmasan, és pontosan megfigyelni, tanulmányozni. Legyen az bármi, ami körülötte zajlott. Bármilyen tennivalót képes volt félbehagyni, hogy megálljon mentében, és figyelő pillantásokkal vizsgálja meg azt, ami felkeltette érdeklődését. Nem voltak ezek nagy dolgok. Sőt! Eleinte minden apróság el tudta varázsolni, mint például, ahogy a szél kócolta a hosszú fűszálakat, ahogy kergették egymást a falevelek, vagy, ahogy Ibi néni dolgozgatott, és szorgos kezeivel tett-vett maga körül.

Az idős hölgy is hamar felfigyelt arra, hogy mennyire okos a kis kedvence. Épp borsót szedett, és gyors mozdulatokkal fejtette le az indákról a termést, amikor a kismacska mellé ült, és nagy gonddal nézte a munkát. Két első tappancsát egymás mellé rakva, egyenes háttal, tekintetét egy pillanatra le nem véve figyelte a dolgoz kezeket. Mintha csak meg akarta volna érteni, mit csinál Ibi néni, elcsípni az emberek titkaiból egy morzsányit. A néni el is mosolyodott a dolgon, és megsimogatta a macska tudálékos kis fejét.

– No, mi az, Kócos? Holnap már te akarod csinálni ezt helyettem? Nem bánom, hisz úgyis unom már! – nevetett.

A kismacska persze nem adott választ, de volt valami emberi a pillantásában, amiben megnyugodhatott annak a szeme, aki azokba belenézett. Valami, amit úgy hívnak: hűség. Mintha csak azt sugallta volna velük:

– Igen, öreg gazdám, én holnap is itt leszek, és segítek neked, ha kell! Te csak pihenj, én addig végzem, amit kell!

A napok általában így teltek. Talán nem is volt közöttük különbség. Csupán a munka volt más, és az, hogy jobban haladtak a dolgok, mert volt valaki Ibi néni mellett, akihez kötődni tudott. Többet mosolygott azokban a napokban az öreg hölgy, éltes lelke kivirult, mint ahogy az őszi földeken pompáznak a napraforgók, melyek nagyobb szirmaikat ugyan eldobták már, de még élénken beragyogják a vidéket a hátralévő néhány nyári napban. Mígnem egyszer teljesen elszáradnak, és utolsó leveleiket is elejtik, hogyha arra jár majd egyszer valaki, akkor megemlékezhessenek róla.

Egyszer Ibi néni életében is eljött ez a pillanat. Kora ősz volt, a macska bundájára apró cseppekben fészkelte rá magát a harmat, és a hideg szél mélyen a csontba harapott. A nap előjönni is lusta volt, szürke párnákba burkolózott.

– Brrrr! – rázta meg magát Kócos, amikor kidugta a fejét a kuckójából. Olyan reggel volt az, amit nem szeretett, de valami hajtotta mégis, hogy ki kell bújni a meleg takaró alól. Pár szökelléssel a tornácra ugrott, de nem várta ott sem meleg tej, sem szerető simogatás. Akkor egyáltalán semmi sem várta. Csak állt ott, és nem értette mi történik, mert ilyen még soha nem fordult elő. Amikor elunta a dolgot, leült, összegömbölyödött, és szundikálni próbált, de a korgó hasa nem engedte pihenni.

Sok idő telt el, de az ajtó nem nyílt ki. Végül a macska felugrott az ablakpárkányra, és onnan nézett be a részvétlen, sötét szobába. Eltökélt volt, és nem mozdult sehova. A gazdáját várta.

A nap kétszer jött fel, és kétszer nyugodott le, amikor emberek jöttek odalentről. Idegenek, ha úgy tetszik. A kismacska panaszos nyivákolással tudatta velük, hogy valami baj van, de az emberek nem figyeltek rá. Nyitották az ajtót, és Kócos fürgén a nyílás felé rohant. Az idegenek közül az egyik rákiáltott.

– Hé, te macska! Nem mész innen! – azzal az ajtónak támasztott seprűt a cica felé hajította. A seprű messze elkerülte Kócost, aki nem értette miért történik mindez, csak azt érezte, hogy a dologban gonoszság van. Felborzolt szőrrel fújt a hivatlan vendégekre, majd a bokrok alá menekült, és onnan figyelt tovább. A lépések elhalkultak, és az ajtó hamarosan bezáródott.

Nemsokára egy fehér köpenyes ember érkezett, nagy vaskarimával az orrán, melyen ijesztően megcsillant a fény. A kismacska nem értette, miért akart azon a napon mindenki bemenni abba a kicsi házba, ahol addig csak ketten laktak. Ibi néni és ő. Azt meg főleg nem értette, hogy az öreg gazdája miért nem jön elő még mindig, miért hagyja azt a sok idegen embert a szobába beszaladgálni, és főként miért nem védi meg őt, attól a seprűt dobáló embertől. Bizony, a kismacska sok mindent nem értett, de mivel nem tehetett egyebet, ott maradt a bokor alatt, és figyelt tovább.

Hamarosan újabb emberek jöttek, és egy nagy fadobozt hoztak, amely kongott az ürességtől. Bevitték azt a házba, de ott nem sok időt töltöttek. Hamarosan már jöttek is vele kifele. Távozásukkor a vállukon hozták ki azt a faládát. Talán nehezebb is volt, mint akkor, amikor azt oda bevitték. A kismacska nem tudta biztosan, de úgy érezte, hogy elvittek akkor valamit a házból, amitől az magányosabb és szomorúbb lett.

Az utolsó ember bezárta maga után az ajtót. Kócos hallgatta rejtekében az elhalkuló lépteket, majd a csendet, amely még hangosabban kongott utánuk. Sokáig nem mozdult onnan, végül kidugta az orrát, és végigjárta a házat. Az nem vigasztalta meg őt semmi jóval. A tejes tálkája üresen ásítózott, erről eszébe jutott a mardosó éhsége. Elment hát, hogy utánanézzon az egereknek, akikkel akkor már nem csak játékból hadakozott. Dolga végeztével azonban mindig visszament a bokor alá, mert úgy gondolta, hogy onnan rögvést meglátja, ha nyílik az ajtó, és Ibi néni kijön rajta. Így tett minden este.

Néha vetett egy pillantást a ház többi részére is. Idővel minden változni látszott. Ablakait por lepte be, és a ház álmosan pislogott bele az elmúlásba, semmit nem várva a jövődtől.

Elteltek napok, hetek, hónapok. Sokszor váltotta egymást a Nap és a Hold, a szél és az eső, a meleg, és a velőt rázó hideg. S ahogy telt az idő, úgy lett Kócos is egyre bozontosabb, csontosabb. Olyanná vált, mint akit magára hagytak, mint aki teljesen elárvult. Vágyott valakire, aki megtűri maga mellett. Vágyott egy puha húsrá, amin elnyújtózzon, egy békés szempárra, aminek dorombolhatna, és egy finom kézre, ami simogatná őt, ha kérné. Erre gondolt, amikor összehúzta magát kemény vánkosán, és a szél durván beletűrt a bundájába.

Egy nap, aztán nagyot nyikordult a kapu. Rég nem hallott, rozsdás sikoly hasított a ködös reggelbe. Újra idegenek jöttek a régi házhoz. Kócos ijedten húzta össze magát, mert félt, hogy újra seprűvel akarják majd elzavarni.

De a seprű akkor reggel nem talált rá. Ellenben hangos, vidám beszéd csordogált a bokor alá, apró lábak topogása üzte el a lomha csendet, és boldog nevetés színezte ki az ébredést. A kismacskát, aki időközben már nagymacska lett, vonzották ezek a hangok, de nem mert előbújni még.

Várt tovább, mígnem egy furcsa, színes, gömbölyű valami gurult be mellé. Borzolt szőrrel ugrott arrébb, megijedt attól. Soha nem is látott még hasonlót, bár igazából nem tűnt az a valami olyan ijesztőnek, amitől félni kell. Hirtelen két apró kéz nyitotta szét a bokrot. Egy szőke kislány finom kis kezei tárták szét az ágacskákat. Egy pillanat múlva egy vékonyka hang csodálkozva kiáltott fel az odalent lapuló macskára.

– Jé, egy cica! – rikoltott boldogan a lányka, majd tovább folytatta az ismerkedést. – Szia! Én Bogi vagyok, téged hogy hívnak?

Kócos csak nézte a lányt tiszta tekintettel, és várt. Valahol odabent úgy érezte, hogy bízhat abban az idegenben. A kislány örömmel nyúlt felé, a macska állta az ujjacskák érintését.

Furcsa érzés volt, ahogy azok a meleg, puha ujjacskák körbefogták a bozontos testét. Talán, ha azt mondom, hogy boldog volt, és szomorú is egyben Kócos, akkor mesélem el legjobban, hogy hogyan is érezte magát akkor a macska. A találkozás és a visszaemlékezés pillanatai voltak azok. Úgy érezte, hogy újra otthona lett az a ház, nemcsak egy hely ahol lakhatott, és elbújhatott a hideg eső elől. Otthon, ami egész mást jelent, pusztá kőfalaknál, amik megvédenek a szélről, és nem engedik elázni az embert. Sokkal több annál. Kötődést valakihez, szeretetet és örömet. Sok-sok örömet. Ezt jelenti valójában.

Ugyanakkor szomorú is volt a macska, mert mindezt már érezte egyszer, akkor, amikor a legboldogabb volt életében. Azok az idők viszont eltűntek, és már aligha volt érdemes visszavárni azokat.

Aztán egyszeriben ott termett az a kislány, és a madarak irigykedve súgtak össze, mert nevetése az ő daluknál is ékebb volt. Pillantása oly meleg, szeretetteljes, és huncut volt, amelyhez hasonlót talán csak egyszer látott a macska. Régen, nagyon-nagyon régen.

Így esett az első találkozása Kócosnak Bogival, ott a bokrok alatt, ahová az a színes, gömbölyű valami begurult.

Jóbarátok lettek azután. Bogi sokat játszott a macskával, és szívesen simogatta hosszú órákon keresztül. A cica is szívesen időzött a kislánnyal, akinek, ha tanulnia kellett, a macska csak ült mellette, és csendesen figyelte őt. Türelemmel várta ki a pillanatot, amikor a kiscicája rá is szakít időt. Néha, amikor így üldögélt, furcsa érzések törtek rá, és ekkor halkan dorombolni kezdett.

Csak ő emlékezett a régi dolgokra. Ő és az öreg, fehérre meszelt ház, amelyet Kócos, soha nem hagyott el, ugyanis mindig az otthonának tartotta azt.

Forrás: Gutti Csaba Facebook-oldala

https://www.facebook.com/?locale=hu_HU

SZ. PÓRDY MÁRIA

Kávéházi huncutságok

A kávéház ebédidő utáni elcsendesült időszakát élte.

Helga biccentéssel köszönt az ajtót nyitó pincérnek és határozott léptekkel szalalozott az asztalok között az integető barátnője felé.

– Húúúú! A mindenit! Azt hittem soha nem érek ide!

A rekedt, mély hangra többen is felkapták a fejüket.

Magas, nadrágkosztümös alakja vonzotta a tekinteteket. Ezüstszőrke, vállig érő hullámos haja és köpenykabátja szárnyai lépteinek ritmusára lebbentek.

Táskáját az asztalra fektette, majd hevesen átölelte barátnőjét.

– Szervusz, Elza drágám! – A nevető ráncokhoz bánatos fintort igyekezett vágni. – Ne haragudj a késésért! – Az asztal mögötti pamlagra sietősen leeresztette a kabátját, sálját aládugta. Arrébb tolta a kupacot és leült. Két kézzel megragadta barátnője kezét. – Látom, már a forró csokoládédát iszod. Ugye, tényleg nem haragszol!?

Nem várta meg a választ. Egy pillanatra a melléjük lépő pincéren felejtette a szemét. Átvillant rajta egy déj vu érzés. A férfi választékosan oldalra fésült, mákosodó haja még határozottabban kiemelte szögletes arcélét és magas homlokát. Tartása egyenes és könnyed volt, mozdulatai mintha egy letűnt világ eleganciáját őrizték volna. Sötét szeme magabiztosan mosolygott, mint aki pontosan tudatában van a nőre gyakorolt hatásával. Kár az öntelt vigyorodért, gondolta Helga!

– Natur rooibos pure teát kérek két vajjas pogácsával – mondta közönyösen –, aztán barátnője felé fordult.

Ő megvárta, míg magukra maradtak, majd megcsóválta a fejét.

– Ajaj Helgám! Láttad volna a megdermedt arcát! – súgta.

Alig észrevehető vállvonás volt a válasz. És mintha nem lett volna a közbeeső kitérő, ott folytatta, ahol abbahagyta.

– Komolyan mondom, vagy fél órán át kínlódtam taxi hívással, mire felvették a címet. Nálunk a szervízút és a buszmegállóhoz vezető út a senki földje. Szó szerint értsd! Így aztán senki nem tartja feladatának, hogy letakarítsa róluk a havat. A trampli csizmámban se mertem volna kimenni az utcára, de így, hogy kocsival jöttem, nem kellett északi sarki expedíciónak beöltöznöm. Jól bele választottunk a naptárba! Ki gondolta volna, hogy ekkora havazás és ilyen mínuszok köszöntenek ránk? – hadarta szinte lélegzetvétel nélkül. – Éveken keresztül emlegettük gyerek- és ifjúkorunk teleit. Elzikém! Most aztán megkaptuk!

Barátnője válasza nyitotta a száját, de ő a karjára tette a kezét és változatlan hévvel folytatta.

– Tegnap villamossal mentem Budára, a Mammutba és képzeld! A folyón már torlódtak a jégtáblák, a part mentén pedig beállt a jég. Mondd! – Felhúzta a szemöldökét. – Mikor láttunk utoljára jeges Dunát? – kérdezte, de a válasszal sem késlekedett. – Annak is van vagy tíz éve!

Elza hevesen bólogatott. Sűrű, göndör, fekete haját szalagszerűre hajtott kendővel fogta össze. A feje búbjáról csüngő fürtök egzotikusan keretezték az arcát. Vastag, határozott ívű szemöldöke és fitos orra még erőteljesebben kihangsúlyozták sötét szemét. Arcán látszott, szakavatott kezek simították a ráncait, tették letagadhatóvá éveinek számát.

Elza kihasználta barátnője szóáradatának szünetét.

– Nem tudom, neked vannak-e emlékeid az 1963-as hideg télről, hároméves korunkból? Mert nekem nem sok maradt meg. Nagy részüket „örökölttem” a családi történetekből. Arra

azonban határozottan emlékszem, hogy apuval fehér hófalak között mentünk. A kezemet fogta, hogy ne féljek, a szánkót pedig magunk után húztuk. Amikor kiértünk a Dunához, apu felemelt a rakpartnál. Lemutatott a befagyott folyóra. – Nézd Zizikém! Milyen sokan vannak a jégen! – És mi is lementünk oda szánkózni. Ma is hallom a hatalmas nevetéseket, önfeledt visításokat... és utána otthon a mami sírását. Apukám felelőtlenségét még évek múltán is felemlgette. Hiába nyilvánították hivatalosan is biztonságosnak a jégbe dermedt folyót. A természetes vizek jegéről azóta hallani sem akart, hogy gyerekkori barátnője alatt a szeme láttára szakadt be a városszéli halastó jége. Soha nem tudta feldolgozni az elvesztését. Később, tizenéves korunkban még a műjégre is csak vonakodva engedett el a bátyámmal.

– Bármennyire különleges egy ilyen befagyott nagy vízfelület, nem kívánom sem látványnak, sem korcsolyapályának – vette át a szót Elzától. – Nem vénnek való a tél! – kacarászott tiltakozva. – Azon a télen, amikor Gyuri végleg elhurcolkodott a letagadott barátnőjéhez, te pedig hosszasan nagymamáskodtál Amerikában, a lányodéknál, vettem magamnak cool szarvasbőr jégkorcsolyát. Valamivel le kellett kötnöm magamat. Akkor jutott eszembe a korcsolyázhatnék. Tudod hogy' mentem haza az első nap a koripályáról? – Szája elé tartott kézzel vigyorgott. – A fehéreneműm csuromvizesen tapadt rám a nagy igyekezettől, hogy mindvégig állva maradjak a jégen. – Elzára is ráragadt a kuncogás. – Allítólag, a biciklizéshez hasonlóan ezt sem lehet elfelejteni. Hát! Ahogy magamat látom a jégen...! Velem akkor kitűnő burleszk filmet lehetet volna forgatni. – Könnye is kicsordult a nevetéstől. – Előkapta zsebkendőjét. – Megint csiklandozta a feltörő hahota. – Azóta is a dobozában aszalódik a cool korim.

– Ha már az unokák is szóba kerültek, – mondta Elza, miközben kisméretű fotóalbumot vett ki a táskájából – nézd meg, hogy' megnőttek a lányok! A legkedvesebb felvételekből mindig csináltatok albumot. Hannah-nak már az esküvőjét tervezik. A kicsi, Rosie, ebben az évben fejezi be az egyetemet...

Miközben a fényképek felett pusmogtak és kuncogtak, a pincér megjelent az asztaluknál.

– Hozhatok még valamit hölgyeim? – kérdezte udvariasan. Tekintetével Helga figyelmét kereste. Ő kétértelműen hunyorított és bólintott hozzá.

– Még egy teát kérek.

Elza zavarba ejtő hosszan nézett fel a férfire, akinek arca hivatalossá vált, mint a szalutáló katonáé.

– Én pedig gesztenyepürét.

Várakozó csönd maradt a távozása után. Mint a „Ki bírja tovább nevetés nélkül” játékban. Helgából ismét kibuggyant a jókedv.

– Na, szépen vagyunk! Mint két idétlen, vihogó bakfis!

Elza nem reagált a megjegyzésre. Forró csokoládéjának maradékát kezdte kavargatni. Tekintete a pincér egyenes hátát követte. Ahogy a férfi a fény felé fordult, profilja élesen kirajzolódott a kávéház homályában. Elza keze megállt a levegőben, a kanál halkan a csésze széléhez koccant.

– Helga... – suttozta, és a hangja hirtelen rekedtebb lett a barátnőjénél. – Ugye, Gyuri húsz éve költözött el ahhoz a nőhöz, akit mindig letagadott?

Helga bosszúsan legyintett, mintha egy kellemetlen legyet hajtana el.

– Elzám! A télről meg a korizásról beszélgettünk. Ne rontsuk el a délutánunkat vele!

Ő azonban nem tágított. Tekintete a pincérre tapadt, aki épp a pultnál hajolt le egy tálcáért.

– Nem Gyuri miatt kérdezem. Hanem a pincérfiú miatt. Nézd meg jól az arcát! A szögletes állkapcsot, és ahogy a haját fésüli! Nem pontosan olyan, mint Gyuri volt azon a régi egyetemi képen, amit a tárcádban őriztél?

– Már régóta nem őrzök róla fotókat! – Helga szeme dühösen megvillant. – Ugyan, Elza!

– Fagyos mosoly bújt meg a szája szögletében. – Nem stimmel a matek.

– Vannak korán őszülő férfiak – érvelt hevesen Elza. – Ez a férfi legfeljebb húsz pluszos lehet. – Közelebb hajolt és hangja alig volt több egy leheletnél. – Pontosan ez az, drágám! Nem húsz éve kezdődött. Az a „letagadott barátnő” nem a semmiből bukkant elő két évtizede. Nézd meg jól a fiút! Cáfoly meg, ha nincs igazam! Miközben te húsz évvel ezelőtt a szarvasbőr korcsolyádat próbálgattad, és azt hitted, biztonságos jégen siklasz majd... – mély levegőt vett, úgy mondta ki – ...Gyuri már rég egy másik pályán csúszkált.

Helga arca ekkor vált csak igazán kővé. Újra a pincér felé nézett, aki tálcával a kezében épp feléjük tartott. A férfi magabiztos, öntelt mosolya most már nem egy flörtnek tűnt, hanem egy kísérteties, örökölt arcsmimikának.

– Parancsoljanak a hölgyek! A gesztenyepüré és a tea – mondta ugyanazon a bársonyos, mély hangon, amit annyira ismerősnek talált, de eddig nem tudta hová tenni.

Helga csak nézte a férfi kezét, ahogy a csészét és a kancsót az asztalra teszi. Pontosan ugyanazzal a könnyed, elegáns mozdulattal, amivel Gyuri tette le a kulcsait az előszobaszekrényre, mielőtt utoljára becsukta maga mögött az ajtót.

Fotó: **FÁBIÁN MÁRIA**

KOOSÁN ILDIKÓ

Tavaszzáró

Lesöprök ősdi gondolatot,
borúból télből éppen elég!
eldobok használt frázisokat,
a fényre csalogat kéken az ég.

Csupasz ágon még hallgat a dal,
varjúkárogás messze hallik.
Rügyfakadás lesz! Új diadal!
Véremen át a tavasz iramlík.

Kigombolt kabát ujja lobog,
hóvirágok, remények nyílnak.
Most öröm-ódákra gondolok!
Barkafüzéren hangol a holnap!

Falusi idill

Orgonák, kerti pad, szarkaláb,
a lány a kertbe fut,
virágot szed, s a hű barát
csókjait várja ott.

Virág egy szál az orgonán
holnapra nem marad,
hervad a csók, s a szarkaláb,
üres a kerti pad.

Forrás: Koosán Ildikó: *Létezés fűszálra fűzve*,
<https://mek.oszk.hu/05800/05892/05892.htm#82>

JÓLJÁRT ANITA

Ó, jössz-e már?

Mihai Eminescu tiszteletére

Megőrzöm minden ujjnyomod,
Második bőrként beborít.
Felgyújtom belső holdlámpám,
állattá változom, láthatod.

Hempergőzöm az avarban,
Mancsommel fákát ölelek,
karmolva kúszom csúcsaikra,
kínomat messze hallani:

Ó jössz-e már, ó, jössz-e már?*

* Mihail Eminescu: *Ó, jössz-e már*

Itt maradt a világra

Che, én annyiszor eltáncoltalak,
Che, én oly sokszor számra vettelek,
Che, ha tudnád, hogy énekeltelek!
Che, tudod néha megöleltelek.

Che, a hegyekbe mentem utánad,
Che, a hátamon futva vittelek,
Che, te ott voltál, gyújtottál tüzet,
Che, ha ellobbant, öntöttél vizet.

Che, most merre jársz? - kapdosom fejem.
Che, az életem zűrös, nemtelen,
Che, ha hívlak, majd a hegyről itt teremsz?
Che, ha nem hívlak, tudod hol keress.

PÉTER ERIKA

Napfényfestők

Elbújt a nap valahová,
szürkére vált ma az ég.
Bent kucorog néhány lurkó.
„Jöhetne már egy kis fény!”

„Hívjuk ide mi a napot!”
szól a legbátrabb gyerek.
Falra kerül a lepedő,
ébrednek az ecsetek.

„Kezdem én!” – kiáltja Tódor
s vászonra kört kanyarít.
„Vigyázzatok, forr a festék!”
Márk aggódik, kikacsint.

„Hoppá, rám csöppent a napfény!”
nevet Nóri boldogan,
„Ha ez így megy tovább, akkor
én leszek a nap – magam!”

Karolina sóhajt nagyot:
„Hútsük le, mert elszalad!”
Alex csodálkozva mondja:
„Elkaptam egy sugarat!”

Süt a nap a kék lepedőn,
egyre nagyobb, fényesebb,
„Jaj, ha így nő továbbra is,
kinéz a tető felett!”

És a szoba tele fénnel,
csillog asztal, polc és szék.
Ha lekopik, újra festik,
napból soha nem elég!

B. MESTER ÉVA

Muskátli

Vérvörös muskátli,
tüskétlen virágszál
kíséri életem.
Mindenhol rám talál.

Gyermekkoromban is
sokszor megcsodáltam.
Folyamatosan nyílt
házunk ablakában.

Amíg a fagy nem jött
őrizte a nyarat.
Fából tákolt láda
vigyázta álmukat.

Tavasszal feltámadt,
új erőre kapott.
Többfelé ültették,
elszaporodhatott.

Sodortak az évek,
más faluban élek,
de az utca felé
muskátlin át nézek.

Szirmai közt lebeg
édesanyám lelke,
bársonyos lobogás
véréből vérembe.

Forrás: Péter Erika Facebook-oldala
https://www.facebook.com/erika.peter.127?locale=hu_HU

KERECSENYI ÉVA

megtisztulás

Korhadtt falépcső kanyargott a mélybe,
nyögve nyikordultak a kopott fokok,
remegő lábbal egyre lejjebb léptem,
ásított a mély, s a lelkem zokogott,
örvénylő, kavargó gondolat tekergett,
húzott magával, mintha a föld nyelne el,
múlt mezsgyéjének cikcakkos határán
durcás arcot vágott pár régi sérelem,
égette bőröm, úgy tudott még fájni,
de tiszta vízzel mostam le arcomat,
s hogy lelkem házát a szellő átjárja,
földig romboltam az ódon falakat,
szöges kerítésbe rózsákat tűztem,
békesség jeléül nyújtottam kezét,
s térdre borulva égbe szállt fohászom:
Kérlek, bocsásd meg az összes vétkeimet!

Egyensúlyművész

Kifeszített kötélén táncolunk.
Ez az élet – mondják, s ez így igaz.
Egyensúlyművész, ki lépni kész,
a cél: haladni, s csak olcsó vigasz,
hogy ott a végén, ahol a fény lakik,
majd minden szép lesz, örömbé ágyazott,
de addig, könnyörgöm – csak vársz s remélsz?
Hidd el, te is húzhatsz egy jobb lapot.
Folyton csak álmodsz, s vágyott világod
csukott szemek mögé bújt izgalom,
ám reggel, ha ébredsz, hűvös a paplan,
s csak az eső kopogtat az ablakon.
Forró a kávé, de égeti nyelved,
s bár ropog a kifli a kés alatt,
szomjasan, éhesen nyüszít a lelked,
kijárna már neki egy jobb falat,
de míg a kerék, mit mókusok hada
pörget és forgat – minő unalom,
a rutinpályán vagy csak képes mozogni,
semmi sem változik, bolyongsz vakon.

Cseréld le végre az elnyűtt cipődet,
amit az élet kérgesre koptatott,
tanítsd meg újra táncolni a lelked,
s kibukkan, felragyog belső napod.
A kötél inoghat, lábad remeghet,
de a megszokás nagyobb veszélyt jelent,
nagy úr a kényszer, hazug és csalfa,
ne engedd, hogy ellopja az életed.

MOLNÁR G. KRISZTINA

Vigyázz rám

Ébred már a hajnali kék,
arcomon az éj nyoma még.
Minden cseppben ott van az ég.
Vigyázz rám.

Köd előtttem, szél dala kél,
itt se voltál, ott se legyél.
Követnélek, vakon is én.
Vigyázz rám.

Éber álmod lesz a ruhád,
vedd magadra, illik reád.
Szemedből a nyár ragyog át.
Vigyázz rám.

Őszi levél, ősz hangja jár,
őszi dallam hazatalál.
Nem hallgatja a gólya már:
Vigyázz rám.

Egyszer majd mind útra kelünk,
vállra vesszük, mit szeretünk.
Tarisznyánkban az életünk.
Vigyázz rám.

Éber álmod lesz a ruhád,
vedd magadra, illik reád.
Szemedből a nyár ragyog át.
Vigyázz rám.

ELFELEDETT KÖLTŐK – REICHARD PIROSKA

(Beregszász, 1884. szeptember 26 — 1943. január 1. Budapest)

Középiskoláit Miskolcon, az egyetemet Budapesten végezte. Gimnáziumi tanár volt. Versei és tanulmányai a Nyugatban jelentek meg. Doktori értekezése: *Telamon históriája* (1909) Ennek a XVI. Századbeli széphistóriának egyetlen ismerete példányát a British Múzeumban lemásolta, és széles körű magyarázatokkal ellátva hozzáférhetővé tette. Verseiben a magányos női sors énekeseként mutatkozik be. Témái: a diákélet, a szerelem, a természet, a lemondás. Első ízben Kaffka Margittal a *Heten vagyunk* című antológiába n jelentkezett (Miskolc, 1909). Versesköteti: *Az életen kívül* (1911); *Őszi üdvözet* (1922); *A változó napokkal* (1936). Munkásságáért 1932-ben Baumgartner díjat kapott. Elbeszéléseiben is egyéni élményei jelennek meg. Finom megfigyelésekről és alaposságról tanúskodó tanulmányokat, cikkeket és bírálatokat írt, és angol műfordításokat készített. A fasizmus térhódítása idején öngyilkos lett. (Magyar Irodalmi Lexikon, II. kötet, Budapest, 1965, Akadémiai Kiadó, 582—583. oldal.

*

Reichard Piroška (Beregszász, 1884. szept. 26. – Bp., 1943. jan. 1.): költő, műfordító. Bp.-en végezte az egy.-et. Gimn. tanár volt. A Nyugatban jelentek meg első versei. Tanulmányain, elbeszélésein kívül angol műfordításaival is nevet szerzett. 1932-ben Baumgarten-jutalommal tüntették ki. A fasizmus előretörése idején öngyilkos lett. – F. m. *Telamon históriája* (doktori értekezés, 1909); *Az életen kívül* (versek, Bp., 1911); *Őszi üdvözet* (versek, Bp., 1922); *A változó napokkal* (versek, Bp., 1936). – Irod. Füst Milán: R. P. (Nyugat, 1922); Elek Artúr: R. P. (Nyugat, 1936); R. P. sírjára (Magy. Csillag, 1943); R. Kocsis Rózsa: R. P. (Irod. tört. 1962. 3 – 4. sz.)

<http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC12527/12833.htm>

*

„...*Reichard Piroška* halk szavú, finoman csiszolt impresszionista versek szerzője; a hiperkulturált, dekadens női lélek fáradt szomorúsága és reménytelensége ihleti költeményeit (*Az életen kívül, Őszi üdvözet*).”

Bánhegyi Jób: *Magyar nőírók*, Bp., 1939, Szent István Társulat, 68. o.

Fotó: Wikipédia

ELFELEDETT KÖLTŐK – REICHARD PIROSKA

A Szerelem

Nesztelen mélyülő alkonyat tájon,
míg a valóság álmfénybe vész
s valónak tetszik minden fényes álom:
lefoszlik telkemről a csüggedés
és várom, egyre várom — — —

A napok lázas nagy munkába telnek,
előttem szürke sivár könyvhalom,
a lelkem fáradt és a szívem dermedt
s zokogó gúnnal büszkén tagadom
az örökegy szerelmet.

Nappal nem hiszem, nappal tudom: álom,
tudom, hogy nem jön el, hogy nincs sehol,
de illatos, bíboros alkonyat tájon,
mikor valóság s álom összefoly
még várom, egyre várom — — —

Egyetemtér

Körötte röpköd a galambsereg,
minden ablaka sorra betéve,
s hiába ragyog a tavaszi nap:
gőgösen, hidegen néz le a térre
s komoran, szürkén áll az egyetem.

A hegyek hívnak, a Duna üzenget,
partja felől tavaszi szellő árad:
lépcsőin ülve lenézni vizére
be jól esik annak, ki szomorú, fáradt, —
s komoran, szürkén int az egyetem.

Délről, hegyeken át jön a Tavasz! — — —
s jönnek mosolygva asszonyok, lányok
s mennek mosolygva a Tavasz elé,
szomorún, hosszan nézek utánok
s elnyel a komor, szürke egyelem — — —

Nyár

Még fogva tartott a város varázsa,
a kábító versengő rohanás,
még reszketett bennem a küzdelem láza,
ideges nevetés, fáradt zokogás,
még hittem, hogy ott a zajba találok
egy percbe szorítva be a végtelent,
s nesztelen, zsongitva, mint egy álom,
jött az üde tiszta falusi csend — — —

Mesék bübája hullt reám titokba',
hogy most értem a madarak szavát?
s értem, mit susog a fák üde lombja
s illatlelkével mit mond a virág — — —
Máskor a nagy világgal nézek szembe
s most mindent elfedez néhány falomb,
máskor vad zsvajj tör a fülembé
s most hallgatom, hogy a csendbe mi zsong — — —

Minden kérdésre válasz e csend?
nyugtalan sóvárgásra felelet?
s ha a lélek ily álmodva pihent:
a régi küzdelem újra jöhet?
s ha újra sikongva hajszol az élet
s minden egy rémes szomorú talány:
áthajlik a múltból majd e fa lombja
s vigaszul átcsendül e csalogány? — — —

Tragédia

Te is tudod és én is érzem,
hogy lelkünk összeforrt egészen
s mint két sötét, vészhozó szellem,
küzdünk magunk és egymás ellen.

Nem tudom, lelkem kiért retteg:
magamon sirok vagy feletted?
Akárki győz e küzdelemben:
el vagyunk veszve mind a ketten — — —

ELFELEDETT KÖLTŐK – REICHARD PIROSKA

Álarc nélkül

Könnyes könyörgő szememmel lebontom
lelkednek minden leplét észrevétlen,
kettes magányban, alkonyi sötétben,
át köznapi szón s panasztalan gondon
a lelked lelke kitárul nekem.

S kezéd nehéz, amint kezembe tartom:
hosszú éveknek fáradtságát érzem
ezen a kedves, merész, büszke kézen
s melegségében ott van a sok alkony,
mikor ráhajtottad égő fejed.

Nevetésedből a szívemre hullnak
vigasztalanul sötét árnyu esték;
vágynak, mik a boldogságot keresték,
derűs hangodra holtan ráborulnak
s gyászpompába vonják minden szavad.

Szemed együtt mélyül az alkonyattal
és a homlokod lassan elsötétül
jövendő évek gyászos sejtelmétül
s együtt csókolom meg az ajakkal
a legbúsabb lemondás mosolyát — — —

Sorstalanul

I.

Én nem remélek és nem feledek:
az életem mindég kezdetlen és készen;
én nem gyűlölök és nem szeretek,
nekem nincs helyem s nincs semmibe
részem
sem az idegenben, sem itthon.

Az én utam sehová nem vezet,
semmit nem hiszek és semmit nem várok:
valamikor a lelkem elveszett
és azóta lélektelenül járok
s ez az én nagy, szomorú titkom — — —

II.

Ki az életet nem éli, csak nézi:
embersorsokból hogy színesül s épül,
egy alkonyatkor fáradtan úgy érzi,
hogy a maga sorsa kihullt a kezéből
és sorstalanul oly magasra érhet,
ahol a rút is fájdalommmá szépül — — —

Az én utam

Én csak a magam útján mehetek;
más utakon talán szép az élet,
más utakon tán könnyű elérni,
amit én már soha el nem érek,
de csak a magam útján mehetek.

Nem kérdelem már, ez út hová vezet,
mit érne nekem, hogyha messze mennék?
én önmagamnak a sorsa vagyok
s nekem mindegy, ha álom, vagy ha emlék
és mindegy, hogy utam hová vezet.

Talán legjobb lenne most már megállni
és nézni, mint megy el mellettem az élet,
nézni vágytalanul, szótlanul tétlen,
nem is mint ember: mint egy látó lélek,
legjobb lenne nekem most már megállni — — —

Hat vers

Neved kimondtam s köröttünk a kert
sötétebb lett és illatosabb;
a jázmin, amit szakítottál,
fehérebb, csillagosabb.

Kéz-kézbe mentünk és most nézem:
kezem halavány és illatos;
szemembe néztél s a szemem most
sötét és csillagos.

(Nyugat, 1935. 11. sz.)

ELFELEDETT KÖLTŐK – REICHARD PIROSKA

A kert

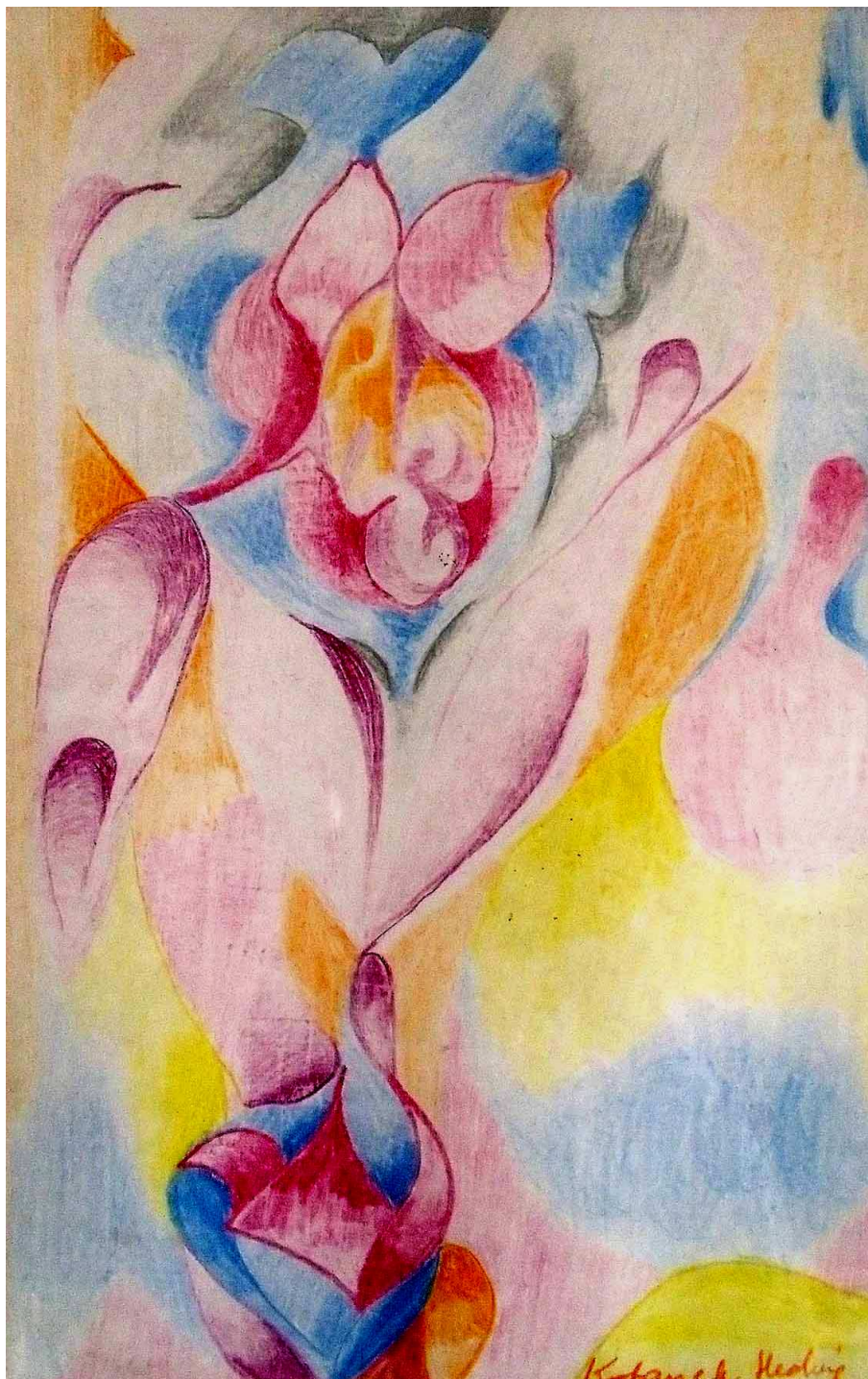
Az öreg fáknak hulló árnyát,
virágok ringó lepkeszárnyát
arany napfoltok táncolják körül,
a kert ragyog, a kert örül;
lugast formál a bús fa ága;
a szökőkút kristályvirága
szikrázva nyílik, zengve hull,
s nem rezzen fel a kert magánya,
ha leányok suhanó árnya
a pázsit selymére simul;
füvek-fák színes szövedéke
mintha a végtelenig érne
és túlhan nem is lenne élet:
boldogan önmagába mélyed
s önmagának virul a kert.

És jön a könnyes őszi szél,
sok sárguló levelet látott;
a harmat helyett hull a dér
s a kert már oly fáradtan él,
mindennap felejt egy virágot;
beteg pástján szirmok keringnek;
sok hervadó, haldokló színnek
bús tánca csöndesen zenél;
a fák karjai mélán intnek
az elhagyott bokrok felett,
utak zizzenő avarában
örök őszi eső pereg:
magános gőgös bánatában
siratja önmagát a kert.

Éjjel fáradtan elaludt
és reggelre a kert fehér,
fehér pázsit s fehér az út
és rajta nem jár, csak a szél;
élettelenül ing felette
kopár gallyaknak könnyű árnya
hull a holt fáknak hóvirága:
ájult álmában elfeledte
önnönmagát a kert.

S a tavaszi kék ég alatt
hullt levelek, halott virágok
föld mélyéből életre vágynak,
emlékük lassan felszivárogoz
és kibúvik végén az ágnak,
s a kert ámult mosollyal ébred:
im, minden kincse megmaradt,
mennyi ragyogás, mennyi élet,
levele ring, bimbója pattan
s minden teremő pillanatban
eszébe jut egy más virága,
pázsítja selyme, lombos ága,
tünt tavaszok üde emléke
felöltözik ibolyakékbe,
zöldselyembe, s hímes palástban,
mámoros mély megújulásban
önmagára emlékezik a kert.

(Nyugat, 1916. 13. sz.)

KOTASZEK HEDVIG: *Megtermékenyülés – Impregnation*, elektrografika

DOBROSI ANDREA

A Kéz csodája

Emlékszem, az Apám fogta a kezemet,
három évesen még esetlenül mentem,
jól jött, hogy volt valaki, aki vezetett,
csodának láttam őt, ki megtartott engem.

Ma ez a Kéz fentről kíséri az utam;
látja, hogy a lépteim még most is suták,
akárcsak egy őzgidáé, éppen olyan,
amelyik még gyenge, mert csak félénken jár.

Mennyi hepehupa, göröngy van előttem,
kirakta az akadályait az élet...
Apám, a Kezedet eléri a kezem,
érezem, veled minden göröngyöt átlépek.

Azt is érzem, rajtad keresztül más vezet –
más, ki engem most is három évesnek lát,
ki direkt azért nyit a számomra eget,
hogy átélhessek újra gyermeki csodát!

Akkor és most

Úgy három körül lehettem,
vagy voltam már négy is talán,
a Balatonon nyaraltunk,
nem pedig lent Békéscsabán.

A homokozó kicsi volt,
szögletes is, ahogy illik,
ott ismertem meg egy Csabát,
véletlenül sem egy Ildit,

Még emlékszem a lapátra,
csupa zöld volt alul-felül,
sőt hallom a puffanását,
ahogy Csaba éppen leül,

De most, hogy elmúltam ötven,
lehetne mellettem Csaba,
azt sem tudom, hogy öt perce
nappal volt-e vagy éjszaka?

REJTŐ GÁBOR

Ingem szegény

Frissen vasalt, világoskék ingem
a szekrényben várja sorsát
(most ünnepelni való épp nincsen)
hogy alkalomhoz méltón hordják.

Évek óta tart szigorú magánya
már rám se nyitja égszemét
kinek nem inge, ne vegye magára
tán egy vihar hoz majd engedélyt.

Mi föltép ajtót, sebet, éneket
s lelkem végre táncba kezd
s mindegy lesz, ki szeret, ki nem szeret
hogy beleolvadok, s az éggel egy
leszek.

Egyszer használatos

Egyszer használatos életem
mint mondjuk a gyufaszál
– a türelem rózsát terem –
még a skatulyában vár.

Egyszer használatos életem
mint mondjuk a koton
– a türelem rózsát terem –
hiába nógatom.

Egyszer használatos életem
mint mondjuk a halál
– a türelem rózsát terem –
most termőre vált. Talán.

Forrás: Rejtő Gábor Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/rejtog>

DIENES TIBOR

És ott

és ott azon a helyen ahol befejezem
ahová a valóság által egyszer megérkezem
lesz-e feldíszített folyó oly halkan dunnyogó
s rajta sok-sok színes vízre tett papírhajó
és a végtelen esőcsepp koppan-e úgy a felszínen
mint itt kéretlenül a keresztülmetszett hegyen
mi ujjaik között befejezettnek tűnt
ha ráült a csend míg az alkony jövőmből építkezett

Csak úgy

Csak úgy, most felettem
a semmibe bólogatnak
ezek a szerethető, vastag ágak,
mintha ma itt a szélben,
feltett kérdéseimre válaszolnának.

Milyen lehet

milyen lehet veled az est
a nyári éj míg szemed csillagot keres
kabócák némaságfogadalmán
meghallanám-e megérteném-e
a hosszan tartó lélegzeted

Pillangókeringőn

és ha megtalálod bennem
amire vágysz s ami belőled
eddig a felejtésbe kihullt
megbékélsz-e magaddal
mint ősiségben a megszépült múlt
és azután gondolsz-e nekem örömmel
tűzpiros ruhában a pipacsok között
pillangókeringőn jövődbe menekülőt

Forrás: Dienes Tibor Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/tibor.dienes.5>

HEGEDŰS GÁBOR

Ajándék Valentin-napra

Sokat gondolkodtam azon, ma
mit adhatnék Valentin-napra,
mely megmutatja szerelmemet,
kitárja előtted lelkemet,
segít, hogy megérts engemet,
mely felrepít, talán eltemet,
a sorsától függő nem lehet,
mondd, vajon mit adhatnék Neked?

Nem adhatom a kék eget,
csillagot, holdat, fellegeket,
arcod simogató lágy szelet,
a kék tengert, a szigeteket,
hegyeket, lankás völgyeket,
folyó felett a kérészeket,
mindazt, mi veled csak szép lehet,
akkor, mit adhatnék Neked?

Nem adhatom a Nap sugarát,
most tél van, csak néha dereng át,
felhőkön. Ilyenkor mosolyt fakaszt,
nagyon várjuk már a szép tavaszt.
Mező virágát sem adhatom,
nem törhet át a hótakarón,
havat sem adhatom, oly hideg,
vajon, mit adhatnék Neked?

Mi lenne, ... de áll a gondolat,
hisz szívem régen nálad ragadt,
hogy visszaadd, azt nem akarom,
jobb helyet nem találnék, tudom.
Ajándék nélkül nem nap az a nap,
bár átnéztem mindent, nem akadt
olyan, ami illene hozzád,
egy aprócska vers lett a valóság.

Szeretetem adom szeretve,
tedd a szívem mellé, örökre
a tiéd! Viseld gondját, óvva,
mintha csak sajátod volna,
mind a kettő bőven meghálálja.
Szívem szeret, szeretetem megvéd,
így lesz teljes majd az ajándék.

Ha megunod egyszer, ne dobd a szemétre,
helyezd vissza szépen ide a kezembe!

VARJÚ ZOLTÁN

Amikor Isten, intenzív érdeklődéssel figyel

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. – (János 1:1)

Infúziómnak hófehér mondata
lassan csöpög belém; az orvos
szemében tiszta statisztika a kezdet,
ami egy félbehagyott én.

Kórtermem steril, szentélyszagú,
akár a klórba fojtott ima. Itt a túlélés
záloga is adminisztrációs hiba, ahol
a hitem emlékirat, a fejfedőm: kipa.

Ágyam alatt görög sorsszál szakad,
Platón összegubancolta a protokollt.
Isten ma ügyeletes volt: kétszer
tárcsázott, ne eshessen rajta folt.

Fájdalmam itt naponta szaknyelvet
tanul – és mára már túl sokat ért
latinul. Csontomon lüktető hús
terem, arcomon kórlap-önarckép.

Pecsétes, dátumos múlt kísért,
van, mi nyomaszt, de van, mi szép.
Kézráttétel helyett ma gumikesztyű-
áldás és halálos dózis járt.

Ebből majd a megváltás, kiadagolt,
lejárt dátumú holnapokat gyárt,
amíg mellettem valaki elmegy,
nem köszön többé, örökre elhallgat.

Talán ilyen az, mikor függöny mögé
rejtőzik a névtelen pillanat. Mint óceán
mélye, ha irgalmat gyakorol, mielőtt
vízfalat épít, ami a partokon leomol.

Szívem még dobog, tehát remél,
pedig a monitoron az egyenes görbe.
Testem meglehet halott, de lelkem él –
ezért nem vagyok összetörve.

Meg kell tanulnom élni, létezni –
újra megszületni, aztán megint újra.
Hogyan kell visszatérni oda, ahonnan
jöttem: visszatérni az igaz útra.

Forrás: Varú Zoltán Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/varju.zoltan.7>

DOMBRÁDI ISTVÁN

Ének a borhoz

Szíved ha üres,
Torkod, mint kiszáradt virág –
Úzzön bor mellé honvágy.
Vigadva, ragyogva, hallgass rám –,
Ha borgyöngyöket dob feléd a vágy:

Csak jó bort igyál:
Borral teljen meg a pohár,
Sűrűn emelgesd a kupát,
Mutasd égi fények felé
De idd ki fenéig, lazán.

Ez olyan egyszerű,
Lehetsz testes, vagy csont-sovány,
Legfontosabb legjobb barát,
Állva, ülve, csak jó bort igyál.
Csókold a bor új hordóját,
Ne légy csaló, csak bort igyál!

Hát csak igyál, igyál –,
Jó borral teljen a pohár!
Sűrűn emeld föl a kupát,
S emeld azt égi fény felé
Aztán idd ki fenéig, lazán.

Szebb ha borvirágos orrod
Vörösborba mártod.
S tán szádon is vöröslik,
Eltüntetve minden ráncot.
Dicsérd, hogy szőlő nő minden
Dombon s hegyi tájon.

S köszönd meg azt Noénak,
Hogy jó bor teremhet a világon,
S itt ezen a szép magyar tájon.

DOMBRÁDI ISTVÁN

Fohász jó borért, Borversek c. kötetéből

SZESZTAI ZSUZSA

Ezerszer

*Vártam, hogy kopogjon végre,
belépjen azon a régi ajtón.
A törmeléket tegyük most félre,
van abból elég, nem akarom.*

*Tudtam, hogy eljön még hozzám
csapzott hajjal, fogvacogva.
Szememből kiszedi spontán
a homokot, a szél belehordta.*

*Láttam, hogy odabenn kulcsra zárva
kerülgeti a némaság határait.
A parton ül és leghőbb vágya,
ne feszítsék szét égő álmai.*

*Kértem, hogy mondja el nekem,
miért húzza le vállam a kabát?
Szövet vagy bőr fedi a testem –
hisz úgysem vihetem oda át.*

*Hittem, hogy hinni fog bennem,
igazat szólt minden szava.
Ha kell, ezerszer újrakezdem –
mantrázta velem az éjszaka.*

BODNÁR LÁSZLÓ

Szeretet-trilógia

Gyermekkereszt

Tavaszi napfényben könnyedén
nevetve hintázik az álom.
A világ csodája a gyermek,
ki csendes sóhajjal átölel.

Gyermekkereszt, ki a szívben él
remény mely, mint a nyíló virág,
suttogó múlt s felhangzó jövő.
Mindenségen áttűnő csillag,
két tenyerében az egész világ.

Anyakereszt

Az esti kegyelem
halványuló csillagokkal
az emlékeinkben
anyakereszt öle,
sötétség és világosság.

Bánatnak szívtánca,
és a vidámság ünnepe.
Álmok, szent születés,
lélek és gyereknevetés,
szívutazásnyi ébredés.

Apakereszt

Egy régi, kereszt áll a szívhegyen,
az apám hite sorsot keresztel.
A múlt erdején útvesztők rajza,
vállán víve az egész világot.

Gyermeki álmom, gyönyörű remény,
lelkemben egy kép, hordozott idő.
Kereszt alatt jel, hívó érintés,
nem búcsú és nem feledett emlék!

Apám árnyékán, őrt áll az idő
– e kereszt alatt növekszik hitem.
Emléke az, mely szép reményt hirdet,
hű bástya, ha erőtlenné válnék!

Apám keresztje, szeretet útja,
hova, mint gyermek talál szívhaza!

MESTER GYÖRGYI

Szépséged záloga

Nem egyszer kérdezted már tőlem, vajon milyennek látnak téged az *emberek*?

Hát kezdjük az elején. Nőnek túl magas vagy és sovány, igazi égimeszelő.

Karjaid hosszúak, a csuklód igen csontos. Azt mondják, szúr a könyököd is.

A nyakad vékony, a fejed meg olyan tojásforma. Kiugró arccsontod afféle tatáros külsőt kölcsönöz a kinézetednek. Micsoda paradoxon: magas és egyben tatár!

Az ajkaid ellenben húsosak, vastagok, mintha örökké a napon lennél, és azt hajtogatnád: pfű de meleg van, pfű de meleg van, és fűjnál is hozzá.

A szemeid? Hát lehet ezekről a szemekről megfedkezni? Nagyok, és úgy bámulnak az emberre, mintha be akarnák kebelezni. Én mondom, ijesztő. És az a sok, sűrű szempilla! Csoda, hogy kilátsz alóluk.

Az orrodról ne is beszéljünk. Nem csak görbület van rajta, de ráadásul még a vége is hegyes. Ezért tudod mindenbe olyan jól beleütni.

A fogaid aprók, de rengeteg van belőlük. Olyan egészségesek és erősek, hogy ijedtében még az alma is becsukja a szemét, mielőtt beléharapsz.

A füleid? Vannak egyáltalán? Jól hallasz? Lehet ilyen apró fülekkel a tér zajait érzékelni? Haj, haj. Hát elég nagy gubanc van a fejedben, mit tagadjuk, egész a válladig ér. Fésűre nem telik? Biztosan fodrász sincs az ismeretségi körödben.

A melleid, és most félre a prudériával, az átlagos ízlés szerint, kicsik. Na, de még nőhetnek!

A hasad lapos, a csípőd keskeny, a derekad alig látszik. Sokat éhezel?

A combod hosszú, na de hová szaladsz vele? A gátakadályt valószínűleg jól vennéd, de vajon táncolni tudsz-e velük? Nem félsz, hogy összeakadnak a lábaid?

Különösen, hogy nem csak a kezed, de a magasságodhoz képest, a lábfejed is apró. Biztonságosan megállsz ezeken az apró talpakon?

Hát röviden, azt hiszem, ilyennek látnak az emberek. Tudom, hogy nem túl hízelgő a kép, de ez van.

És hogy én, hogy *én* milyennek látlak? Ja, hát miért nem ezt kérdezted? Az egy egészen más történet.

Szerintem, a termeted nyúlánk, mint a fiatal jegenyéé. Vékony vagy, ezáltal karcsú és kecses, akár a hajlékony nádszál.

Nyakad az egyiptomi királyné, Nofertiti hattyúnyakát mintázza, arccsontod igazi karaktert ad külsődnek.

Nemes vonásaidat fokozza a római arcél, orrod hajlott vonala büszke jellemre utal.

Ajkaid duzzadtsága érzékiséget sejtet, természetes, érett gránátalma színe csak kihangsúlyozza fogaid hófehérségét. Az ember folytonos készletét érez ezen ajkak csókolására, s átélni az édes fájdalmat, amit az alma átél, mikor fogaid belémélyednek.

A füleid apró ékszerek. Még nem mondtam? Örülhet az a fülbevaló, mely érdemesnek találtatik arra, hogy beléakasszák.

A szemed két hatalmas, sötétvizű tó, melynek mélységében az ember örökre elmerülni vágyik. Sűrű szempilláid fiatal fenyőerdőt juttatnak eszembe, melynek fái között néha megcsillan a tó tükre.

A hajad szépséges, élő zuhatag, vétek lenne kiegyenesíteni és lefésülni, csigái a hullámozó tengeri világot juttatják eszembe, és tudod, én a tenger szerelmese vagyok.

A melleid sose legyenek nagyobbak, mert így pontosan a tenyerembe illenek. Kedvesek, kicsik és gömbölydedek, mint az alma, és tudod, én nagy gyümölcsimádó is vagyok.

A karjaidon cseppnyi hártya nincs, izmosan formáltak. Jó dolog a hosszú kar, többet ölel az emberből.

Hogy könnyököd szúr-e, erről nyilatkozni nem tudok, mivel még sohasem voltál tőlem könnyöknyi távolságra, mindig szorosan simultál mellém.

Karcsú csuklódát akár két ujjal is átfoghatom, s kezed afféle könnyű madártestként pihen az én nagy, erős tenyeremen.

Lapos hasad, karcsú derekad, keskeny csípőd szobrász után kiált, hajlékony mozgásuk magában hordozza a melódiát. És kívánhat-e nő többet, mint hogy azt mondják róla, hosszú combú, párdücléptű nőtény....

Végül, hogy a lábaid, kezeid aprók? Épp azáltal finomak és kecsesek. Előbbiekkel puhán lépdelsz, mintha nem is a földön járnál, utóbbiakkal finoman simogatsz, mintha mindig kényeztetni akarnál ...engem.

Én ilyennek látlak, mert a szerelmem vagy, és ezért én vagyok a te szépséged záloga.

Kinek a pap, kinek a papné...

Szavajárása volt, ami az apjáról maradt rá, tőle örökölte a szólást, mint a hullámos fekete haját, és a kék szemét.

Cukkolták is érte eleget a kollégái, mondván, hogy nem illik fiatal nő szájába egy ilyen ósdi, elavult szólás. Ő azonban, továbbra is, mind a huszonhárom éve ellenére, csak ezt a mondást használta, ha két, különböző dolog közül kellett választania: kinek a pap, kinek a papné... és rendszerint még azzal is megtoldotta, hogy azért neki inkább az előbbi, mármint a pap.

Már rég megbeszélték egymás között a nyári szabadságok elosztását, hogy ki, mikor lesz távol, és persze, a helyettesítés rendjét is, amikor faxon egy körözvény érkezett az irodába. Nyaralásokat ajánlott a dolgozóknak, mégpedig kétfélét, az egyiket külföldi úticéllal, a másik lehetőség belföldre szólt.

A lapot kézről-kézre adó nőknek azonnal feltűnt, hogy a külföldi utazás – busz, szállás és félpanzió – minden költségét egybe véve is kevesebbe kerül, mint a másikat, a hazait.

Persze, rögtön elkezdődött a dolog megvitatása. Hogyan is gondolhatta a hirdető, hogy a nyaralni vágyók nem inkább az olcsóbb külföldi utat, hanem helyette az itthoni, drágább ajánlatot választják.

Mert hát vegyük csak sorra, milyen előnye is van annak, ha az ember egy idegen országban tölti a szabadságát? Jó messzire van itthonról, nem tudják berendelni, ha valami sürgős munka adódik - mondta az egyik fiatalasszony. A másik megtoldotta: na meg talán képük se lenne ahhoz, hogy mondjuk, egy irat keresésekor, feltárcsázzák a görög tengerpartot. De hisz úgyse vinnéd magaddal a strandra a telefont! – érvelt a legfiatalabb, szinte még csitriszámba menő kolléganő. És ezt épp te mondod?! – szólt közbe egy élteesebb korú nő a segédhivatalból. Hiszen te még a vécére se mész ki a mobilod nélkül!

Egy ideig csak a kuncogás hallatszott, még a csitri is nyerítve nevetett, mintha nem is ő lett volna az elhangzott, érdemi kritika elsőszámú célpontja.

Ő még eddig nem is szólt hozzá, csupán jót nevetett kolléganői beszélésain. Most azonban elérkezettnek látta az időt, hogy maga is kifejtse a véleményét: hát igen. A külföldi nyaralásnak valóban vannak ilyen előnyei. De akkor még nem is beszéltünk arról, hogy az igazi kikapcsolódáshoz elengedhetetlenül szükséges a környezetváltozás.

Képzeljétek csak el! Este a tengerparton, lehet sortban vagy akár bikiniben is sétálni, nem úgy, mint idehaza, a lakótelepen. Itt már akkor is megszólják az ember lányát, ha kicsivel rövidebb szoknyát vesz fel, mint ami egy dolgozó nőtől elvárható!

Aztán ott az a gyönyörű, azúrkék tenger, a lágyan simogató, selymes víz, az enyhe, esti szél, mely a tenger felől sós permetet hoz, felfrissít, megnyugtatja az idegeket, lecsillapítja a háborgó lelket... Jaj, de szépen mondtad! – sóhajtott fel az egyik kézbesítő. Mindjárt megyek is, és csomagolok. Na, azért ne siesd el! – hűtötte le a másik postázó. A szabadságot már beosztottuk, de még csak március van, ilyenkor a tengerparton sincs még kánikula!

A belföldi útra nem sok szót fecsérelek. Drágább is, mint a külhoni, meg hát oda az év bármelyik szakában el lehet menni, nem kell hozzá útlevel se, csak felül az ember valamelyik távolsági buszra vagy vonatra, aztán pár óra múlva leszáll, és ...még mindig itthon van.

Akkor ő – a kis közbeszólástól nem zavartatva magát –, az előbbi eszmefuttatást folytatta, és tovább ecsetelte a belföldi nyaralás hátrányait: ezeken a helyeken bármikor összefuthatsz ismerőssel, a hazai fürdőhelyek elég látogatottak, sőt, mondhatni, időszakosan túlszűfoltak. Az étel bizonyára gulyás, na meg pörkölt nokedlival, hazai, akárcsak a szállás. Itt sűrűn bólogattak, helyesleltek a többiek is, mert mindenki egyetértett abban, hogy az itthoni szállodákban nem mindenütt ügyelnek kellőképpen a tisztaságra. Értve ez alatt úgy az ágynemű, mint a fürdőszobák tisztaságát.

Nem is volt kérdéses, hogy a két lehetőség közül, a kis társaság melyik utat részesíti előnyben.

Pár nap elteltével, magában mindenki meghányta-vetette a dolgot, megbeszélték az otthoniakkal, és aki ténylegesen utazni akart, meg pénze is volt rá, az döntött.

Voltak persze alaposabbak, akik – a végleges elhatározás előtt –, még az utazási irodába is ellátogattak, hogy a részletek felől érdeklődjenek, pontosítsák a feltételeket, az esetleges pluszköltségeket, illetve abban a reményben, hátha ott helyben, ráakadnak valami még kedvezőbb, előnyösebb utazási lehetőségre.

Ő is így tett, de persze ezt nem verte nagydobra. Talán ezért is érte annyira váratlanul a kolléganőit, amikor kategorikusan kijelentette, hogy döntött, a döntése pedig végleges, a belföldi utat választja.

Kinek a pap, kinek a papné, igaz-e? – vetette közbe, kicsit ironikusan, a titkárnő. Így van – mondta ő. És hozzátennem – folytatta –, én természetesen most is, az előbbit választom.

Ha tudnátok, milyen jóképű a belföldi utazás idegenvezetője! És megnéztem a névtábláját: Pap Gergelynek hívják...

Fotó: FEIGE MÁRTA

TAVASZ VAN, GYÖNYÖRŰ!*

Fotó-kollázs: **FÁBIÁN MÁRIA**

* József Attila: *Tavas van! Gyönyörű!* c. versének részlete

AMBRUS JÓZSEF

Absrót

A Szőlő és Bor Ünnepe alkalmából bemutató kovácsolásra kaptunk meghívást a 2010-es évek közepe táján. Ez egy semmi máshoz nem hasonlítható tevékenység. Nem csupán a vas püfölésének hogyanjáról, mikéntjéről szól: show, szakmai nap, kedvcsináló, emlékébresztő, kapcsolatépítő, értékmentő, ismeretterjesztő. Közben tanulok én is, néha egészen extrém dolgokat. ... A helyszín: Pásztó, Romkert. Történelmi környezet, egy egységben a múzeum, az Oskolamester háza, a huták maradványai és még sok minden más.

A Romkert szélén, a középkori templom és az iskola közötti, járműforgalom elől lezárt útra telepítettük az ideiglenes műhelyünket. Ideális hely. Itt zajlik a vasútállomás és a városközpont közötti gyalogosforgalom legnagyobb része, így azok is megtekinthetik, akik a rendezvényen egyébként nem vennének részt. Sok éve művelem a hagyományos kézi kovácsolást, hol egyedül, hol meg segítőmmel, Kovács Orsival. Rengeteg a tapasztalatot szereztünk e téren. Most is ketten érkeztünk, jóval a meghirdetett kezdés előtt, tudván, hogy több mázsányi kelléket, szerszámot, eszközt, anyagot és bemutatásra szánt terméket kell „fogyasztható” formába rendeznünk.

A számításunk bevált. Még javában folyt a műhely kialakítása, amikor megérkeztek az első „vonatozó” vendégek. A forgatókönyv szinte mindig ugyanaz. Megállnak, nézelődnek – főleg a dísz tárgyakat –, de nincs a valódi aktivitás. Ilyenkor általában én kezdeményezem a kapcsolatfelvételt, megszólítok közülük valakit. Ezúttal egy vélhetően nyolcvan év feletti magas, szikár embert választottam, magam sem tudom, miért? ... Egyenes testtartás, öltöny, nyakkendő, fehér haj, kalap, simára borotvált arc, szelíd, érdeklődő, nyílt tekintet, ápoltság, kezek, kézítás. Szolid elegancia, mely természetes intelligenciára utal. Az volt az érzésem, hogy vele kialakulhat egy „napindító” diskurzus. S még egy szokatlan dolog. Ő nem a dísz tárgyakat, hanem a szerszámokat vizsgálta. ... A régi vásári kikiáltók stílusában elkezdtem a szokásos szöveget, mely viszonylag hangos, mindenkire szól, de lényeges, hogy a szemkontaktust a kiválasztott személlyel tartom, aki most is ösztönösen reagált, „vette a lapot”. Valami elkezdődött.

– „Csak tessék, tessék! Itt a soha vissza nem térő alkalom! Akiben fellángolt a kovácsolás iránti olthatatlan vágy, ne fojtsa magába, mert megárt! Üsd-vágd, nem apád!

– Én zsidó vagyok!

– Ez meg egy kovácműhely, ahol nem számít, kiféle-miféle, kefél-e? Nem kérdezzük, milyen a hallása, a vallása. Nem mérvadó a származása, a foglalkozása. Nem lényeges, honnan jön, hová megy. Egy a fontos, hogy legyen tartása, no, meg kitartása!

– Csak nézelődöm.

– Akkor legalább kérdezzen! Ha nem kérdez, sosem fogok válaszolni!

– Egyelőre maradok a nézelődésnél.”

Továbblépett, de egy szelíd mosoly jelent meg az arcán. *(Nekem csak később „esett le”, hogy szombat volt, amikor egy hithű zsidónak tiltott a munkavégzés.)* Az egyik „vendég” a kohó iránt mutatott érdeklődést, mondván, szeretne készíteni magának egyet. Miközben mutattam és magyaráztam a részleteket, az imént említett úr szájából félhangosan elhangzott egy szó, ami villámként hatolt az agyamba.

– „Absrót.”

Azonnal odaléptem hozzá, még a két kezem is összetéve szólítottam meg.

– Uram! Megértem, hogy nem akar még kérdezni sem. De kérem, engedje meg, hogy legalább én kérdezzek!

– Tessék!

– Ön is szakmabeli?

– Nem. Molnár vagyok, de tovább tanultam. Többféle beosztásban dolgoztam, sokáig én vezettem a szécsényi malmot.

– Akkor honnan ismeri ezeket a kifejezéseket? *(Másodszor mosolyodott el.)*

– Tudja Mester Úr, az édesapám gépész-kovács volt az uradalomban. Egész kicsi gyerekkoromban már „segítettem” neki. Ami valójában inkább arról szólt, hogy szerezzek minél több ismeretet, mert az életben majd a tudásom és a szorgalmam által juthatok előre. ... Csakhogy jött a háború. ... Meg a holokauszt. ... Minden megváltozott. ... Apám dolgozott, én tanultam. ... Viseltük a sárga csillagot. ... *(Egy könnycsepp jelent meg a szeme sarkában, de egy nagy sóhajlás után folytatta.)* ... Aztán „begyűjtöttek és szortíroztak” minket. Külön választották a férfiakat, nőket, gyerekeket. ... Akkor láttam utoljára a szüleimet. ... Mi, gyerekek egy zárt tehervagonokból álló szerelvény utolsó kocsijába kerültünk. *(Marhavagonok!)* Élelmünk annyi volt, amennyit magunkkal tudtunk hozni. Vízet egyszer kaptunk egy nap, de úgy, hogy a vagon nem hagyhattuk el, ezért volt, akinek jutott, volt, akinek nem. Fogalmunk sem volt arról, hová visznek. ... Egyszer az egyik idősebb fiú megszólalt: most megyünk át a Dunán. ... Órákig tartott még az út. ... Valamikor késő délután repülőgépzúgás, lövöldözés, hatalmas robbanás. Az előttünk lévő vagonat találták el, de a miénk is megsérült. Menekültünk, ki merre tudott. ...

(A front még nem érte el Magyarországot, de a szövetséges repülőgépek már délről közelítve mélységi támadásokat hajtottak végre. Mivel pontos felderítési adatok nem álltak rendelkezésre, sokszor maguk a pilóták választották ki a célpontot. A katonákkal kísért vonat mindenképp annak számított, nem tudhatták, mit vagy kiket szállít.)

... Iszonyatosan féltém. Sokáig rejtőzködve, céltalanul bolyongtam. Végül teljesen kimerülten, egy szénaboglya alá húzódva álomba zuhantam. ... Egy idős, keresztény házaspár talált rám. Hasonlítottam a több évtizede meghalt fiukra. ... Megszántak. ... Egy pincében rejtegettek. Hónapokig csak velük találkozhattam, mégis életben tartották bennem a remény pislákoló, olykor kihunyni látszó lángját. ... A háború befejezése után a nagynéném vett magához. ... Ő is rajta volt azon a vonaton a családommal, rokonaimmal együtt. A bombatámadást mindannyian túléltek, de Auschwitz borzalmait már csak Ő.”

Ismét könnyek szöktek a szemébe, nem tudta tovább folytatni. A kezével búcsút intett és lassan elindult a város központja felé. ... Talán nem véletlen, hogy ez a szó indította el a visszaemlékezést, melyben tükröződik az élete, a sorsa. ... EMBEREK és az embertelenség!

„Absrót” (Abschrott):

Német eredetű kifejezés. Ék alakú, hőkezelt acél üllőbetét. Szűk szakmai körben, csak a legidősebbek használják. Magyarul vágó üllőbetét, de valójában csak kis részben vág. A rá helyezett anyagot erőteljes kalapácsütések hatására szétszakítja, szétszúzza, szétroncsolja, nagyon durva felületet hagyva. ...

Fotók: AMBRUS JÓZSEF

A.K. ANDRÁS

A kívánság

Érdekes cikket olvasott a napokban Zoli. Több párhuzamos világ létezik egyszerre és mindnek van egy dimenziója, egy saját valósága. Nem vagy megelégedve a párkapcsolatoddal? Az anyagi helyzetetteddel? Változtatnál valamin, ami neked kellemetlen? Programozd át magad sima tiszta vízzel egy másik valóságba!

– Marhaság!

Bár tényleg így gondolta, azért motoszkált benne a kis ördög. Időm van, ráérek, miért ne? Elővet két teljesen egyforma átlátszó üvegpoharat. Felcímkézte őket és rájuk írt. Az egyikre, ami most van, a másikra, amit szeretne. Majd abba, amiben a jelen van vizet töltött, teljes csendben, nyugalomban. Nem másra figyelve és várt tíz percet. Majd azt a vizet áttöltötte a másik címkés, már a kívánságokat tartalmazó pohárba. Majd belekortyolt, hangosan kimondva a kívánságait.

– Legyen barátnőm. Egy piszok intelligens, okos, egy igazi bombázó csaj. Legyen nagyon gazdag, szex örült és csak engem akarjon – Majd ivott egy kortyot.

– Legyek anyagilag független – Majd megint kortyolt egyet.

– Legyek én a főnök! – Újabb korty víz.

– A farkam legyen tíz centivel hosszabb – Megint ivott a vízből.

– Senki se zaklasson! Kerüljenek el a hülye emberek! – A kis üvegpohár ki is ürült.

Majd leszedte a cetliket a poharakról és szétépte őket. Kész! A cikk szerint, pár nap, egy hét és a programozás érvénybe lép és megtörténik a valóságban is. Aznap este, magát kimosolyogva aludt el. Azon gondolkodott, hogy mégis mekkora marhának kell lenni ahhoz, hogy ebben valaki higgyen? Hiszen Zolinak barátnője sincs! Nem is csoda, mert a húszéves Suzukiját is alig tudja fenntartani. Hó vége előtt a számlája mindig tök üres. Mondjuk a pénisz méretével eddig se volt gondja, ezt igazából nem is érti miért írta a kívánság cetlire. Másnap reggel a barátnője mellett ébredt, egy igazi bomba csaj mellett. Először azt hitte álmodik, ám de mikor végig simította annak tökéletes domborulatait, már tudta ez bizony nem álom.

– Szívem, most nem megy mert mennünk kell a cégavatásra. Vagy elfelejtetted?

– Milyen cégavatásra?

– Oh, Petikém te kis butus. Hát az új összeszerelő üzem megnyitójára. Hiszen te vagy a vezérigazgató és a tulaj is egyben. Neked ott kell lenned! Ez jelenleg egész Európa legdrágább beruházása.

– Ki az a Peti?

– Hogyhogy ki az a Peti?

– Engem Zolinak hívnak.

– Vicces! Haha. Úgy látszik sok volt tegnap a pezsgő szívem. Na, készülj Petikém, mert mennünk kell.

– Gazdag vagyok?

– Már megint kezdod? Csak azért, mert a Forst Magazin szerint csak a harmadik leggazdagabb ember vagy Európában, azért még nem kell élelmiszerjegyért sorban állnod! Ha jó kisfiú leszel, akkor, ha hazaérünk, újra megpróbálhatjuk, amit reggel elkezdted. Hátha ma sikerül.

– Ígéred?

– Ki nem hagynám! – Mosolygott vissza rá cicásan és csábítóan barátnője. – Hiszen megegyeztünk, nekem napi háromszor kell a szex és akkor nyugi van. Nimfomán énemet úgysem tudod teljesen kielégíteni.

– Azt majd meglátjuk, ki mit nem tud?!

– Ez az drágám! Imádom az önbizalmad. Remélem, ma tudsz teljesíteni.

Ezt nem értette Zoli, akit már Péternek hív ez a bomba nő. Mert soha nem volt gondja a szexszel. Lent, egy vadonatúj Mercedesbe ültek. Mikor elindultak, valami nem stimmelt. A kocsni nem nagyon akarta azt csinálni, amit Zoli, azaz már Péter várt tőle. A rádióba meg csak valami nyammogós nyávogás volt. Barbara. Időközben rájött, ezt a topmodell alkatú nőt, a barátnőjét Barbarának hívják. Amikor Barbara nem figyelt, óvatosan a gatyájába nézett és egy szörnyeteg, egy anakonda kacsintott vissza rá. Basszus! Ez a programozásos dolog tényleg működik!

– Keres már valami jó zenét. Beatlest, AC-DC-t, Rolling Stones-t, vagy valami kemény rockot vagy Rock end Rollt.

– Szívem te jól vagy? Mik ezek, amiket felsoroltál? Egyiket sem ismerem. Hol hallottál róluk?

– Ha ezeket nem ismered, akkor nem is hallottál még jó zenét. Na, ha találsz valami szuper adót a rádióban, akkor elviszlek Párizsba a hétvégén. Keresünk egy ötcsillagos hotelt az Eiffel toronynál.

– Szuper! Kiruccanunk a hétvégén! De mi az az Eiffel torony? Nem hallottam róla még semmit sem.

A céges megnyitó unalmas volt, ám de addig Zoli, vagyis most már Peti a telefonját böngészte. Megdöbbenve tapasztalta, se Eiffel torony, se Gázai nagy piramis, de még a Himalája se létezik! Nincs AC-DC, se Beatles, se Rock end Roll. Se semmi, amit ismert, csak az a nyavalygós idegesítő zöreje. Sebaj, gazdag pasi egy tökéletes nővel. Mi kell még? Este elmentek vacsorázni egy menő étterembe, ami szintén az övé volt, mint utóbb kiderült. Ám de az étlapból egy árva kukkot sem értett.

– Rendelnél valami Barbara drágám? Ebből itt, ami az étlapon van egy szót sem értek.

– Jól vagy Petikém? Olyan furán viselkedsz. Nem vagy éhes?

– Ennék egy jó kis sztéket, vagy valami szaftos húst. De itt semmi sincs! Még csak tengeri dolgok se. Se hal, se hús, se semmi, ami ér is valamit.

– Biztosan jól vagy?! Kezdem aggódni érted. Nem értem minek neked hús?!

– Enni! Minek?! Te nem eszel húst?

– Peti! Húst csak a ragadózó vadállatok esznek! A föld nyolcszáz millió emberéből egyetlen egy sincs, aki megenne egy élőlényt.

– Nyolcmilliárdot akartál mondani? És mi az, hogy senki sem eszik húst? Mi ez a marhaság?!

– Nem. A földön csak nyolcszáz millió ember él, el se férne több rajta. Nagyon fura vagy ma. Már reggel sem értettelek, megint próbálkozni akartál, mikor te is tudod, hogy impotens vagy.

– Én impotens?!

– Igen te. Kóros pénisz-nagyobbodásod van. Ezért vagy képtelen rendesen szeretkezni. És mi ez a húsmánia? A földön jelenleg senki sem eszik húst! Mi a fene az a Rock end Roll és egyáltalán az AC-DC? Mi az, hogy kemény rock! Reggel óta sületlenségeket beszélsz!

– Nem vagyok impotens!

– Halkabban szívem, de az vagy. Ezért vagy előjegyeztetve pénisz korrekcióra. Le fognak csapni a Jancsikából tíz centit, hogy rendesen működhessen.

– Egy frászt! Biztosan nem vágják le a farkamat! És én ma sztéket akarok enni!

– Ne kiabálj, mert ránk küldik a Rend és erő őrséget! Amúgy meg ezt már párszor megbeszéltük szívem, kell az a műtét!

– Azt mondtad, nimfomán vagy és napi háromszor! Akkor most ez, hogy is van?

– Ne kiabálj! Mindenki minket néz! Peti, én nem tudom mit álmodtál az éjjel, de bizony a tények makacs dolgok. Nem kapsz sztéket! Mert az egész földön tilos a húsevés már vagy hatszáz éve. És én bizony az orgazmusból a napi hármát meg is kaptam, ám de még csak véletlenül sem a Jancsikádtól, ha elfelejtetted volna! Mert az bizony hiába harmincöt centi, ha kardvirág helyet csak egy vízzel töltött puha lufi. A földön nincs nyolcmilliárd ember és én nem csak bomba alkatú topmodell vagyok, hanem érett nő is, igényekkel! Aki ráadásul kurva okos! Van három diplomám is! Az IQ-m veri a száznyolcvanát, ha elfelejtetted volna, mert te nem tűröd meg magad körül a hülyéket! Sohasem túrted! Nem tudom mi az a kemény Rock és fogalmam sincs honnét veszel ilyen marhaságokat, hogy Párizsban van Eiffel torony! Petinek hívnak téged, nem pedig Zoltánnak! Ráadásul botrányosan rosszul vezetted ma a Mercédeszt! Mintha csak valami húszéves roncsautót hajtottál volna! Nagyon ajánlom, ha nem akarsz velem még ma összebalhézni, akkor azonnal hagyd abba a hallucinálást! Pezsgőt nem ihatsz! A műtétedet meg igenis meg fogod csináltatni, mert én végre kefélni akarok! Érted?! Igaziból kefélni! És nem csak úgy mismásolva öt percig, aztán oldjam meg magamnak! Hat éve vagyok a barátnőd! És még egyszer sem dugtál meg úgy igazán! Szeretlek téged és nem a pénzedért. Ezt te is jól tudod! Mert az nekem is van dögivel! Elvégre a cégbirodalmad negyvenhat százaléka az enyém! Úgyhogy kapd össze magad fiam! És végre légy az, amit kifelé is mutatsz a világnak!

Peti, azaz Zoltán nem forszírozta tovább. Még aznap este megpróbált teljesíteni, kiengesztelni barátnőjét. Sikertelenül. Majd késő este, leosont lefekvés előtt a konyhába. Kivett a szekrényből két üvegpoharat...

Forrás: <https://www.facebook.com/a.k.andras.2024>

UMHAUSER FERENC

Antiromána

– Gyönyörű verőfényes reggel, mintha nem is november, hanem március lenne! A lányok jókedvűen vihognak, szoknyáikat próbálgatják, melyiktől akad el jobban a krapekok lélegzete. Csak Hilda meg én vagyunk ilyen búvalbéltek.

– Hildát meg is értem, már egy hete hiába kacsingat a libresszére, bármennyire is szeretné, nincs szüksége rá, de hogy rajtam miért hatalmasodott el ez a világvégi hangulat? Az lesz a legjobb, ha az utolsó óráról meglógok és tűzök haza, majd a Tibi szüli napi bulija biztos feldob. Teljesen zokni vagyok. Már tizenhét évesen neurotikus lennék? Ilyenkor milyen fokozottan érzem a szagokat! Kinyitom az ablakot, mert mindjárt elhányom magam. Reggelre mindig olyan rossz itt a levegő, leginkább a romlott sajtra emlékeztet, persze nem véletlen, csak cicamosakodást csinálnak, aztán meg nyomják magukra a sok szprét. Ők nem érzik? Hogy lehet ennyi nőt –, igen, azt hiszem, ezek közt már egy kislány sincs, leszámítva talán engem, de ha minden igaz csak estig – összezárni? A srácok kancakolostornak csúfolják a koleszt, van benne valami igazság.

– Megyek jól lezuhanyozok, az mindig felfrissít, biztosan segít most is.

– Frissebbnek frissebb lettem, de a hangulatom pocsék maradt. lehet, hogy tudat alatt az estétől félek? Pedig elhatároztam. Ezek már mind túl vannak rajta, nem csináltak belőle olyan

nagy ügyet, mint én. Azt mondják az első elég ciki, de mégse lehet olyan borzasztó, mert egyik sem undorodott meg tőle, sőt...

– Úgy látszik, hogy Hilda most ráfaragott, pedig de nagy pofája volt: „Nekem van sütnivalóm kisanyám, csak szex, semmi érzelgősség! Arra majd ráérek nagymamakoromban a kandalló előtt.” Hát úgy látszik ez hamar bejön neki. Ő ismer minden fogamzásgátló módszert. A naptármódszert nekem is elmagyarázta, hát nem vált be vagy elszámolta magát.

– Mit foglalkozok annyit vele? Kezdek rosszindulatú lenni, mint a vénlányok. Hű, már ennyi az idő?! Jobb lesz sietni, mert Morgó néni megint felállít a reggeli mellől, hogy ne nyámmogjak annyit, mert elkések. Igaz, azért a teának csúfolt hideg lötytyért nem kár, a vajás kenyértől meg úgylis kiütést kapok.

– Nézzük csak, mi az első óra? A francba, tudhattam volna, hogy latin. Pipacs azokkal a nagy golyvás szemeivel, rögtön kiszúrja, ha valaki izgul, mert nem készült, esetleg ha jó kedve van elragoztatja a menzeszt. Azt hiszi humoros, kitalálhatja már valami újabbat. Hát nem kiszúrta?!

– Foszasz? Foszasz ..., valami rémlik, hogy borda vagy valami ilyesmi, de ha neki lehet: Haszmenész!

Ez bejött. Dől az egész osztály s most valóban olyan a feje, mint egy pipacs. Legközelebb jó lesz, ha alaposabban felkészülök, mert addig úgy se fog nyugodni, míg jól meg nem fingat. Hogy lássuk, érti ő a viccet, elragoztatja valakivel a menzeszt.

– Ez nem lehet igaz! Pont Hildát pécézte ki. Most nem érti miért rohan ki bölgve. Na úgy látszik leesett neki. Utána megy. Hála nekem, a latin órának lőttek. Van egy félórám, most kiugorhatok valami kaját venni meg valami újság is jó lenne, amiben van horoszkóp. Lehet hülyeség, de elég sokszor bejött már meg úgy látszik kezdek egyre babonásabb lenni. Még jó, hogy fekete macskát nem láttam.

– Na tessék, csak gondolni kellett rá! Azért sem mész át előttem!

– Jaj a francba! Ez majdnem kivasalt.

– Mit téped a szád! Azért, mert merci van a segged alatt?! Biztos lányokat futtatsz te ganéj, onnan telik mercire!

– Anyádat, ha már megszült, te tróger! Különben is neked dudálnak.

– Csak kilencvenes IQ felett adnék jogsit, mercire meg csak száz fölött.

– Milyen újságot? Mindegy, csak horoszkóp legyen benne.

– Előbb nézzük az enyémet! Mérleg. Szerelem: kellemes, nyugodt időszak következik. Pesszimizmusa múltban, de még a héten jobban érzi magát az otthon melegében, mint hangos társaságban. Hivatás: A héten mindent gyorsan, akadálytalanul képes megoldani, még a régóta húzódó ügyeket is lezárhatja. (Úgy legyen!)

– Mi is a Tibié? November huszonháromtól ... nyilas. Szerelem: Szereti a békés nyugalmat, erre azonban csak akkor számíthat, ha megállja megjegyzések nélkül s nem kötekedik partnerével. Ez oké, egy pont. Hivatás: Az eddigi rutinfeladatok már nem elégítik ki, valami újat szeretne. Néhány elképzelésének nincsen alapja, nem árt, ha nyitva tartja a szemét. (Ez tuti.)

– Na a másik mit mond? Mérleg, szerelem: Egy váratlan szomorú esemény minden tervét áthúzza. Partnere megértő és együtt érez önnel. Most melyiknek higgyek? Lehet, hogy csak humbug az egész? Egy cseppet sem lett jobb kedvem, a suliba sincs semmi kedvem visszamenni. Ha nem megyek be a kóterba a cuccomért, még elérem a féltízest és délre otthon lehetek. (Különben is, ha valamelyik nevelővel összefutok, hazudni kell neki valamit vagy visszazavar a suliba.)

– Na ezt épp hogy elértem! Huh, de kidöglöttem! Mit nézel, nem láttál még fehér embert? Jobb, ha hátat fordítok nekik, mert mindjárt elkezdenek kekeckedni. Az a lófejű már jön is.

– Eegen. Persze. Na ebből elég! Kopj le! Igen, jól hallottad! Nagyanyád! Az a porcelánszemű kínai hegyirabló, aki a fatalpával mezítláb törli a diót!

– Szerencséd volt te majom, hogy időben elhúztál! Ha sokáig húzod az agyam, zacskón rúgtalak volna és zűr esetén, az az idősebb ürge biztos a védelmébe vett volna. Amint látom az ő fülét is bántotta ez a szaftos duma.

– Vajon Tibi is ilyen lökött, amikor társasággal utazik? Igaz, ő nem ilyen kis nyálás, de azért úgy oldalról megnézném egyszer, hogy hasonló helyzetben mit ökörködik össze a haverjaival.

– Először ki nem állhattam, mindig cikizett, pont úgy mint a románákban meg hasonló rózsaszín marhaságokban. Lehet, hogy ez törvénytörő? A nagyképu dumával meg a trágárságokkal csak a zavarukat akarják leplezni? Miért gondolják, ha berúgnak és közönségesek, attól férfiasabbnak látszanak? Ha kettesben maradsz vele, rögtön elmegy a hangjuk és megszépebb kisfiúk lesznek. Persze, van amelyik rögtön elkezd tapizni (mert azt hiszi ez a rámenősség), de bizisten megkönnyebbülnek a menetrendszerű pofon elcsattanása után s akkor jönnek igazán zavarba, ha nem kapnák meg. Bár a pofátlanabbja biztos rád mászna.

– Azt hiszem ez most Tibivel komoly és lehet, attól vesztettem meg, hogy ő soha meg se próbálja s ha véletlenül elkalandozik a keze, amint észreveszi, rögtön visszahúzza, pedig nem rossz, sőt ... csak úgy bizsereg a tarkóm meg minden. Azt az érzést nem lehet leírni. Ez lenne a szerelem vagy csak az a bizonyos ösztön? Ha egyszer rászólnék, hogy miért húzza vissza a kezét, mit gondolna rólam? Biztos azt hinné, hogy én is olyan lány vagyok ..., de milyen az olyan? Már én is csak úgy ragasztom a címkéket, akár a felnőttek! Miért ne lehetnének igaz érzései akár a tinédzsernek is? Sőt igazán csak azoknak lehet. A felnőttek...

– Ma este, ha kettesben maradunk ..., de mi lesz ha? Néha még én sem tudok saját magamon eligazodni! Egyszer úgy érzem, hogy nagyon jó lenne, máskor meg ... nem lehetek ennyire dinka! Vajon a többiek is ennyit vacilláltak rajta? Vagy csak túl sok gátlást neveltek belém a szüleim?

– Ez marha jó! Az én őseim meg a gátlások. No hiszen! Mindenki előtt nyílt titok, hogy már régen élnek az ő kis külön életüket, csak a látszatot próbálják úgy ahogy fenntartani. Azzal ámítják magukat, hogy miattam. A jó fenéket! Egész egyszerűen kényelmesebb így meg féltik a koncot is. Mekkora marakodás lenne, ha osztzkodniuk kellene! Az sem lebecsülendő szempont, hogy így nem kell újra elkötelezni magukat, mert látszatra ugye még ott a másik, no és persze a neveletlen gyerek, akinek még szüksége van rájuk. Az más téma, hogy pont akkor nincs idejük, amikor valóban szükség lenne rá! Azt hiszik, hogy a szertartásos vasárnapi ebéd meg a mézes-mázos enyelgésük meg tud tévesztetni? Remélem nem felejttem el, mire felnőtt leszek, hogy a gyerekeknek nem szabad és nem is érdemes hazudni, mert úgy is átlát rajta, vagy ha nem is tudja pontosan, de érzi, hogy valami nem stimmel.

– Emlékszem, még egész kicsi voltam, de már akkor észrevettem, hogy valami nincs rendben náluk. Szinte egymás ellen próbáltak kedveskedni nekem és érezhetően feszültség vibrált közöttük. Nem értettem semmit, csak valami megfoghatatlan félelem és bizonytalanság érzése hatalmasodott el rajtam. Biztos ezért lettem ilyen szorongó és gátlásos.

– A legtöbb szülő hatalmas púpokat rak a gyereke hátára s cipelheti egész életében. Észre sem veszi (de legalább is nem tehet ellene), mert ha észrevenné, nem követné el ő is ugyanazokat a hibákat. (Ilyen lehet az eredendő bűn, nem mi tehetünk róla, de a következményei minket sújtanak s akarva-akaratlan továbbadjuk.)

– Sokszor úgy éreztem, jó lenne meghalni, ők meg csak néztek rám. Meg van ez hibbanva? Hisz erőnkön felül..., itt jött a felsorolás, hogy mikor mit, hogyan és meddig. Bezzeg nekik... Az állandó öngazolásuk, az egész arról szól, hogy mit kaptunk s milyen hálával tartoznánk és mi milyen hálátlan... Annál gyakrabban emlegetik, minél jobban bántja őket a lelkiismeret (Ha van ilyen?), hogy elfelejthessék, mi helyett volt az a csicsás ruha (a templomba, hogy mindenki lássa), a drága magnó, stb. Amikor le kellett volna az ágy szélére

ülni, mesélni vagy csak egyszerűen ott lenni, fogni a kezem, esetleg megsimogatni az arcom..., de addigra már fáradtak voltak, még jó ha nem ingerültek és mindig pont akkor nem értek rá. Ezt még tetőzték az: „Akkor én most foglalkozok veled” rohamokkal, amivel épp az ellenkező hatást váltották ki, magukból meg a rossz szájízt, hogy nevelhetetlen és hálátlan kölyök vagyok. Legalább az illúziójuk megvolt (ha meg), hogy ők megpróbálták.

– Nagyapám nem olvasott nevelési szakkönyveket, Ransburgról sem hallott, ő „csak” szeretett. Nagyokat hallgatott, nem csak úgy tett, valóban érdekelte, mit mondok, ezért volt jó neki elmondani mindent és csak neki volt jó elmondani. Úgy megértettük egymást, mint két cinkos s ha azt mondtam, Kovácséknál beleugrott a kecske a demizsonba, nem azt kérdezte értetlenül, hogy mit fantáziálsz annyit, hanem: „Hogy fog az most onnan kijönni?”. Anyuék közelébe sem kerültek a lényeghez, őket mindig is a felszín, a külsőségek érdekelték.

– Ha otthon nem tetszett valami, mindjárt rohantam a papóhoz, hogy megvigasztaljon, erre ők meg nekiestek: „Apa ellenünk akarja nevelni a gyereket, mindig loval ad alá!”. Ettől papó sokkal különb volt, ilyesmire csak ők lettek volna képesek.

– A gyerek tanulékony. Hamar rájöttem, mit kell csinálni, addig rapliztam és nyúttam az idegeiket, még ők nem mondták: „Inkább menj át nagyapádhoz egy kicsit, mert megbolondítod az embert!”. Persze erről a többi gyerek mit sem sejtett, csak irigyelték a flancos ruháim, a drága (hamar megunt) játékaim, mert ha az OTP-részlet csúszott is, amire kitátottam a szám, valamelyik rögtön megvette, hogy egy kis előnyhöz jusson a másikkal szemben. Akkor még nem értettem, most már tudom, ez akkoriban volt, mikor majdnem elváltak, s akié a gyerek, azé a lakás, hát hízelegtek nekem bűdösül, nehogy a másikat válasszam, ha kenyértörésre kerülne sor.

– Én meg Zsókát irigyeltem, pedig mindig az én megunt cuccaimban járt (anyám sajnálta kidobni), de ő bármikor odamehetett az anyjához, nem lehetett olyan sürgős dolga, hogy ne hallgassa meg, pedig a négy gyerek mellett volt elég dolga és mégis mindegyiknek jutott egy jó szó, egy simogatás, egy mosoly, sőt még nekem is. Ingerültnek sem láttam soha, pedig az egész utcából ott rajcsúrozott minden gyerek, csak náluk lehetett a lakásban rohangálni, a szekrényben elbújni, a székeket felborogatni.

– Ők voltak az utcában a legszegényebbek, de csak bútorban, ruhában meg amit pénzéért lehetett venni, de másban, ami a legtöbb családban hiányzott, ők nagyon gazdagok voltak s mástól sem sajnálták; a szeretetet és a megértést.

– Ha Jancsi bácsit a munkatársai fizetésekor hazacipelték, mert ilyenkor megengedte magának, hogy többet igyon a kelleténél, Emma néni úgy tudta mondani: “Na gyere te vén marha, lefektetlek.”, hogy az inkább becézgetésnek tűnt, mint dorgálásnak.

– Miért jönnek ezek most elő? Most veszem észre, a vonat mindjárt megáll! A busz is ott van már. Ezek a vénasszonyok a buszon esnek össze és addig égetik az embert, míg át nem adja nekik a helyét, ilyenkor meg hogyan spuriznak, hogy elsőnek szálljanak föl! A batyuval két helyet is elfoglalnak és persze rögtön az ajtó mellett, hogy alig lehet felkászálódni, az természetes. Tibi ilyenkor szokta elsütni: „Mennyit fut nagyanyád százon?”. Érdekes, a nagyanyámra alig emlékszem, csak a szemüvegére, ahogyan a Szabad Földet olvassa. Mindig a papót ugráltatta, de neki fát lehetett vágni a hátán.

– Azért mennyivel más ez! A hegyek, a fák még kopaszon is és a fenyők. Jé, még mindig zöld a fű! Itt még nem fagyott? Igaz, hogy is felejthettem el, reggelenként mennyire szerettem a deres fűben menni s ahogy lerugdostam a deret, alatta mindig zöld volt a fű. Nem rég volt, s máris milyen távolinak tűnik! Nem hiszem, hogy a városon meg tudnám szokni. Már itthon is vagyok.

– Amikor hazaindulok, mindig elképzelem, ahogy nyitom majd a kaput, szinte hallom a sarokvas csikordulását, Csutak szalad eléem farkcsóválva (mindig összeugrál), a tujákról fölrebbennek a verebek. Míg hazaérek, többször is átélem, de ma...

– Szia anya – Ez meg miért bőg? Kiborult a bili?

– Valami baj van? Apu? – Hát erre most igazán nem számítottam. Azt hittem, hogy a vagydon már örökké összetart benneteket. Úgy látszik az apunak elege lett.

– Igen, igen, persze hogy figyelek. Miért lepne meg. Hogy miért nem szólok egy szót sem? – Még csak az hiányozna! Egyszer mondtam meg őszintén a véleményemet s kis híján az elmén kötött ki, utána hónapokig nem szólt hozzám. Érzem azóta is orrol. Hát én ebből kimaradok, oldjátok meg ketten, engem egyikőtök sem fog felhasználni hogy több jusson a koncból!

– Anyu most jut eszembe, Zsó üzent az anyjának, átlépek, nehogy nyugtalankodjon – Hogy nekem ez most fontosabb? Nem fontosabb, csak én nem szeretek segget csinálni a számból, mint ti! Különbem sem üzent semmit, de nyüglődj egyedül. Amikor engem kellett volna meghallgatni, az nem volt érdekes mi, most meg én legyek a lelki szemetesládá! Ha jól látom ott is megy a műsor, most hova a francba menjek? Megnézem Tibit, otthon van-e? Legalább ő otthon van.

– Szia – Ez mitől dülöngél? Huh, de piaszagú! Igaz szüli napja van, bár ő még ráérne itallal ünnepelni.

– Na ne marhulj! Nincsenek itthon az ősök, na és? Ne cibáld, le tudom venni! – Ez teljesen be van zsongva!

– Na, ne! – Hogy tapizik!. Most vágjam pofon? Ki tudja, hogy fog rá reagálni. Elég rendesen nyakalhatott, mondták a lányok, hogy attól a legtöbb srác bekanosodik... meg eldöntöttem, hogy ma..., de nem egészen így képzeltem el.

– Mit dumál ez?! Hogy a cipőt is felpróbálják előbb... na, ne! Ez már sok! Ez azért nem olyan, mint egy cipőt felpróbálni! Soha többé nem akarlak látni! Te is pont olyan bunkó vagy, mint a többi! – Pedig olyan szépen indult, miért kellett most elrontani mindent?!

Lezseren megveregeti a vállam s azt kérdi: – akkor dugunk?

KORIM LÁSZLÓ

Első könyv (részletek)

Tavaszi

A fák kidugják fejüket a földből, magas törzsük meg nem inog holmi szeleknek.

A szekrényeket meg kéne mozgatni, hogy fájuk elboruljon jókedvvel és csikorgásuk elriassza a lopakodó bogarakat.

Tavasszal megkérném a szelet, hadd trombitálna el a fák ébresztőjét, de csak egy picit rázza meg őket, nehogy megsértse fagyott törzsüket. A lustábbját többször is keltegetné, pedig a méhek már virágot szimatolnának.

Az egyensúly

Leszálltunk a bolygón. Úgy tűnik semmi élet sincs rajta. A légkör és a talajmintákban sem találtunk semmilyen mikroorganizmust. Yod ki akar menni sétálni egyet. Engem is unszol. Miért ne mennék? Semmilyen káros sugárzás. A levegő optimális. Talán egy kicsit hűvös van, de majd melegítő ruhát

veszünk. Yod megy elől. Olyan, mint egy elszabadult csikó. Minden kis követ felvesz, aztán eldobja. Gyönyörű táj, mintha csak a Földön lennénk egy kősvatagban. Yod most előreszalad, egyenesen egy lapos mélyedés közepére vágat. Itt megtorpan, majd teljesen higgadtan elindul visszafelé.

– Gyerünk –, mondja, mikor a közelembbe ér –, nincs itt semmi érdekes.

Én nézem, ugyan mi történhetett vele, de már a hajónál van és sürget, siessek. Alighogy bemászom, szinte rám csukja az ajtót és már indítja is a hajtóműveket. Belépek a kabinba. Széles vigyorral fogad:

– Megijedtél mi?

Eltelik néhány nap, de a dolog nem hagy nyugodni. Tisztában vagyok vele, hogy Yod mindig hülyéskedik és nem is ez az első eset, hogy átvert. Hiába ilyen a természete. De mi van, ha más történt azon a bolygón? Mi van, ha a bolygó védekezett ellenünk? Tudom őrültség, ám tegyük fel, hogy kialakult ott egy dinamikus egyensúlyi állapot, melyet ha valami megzavar, akkor az igyekszik a zavaró hatást kiküszöbölni. Maga az élet is ilyen. Hosszú évmilliárdok során megszabott környezeti hatásokra létrejött és ha e környezeti hatások megváltoznak, akkor a létrejött organizmus (egyensúlyi állapot) vagy átalakul, idomul a feltételekhez vagy kiküszöböli a hatást vagy elpusztul. A reakció a hatás minőségétől, nagyságrendjétől és időbeli lefolyásától függ.

Vegyük az embert. Ha vírus támadja meg, eltéríti az egyensúlyi állapottól, megbetegszik. A gyógyítás az egyensúlyi állapot visszaállítását célozza. Ha az egyensúlytól való eltérés túllép egy határon, akkor már nincs mód az eredeti egyensúly visszaállítására, beáll a halál. Lehet, hogy ott is ez történt. Valami azt sugalmazta Yodnak, hogy minél hamarabb tűnjünk el onnan és hogy ne keltsen gyanút, a sugalmazás a legtermészetesebb formában jelent meg, felhasználva Yod személyiségének tulajdonságait. Ő maga nem is tud róla, úgy érzi ő találta ki az egészet. Mikor közöltem vele a gyanúmat és javasoltam, menjünk vissza, azt mondta ne csináljak bolondot magamból, meg hogy az elmém éltért az egyensúlyi állapottól és ha nem akarom, hogy túllépje a megengedett határt, akkor felejtsem el az egészet. Ez roppantul feldühített. Még a végén őrültnek néz.

Most itt vagyok megkötözve. Az igaz, hogy a kést a kezembe vettem, de én csak kenyeret akartam szelni vele. Nem hisz nekem és mindenáron gyógyítani akar. Most már biztos vagyok, hogy manipulálva volt, de ő ezt is rögeszmének tartja.

GÄNSZLER BEÁTA

Kerülni kell

Babett a süteményesvillájával mutatott rám:

– Nincs igazad!

A Három Muskétás nevű cukrászdában ültünk. Hogy miért pont muskétásokról neveznek el egy cukrászdát, az nagy rejtély előttem. Inkább hívnák Három Muskátlinak, az stimmelne is az ablakokba kitett virágok számát illetően.

De nem is ez a lényeg, és még az sem, hogy Babett krémest evett; mindig azt eszi, mert imádja, én meg fagylaltot nyalogattam – csokit meg karamellt –, mert én meg azt szeretem. Szóval, a főlényeg az, hogy régóta mondogattam Babettnek, szakítson a Gergővel, mert az az öregfiú annyit kamuzik, hogy egy mesekönyv betelt volna már, ha lejegyezte volna a szavait. Ám a barátnőm hajthatatlan. Nem tudom, mi a varázsa ennek a pernahajdernek, aki nem különösképpen jóképű, nem kigyúrt figura, pénzzel meg pláne nincs eleresztve.

– Meglátod, csak a lakásodba akar beköltözni az a hajléktalan – aggodalmaskodtam.
– Nem hajléktalan, albérletben lakik – tromfolt rám Babett.
– Közelebb van a hatvanhoz, mint az ötvenkilenchez, és albérletben lakik? Én mondom, élehetetlen figura!

– Kétszobás...
– Na, tessék! Ugye, hogy a te háromszobás kéglidre hajt! Mit tud mást felmutatni? Van autója?
– Nincs.
– Járt ez az alak külföldön?
– Még nem.
– Még? Hát mikor akar menni? Kilencvenéves korában?
– Tudod, ahogy például az olaszországi Suveretóról mesél, ahol a kőből épült házak egymáshoz simulnak, s ahol egykor VII. Henrik császár holttestét szárították tartósítás céljából, hát az maga a megelevenedett történelem! És Piombino, a kikötő az azúrkék tengerrel... A színe, az illata... Ahogy Gergő leírja, mintha ott sétálnánk. Kézen fogva, boldogan.

Nem értem Babettet. Az arca egészen átszellemült, ahogy áradozott a bárgyú barátjáról. A szerencsétlen császár sütögetésénél csillagszórót játszott a szeme. Eddig nem is sejtettem, hogy a barátnőm ilyen perverz.

– De nem csupán a képzelet szárnyán szárnyalunk. Idehaza a valóságban is csodákat látunk. Te tudtad, hogy milyen gyönyörű parkjaink vannak? Nem győzünk betelni velük. Ősszel tündérek rázzák meg a fákat, s készítene a hajukba koszorút a lehulló aranyos-rozsdás színű falevelekből. Vagy tudtál arról, hogy aki pocsolyába néz, az integethet a víztükörből visszamosolygó ikertestvérének? Vagy hogy nyáron a Napkirálynő átforrósítja a Szélherceg fagyos szívét, ezért meleg ilyenkor még a szél is?

– Nem, ilyen zagyvaságokat még sosem hallottam. Véletlenségből nem áll orvosi kezelés alatt a te Gergőd? – Előre hajoltam, mert nem akartam hinni a fülemnek. – Ilyeneket csak óvodások találnak ki, nem meglelt férfiak!

– És azt tudtad, hogy a pöttyös bögre a pöttyeiben családi történeteket őriz?
– Öregkorodra teljesen meghülyülsz? – kérdeztem a barátnőmet, de ő csak gurgulázva nevetett.
– Nézd csak a kezemet! Látod a májfoltokat rajta?
– Nekem is vannak olyanok – dugtam az orra alá a kézfejemet.
– Na, azok nem májfoltok, hanem...
– Babett, te már teljesen elfelejtetted Gézát? – kérdeztem haragosan.
Azt hittem, már sosem válaszol. Végre kibuggyant egy könnycsepp a szeméből.
– Nem, nem. Sosem felejttem el – suttogeta.
– Akkor miért akarod ezt a fickót? Szerinted mit szól a Géza, ha lenéz odafentről?
Elgondolkozva nézett rám.
– Azt fogja mondani, köszöni Gergőnek, hogy újra szeretem az életet – felelte nagy sokára.
– Dehát... – Nem mondhattam végig, amit akartam, mert Babett újra rám szegezte a ciradás villáját.
– Igazad van. Nem ugyanaz mesélni messzi tájakról vagy odautazni. Nincsenek is tündérek közöttünk és nem fonnak koszorút színes falevelekből. A pöttyös bögrém is csak egy megrepedt, kidobásra érett darab. A májfoltjaim pedig nem roznak örömtáncot jókedvükben.

Nem titkolhattam előtte az arcomon átsuhanó mosolyt.

– Végre belátod, hogy nem mindegy, kit engedsz be az életedbe! Főleg így, a vége felé – bíztam benne, hogy kihallja a jó szándékot a szavaimból.

– Bizony – csak ennyit szólt.

Azután felállt a székeről, pénzt tett a süteményestányérja alá és köszönés nélkül távozott. Meg sem ette a krémest. Két hete nem érem utol. Egy közös ismerősünk mesélte, hogy látta őket karonfogva sétálni. Nevettek. Mindig mondtam, hogy kerülni kell az ilyen Gergő-féléket. Teljesen meghülyítik az embert.

BODÓ CSIBA GIZELLA

Egy séta, gondolatban

Három tél múltott már,
Hogy nem járok a hegyen.
Összeroskadt fák nagy vihar után,
Az erdei úton –, így emlékezem.

Ebéd az „Olympiában”
Vagy forró rétes a Normafa padon,
Lélekbeszélgetések, hosszú séták,
Került mindenre alkalom.

Belső ösvényeken elmélkedések,
Kocogás a János hegyig,
Keskeny földutak át-meg átszelik,
A csacsogó kisvonal csillogó sínjeit.

Három tél múltott már,
Meglátogatnálak, mi más, mi változott?
A libegő most nem jár, én is ritkán,
A hóban nincsenek lábnyomok.

Ezt a reggelt semmiért nem adom

Tombolt a szél három napig,
Ma reggelre minden megállt!
Madarak kórusa dicsőítette
A hajnali, fénylő harmóniát.

Eső mosta a leveleket,
Szorgosan egész éjen át, s
Az utcák poros kanyarjait,
Mint láthatatlan, friss brigád.

A Nap arca a fátyol alatt
Puhán, finoman érkezett,
Félig nyílt virágnak csókot adott,
A fáknak egy-egy nap-szeletet.

Egy varjú gorombán riogott,
De rá senki nem figyelt,
A cica sem mozdult, élvezte a békét,
Ami mindent, mindenkit átölelt!

Friss levegő folyt láthatatlan
A kitárt szárnyú ablakon,
Elsuttogta ébresztő dalát;
Ezt a reggelt semmiért nem adom!Bp.

Vihar előtt, vihar után

A kék égbolt csendben volt,
Felhők úsztak hangtalan
Magasba járt a tekintetem,
Az erkély sarkában Egymagam.
Reggeli hűvös órák,
Átmelegedett délutániak
Békét ringattak a viharok után,
Amiben minden ág leszakadt.
Körben a világon tomboló elemek,
Folyók rohannak észveszesen,
Elmosnak mindent maguk előtt,
Nincs kímélet, nincs megbocsátás,
Gondolná ezt az ember, a
Vihar előtt! A vihar után?
A világ több pontján, ez időn
Vulkánok lövellnek láva-tüzeket,
Városok sarkát nyaldossák égő erdők,
Mindent pusztítanak; emberek házát,
És állatmenhelyet.
Ad tennivalót a természet, épp eleget!
Az ember tétován toporog,
Menteni a Világot? Mit tegyen, mit tehet?
Fegyvereket gyárt, fegyverkezik
Bőszülten, mint egy elmebeteg!
A leégett erdő majd újra serken,
Házak épülnek, lesz, ki felhúzza
A falakat?
Az ember önmagát pusztítja;
Ha öl, nem lesz már többé ugyanaz!

KOTASZEK HEDVIG: Örökké – Everlasting, elektrografika

SZOLLÁTH MIHÁLY

Gréc Ada*

Zöld villanás

Maria Cantinhonak szeretettel

Hogy én – Portugáliába?
Hogy Lisszabon és Cascais?
Ahol Camões és Pessoa és Cantinho?

Ez óriási!
Elnyertem egy félét az egyetemen,
és most utazom, végre és ott élek egy darabig!

Mindent végig nézek,
és magamba fogadom azt a csodás kultúrát!
Kifekszem az óceán partjára napokra és várom az alkonyt!

Igen, a zöld villanásra vágyom!
Amit az ókortól megénekelték arabok, görögök és gallok,
hogy aki látja, mindenben látni fogja az istenit! Hallod?

Felidézem majd régi versemet,
amit Portugália Szent Sebestyén királyról írtam,
még szinte gyerekként – kicsit örült volt és szent,

császárok és nagy királyok
ivadékként hitte, hogy Isten egészen Jeruzsálemig
kíséri és kezébe adja a Szentföldet és feneke alá tolja trónját...

ehelyett az első marokkói csatájában,
huszonnégy évesen El-Ksar-el-Kebirnél levágták,
törökök, arabok és berberék: betolakodó rablónak látták...

...aztán még többször feltűnt,
vagy ő, vagy csak a szelleme, sokan hitték is, hogy él...
...a történet tanító jellegű: sokunkkal történik ugyanez.

Hiszünk valamiben erősen,
és aztán csalatkozunk igazunkban, és véresen
fekszünk a sivatagban. A muszlimok a poklot zöldnek hiszik...

Én majd Cascaisban a parti sziklán
fogok feküdni és lesem a napnyugtát: a lélekszabadító zöldet...
a Boca do Inferno kövein a zöld villanást, ami nekem nem a poklot,

* Gréc Ada – Szolláth Mihály álneve, ál-figurája

hanem a szabadságot
fogja elhozni a végtelen óceán széléről...
Érzem, hogy Portugália hajózó népe ezért ment Nyugatra...

Az én görög és magyar őseim
is ezért vándoroltak nyughatatlanul,
keresték a végső választ, ami a Nap útjával volt azonos...

Európa véget ér a
Boca do Inferno szikláin. Mi európaiak itt szembesülünk határainkkal,
nem fordulhatunk vissza, mint Sebestyén, a múltba. Csak a jövő lehet az utunk.

Egyszóval nem ugrom le!
Ostobaság lenne. Szépen visszabattyogok a hotelbe,
előveszem a tanulmányaimat és egyre több és több leszek,

én, a félig magyar, félig görög,
egészen ember és nő és hálát adok, hogy élek,
én, aki ma látta a pillanatnyi zöld villanást a végtelen napnyugtában.

*

Gréc Ada (született Görög Adrián, Hódmezővásárhely, 1998. szept. 29. –) transznemű költő, performer, bölcsész.

Fiúként született, de kisgyermekkorától fogva lánynak érezte magát. Tanulmányait mindvégig kiváló eredménnyel végezte. Kisgyermekkorától írt, leginkább verset.

Miután vörösdiplomát szerzett az ELTE Bölcsészettudományi szakán a magyar-görög-filozófia szakon, másfél éven át nemátalakító műtétek sorozatán esett át Athénban a Genesis Klinikán. Majd sikeres felépülése után nevet is változtatott, s ma már nőként él. Családja és környezete támogatja.

Három kötete jelent meg eddig, mindegyik jelentős visszhangot váltott ki az irodalmi életben, leginkább az avantgárd hagyomány folytatójának lehet mondani őt. Jelentős a közéleti szerepvállalása, a gender-kérdésekben mindig hallatja a hangját. 2024-ben ő nyitotta meg szülővárosában a Pride-ot. Sokszor megfenyegették emiatt. Felváltva él Budapesten és Athénban.

Készülő kötete a *Luzitán alkonyok*, várhatóan 2026-ban jelenik meg.

Sziszifusz a sejtjeimben, 2019.

Teiresziász a felhők közt, 2021.

Akhilleusz és Patroklosz, 2022.

SAJTOS ORSI

Álom

kézenfogva kivittél az útra
ahol lefektettél egy hajtűkanyarban
a hőt sugárzó úttest felezővonalára
s mielőtt elengedted volna kezem
már ott sem voltál
én az aszfalton fekvve vártam a sorsom
rámront- e a gépkutya
gumiabroncs pofazacskója
lihegett a kanyaron túlról
én csak a sóhajtasomba
férttem bele
az aszfaltról elpárolgott
a félelem tengere
nem derengett többé délibáb
a felezővonal szaggyalogságában
megtaláltam hiányod

Hazatérő

(válaszvers egy elképzelt játékra)

Benned élek- hív a mehetnék:
Felázott termőföld Őre.
Innen is sarjadhat, – hiszed még?
Termőre forduló tőke.

Tudom gyönyörű jöhet még,
gyönyörű örömben élhetsz,
Hol nem lüktet többé a halánték,
Tükrünk sem csalfa és görbe.

S hány megalkuvó nap hanyatlik?
Rajtunk áll, hogy összetörje.
S gyertyádon láng lehetnék,
Kanócod méhviasz bőre.

Madár röpte

Itt vagyok
Ott is
Hajam tincsekbe rendezi a szél
Sás fütyül
Zenéje repülni tanítja a madarat
Aprónépek cipelik
A földdé sűrűsödött Kozmoszt
S mi tanulhatjuk
A repülést a gondolatban
Krisztus oltalma alá kerülést
Az anyagban

Egyensúly
És súlytalanság
Mely erők formálják tovább sorsomat
Itt és most én dönthetnek róla
Ez az isteni öntudat

Itt vagyok
Ott is
Társaim fogják kezem
Bár sokszor fázom
S lilává válik ujjbegyem
Áthevül perifériális keringésem
Újraélednek véredényeim
Madár röptévé válnak bennem
Ébredéseim

CZÓBEL MINKA

Örökre, mindörökre

Ha érzésed, ha vágyad van
Temesd el bús magányba,
Megfejtethetlen titok marad
A boldogság talánya.
Hiába űzöd – elvonul
Csalóka, szürke ködbe,
S te tőle távol elmaradsz
Örökre, mindörökre.

Ha életed reménytelen
Ha többé már nem kérded:
A holnap, a titkos jövő
Még mit tehetne érted?
Ne gondold, hogy nyugalmat lesz,
Hisz' életedhez kötve
A föld röge, a föld pora,
Örökre, mindörökre.

De csendesen, csak csendesen,
Egy távol fényre vágyunk,
Ez örök éjjelünk talán?
Vagy örök napsugárunk?
Egy fehér fátyol szállt le rád,
Szemed már el van fődve –
Pihenhetsz édes-csendesen
Örökre, mindörökre.

CZÓBEL MINKA:

Boszorkány-dalok,

Szépirodalmi Könyvkiadó, 1974

TÖRÖK NÁNDOR

Ti, fák

Fák, mik földig hajoltok,
fák, mik magasba törtök:
Emberderekú sorsok,
és emberképű ősök.

Jövőtök lét-gyökere
bennem öröket tár fel.
S áramolva körbe, le
a tudatlanság rám lel.

Ti, őrzőim a mában,
bölcs tanúi a múltnak,
Ti tudjátok a vágyam,
amik a múltba nyúlnak.

A múlt a mában szépül,
a valóság oly mindegy.
Az álmot kapom ékül,
mint megérdemelt kincset.

Földig hajlok a fákkal,
s törekszem föl, a kékbe
– falétem tette rám vall –
ágam és lombom tépve.

Napkelte

A gondolat körbevesz:
mind megannyi bestia,
prédájára lesve les,
szívzihálva rezg ina.

Ily remegve ébredek:
áldozat, ki vágy halált,
hol megszűnnek kételyek,
s boldogság vár odaát.

Minden gondolat Te vagy:
légy hóhérom! Akarom!
Bennem veled kél a Nap,
halni, legjobb alkalom.

TOLDI ZSUZSA

Malacok

Az ólban a rózsaszínű malac nagyot sivított. Sivítása az élet jele volt. Ugyan szőrét nem simogatta senki puha kefével, füle tövét ugyancsak nem vakargatta senki sem. Már jó ideje igen zord élet uralkodott. Mégis örült, ha elétették a moslékot. Maradék még jutott, különben is mindenevő volt. Földet ritkán túrt, mert a föld hol megszikkadt a hidegtől, hol sártengerré változott. Ritkán jött jó idő, vagy inkább nincs is soha jó idő. A makkról sokat álmodott. Már nem róla szólt a dal. A trombita berekedt, ormánya ernyedten lógott. Ráadásul apja nincs, következésképp apjával nem zenél. Hogy kukorica lesz-e még, azt pedig senki sem tudja megmondani. A vágóhíd közel, s még rokonait sem ismeri. Ezért nem akadt, aki figyelmeztesse, most kéne az ólból kitörni, most kéne elrohanni.

A cukrászda üvegpolcán egy másik malac sütkérezett, ő ünnepi hangulatban volt, habár nem sivalkodott. Körülvette a fényes meleg, mégis mozdulatlanul, csendben hevert ott. Az ő belseje már üreges volt, a hurkának és kolbásznak való meleg belek nem szuszogtak, ő egy egészen másfajta malac volt. Agyagformáján egyszer csak megtapadt a méz halmazállapotú kristálycukor meg a darabos dió. A massa megkeményedett, most már a neve grillázs volt. A malacformához fület és farkat toldottak. A kötőanyag olvasztott cukor volt. Ennek a malacnak is lett szeme, vastag szemöldöke, pislogni mégsem tudott. Ormánya a semmibe meredt, s mindez fehérlett a barna testen, mert keményre vert tojásfehérje volt. Még köszöntőt is írtak rá a ragacsos ecsettel, ki tudja, a holnap mit hoz. A malac nem fázott, éhes sem volt. Tündökölt a cukrászda habkarikái között, a dolga ez volt.

Egy üzlet kirakatában megint egy másfajta malac kuporgott. Az ő színe festett rózsaszín. Minden idoma kivehető volt, habár már csak az enyhe kirakati fény adta a világosságot. Körülötte tőle idegen tárgyak heverték, nem tartottak egymással semmilyen kapcsolatot. Teste porcelánból készült, s ha a fény megtalálta, egy csíkbán visszaverte azt. Egészen halványan. Jelezte, hogy ott kellene megsimogatni, legalább egy porronggyal. Hátán nagy bánatot hordozott. Egy nyílást vágtak oda, fájhatott. Ő perselymalac volt. A nyíláson kellett a pénzt bedobni, azon a kis résen, egészen addig, míg üreges teste meg nem tellett, a csörgő pénzürmékkal fel nem töltődött, amíg jól nem lakott. Ez egy egészen érdekes hízlalási szokás volt. Ósdi találmány. Mivelhogy manapság hitelezést tanítanak, nem divatos. Amikor nem lehet miből spórolni, akkor nem lehet divatos. Hogyan veszik majd ki testéből, ami kivehető? Szegény még nem is tudja. A sorsa az, hogy egyszer darabokra összetörve hever a földön, csupaszon.

Az asztalon fehér abrosz, karcsú pezsgőspohár. Kerek talpon áll, a magasba tör. Az abroszon ovális tál, benne az ólbeli malac hül. Ólját nemrég hagyta el végleg, színe nem rózsaszín többé. Jócskán megpirult, ropogós. Szájában sült almát tart, ő már elbúcsúzott e moslékos világtól. A nagy asztal mellett ott a kisasztal. Nahát! Ott várakoznak sorsukra a tárgyak, ahol a szerencse sompolyog. Rákacsint egy-egy balga, megfáradt arcra, reménykedjen csak, hátha beköszönt majd hozzá egy kockadobásnyi fordulatra. Most rózsaszínt mosolyog a perselymalac, a főnyeremény pedig az édes, grillázs malac. Mennyi malac! Rövidesen mozgásba lendülnek a villák és a kések. A szájukban örül a fog, a szájszélről a fehér szalvétára zsír csöpög, az a vékony erezet ott a pezsgő. Jé! Nem is gondolják, mennyi itt a hasonlóság, elvégre oly kicsiny ez a kiszámított világ. Ezek pont úgy zabálnak, mint a malacok! Hogy mennyi itt a rokon! Vagy eleve ilyen népes a rokonság? Kétség kivétel. Ez egy igazi összeröffenés, MALACTALÁLKOZÓ!

És ekkor nyílik az ajtó. Szél süvít a résen át, hideg zúdul, jégcsap tör magának utat. Még valaki hiányzott. Most lépett be egy Ady versből a Disznófejű Nagyúr!

BORS MÁRIA

Kilakoltatás

Van egy hely, nem messze a lakásomtól, ahol elágazik két utca.

Gyerekkoromban, az elágazás előtti háromszögletű aszfalt szigeten egy zöldséges bódé állt. Később pizzeria lett, majd más vendéglátóhelyek váltották egymást, én pedig időnként vissza-visszatértem ide, még ha nem is mindig itt laktam.

Tíz évvel ezelőtti visszaköltözésemtől éppen egy kis utcai bisztró működött ott.

Az ajtajából meleg, jó illatú levegő áradt ki, ami valahogy mindig megvigasztalt.

A bejárat külső szögletében már évek óta hajléktalanok aludtak – egy szivacsot fektettek le, arra ültek, feküdtek, és köré helyezték szegényes holmijukat. A hely tulajdonosai legtöbbször békén hagyták őket.

Aztán egy napon lebontották az egész kócerájt.

A talajt is feltörték, és egy újabb, rendezett, kő alapú kis teret alakítottak ki – padokkal, virágágyásokkal.

A hajléktalanoknak viszont ezzel megszűnt a búvóhelyük.

Úgy éreztem, kilakoltatták őket.

Furcsa, ellentmondásos érzés volt ez: hajléktalanokat – még az utca sarkán lévő szögletből is – ki lehet lakoltatni.

Hova mennek most? – kérdeztem magamban.

De nem kellett sokáig várni.

Az otthontalan ember – ha az életéről van szó – leleményes.

A sarkon volt egy régi pékség, korábban fodrászat, de már évek óta zárva.

A bejárata előtti apró zugban, mely éppen csak akkora volt, mint egy ember teste, egymás után jelentek meg a hajléktalanok.

Nem ismertem a nevüket.

Sokszor azt sem tudtam, ugyanaz az ember fekszik-e ott, aki tavaly is ott feküdt, vagy már másik, csak hasonlít rá.

Nem tudtam semmit.

De ha volt valamim, amit adni tudtam, odavitettem nekik. A „helyi hajléktalanjaimnak.”

Aztán egy hónapig nem voltam itthon.

Mikor hazajöttem, és újra arra sétáltam, valami hiányzott.

Odanéztem a sarki beugróhoz – de nem volt ott senki.

Nem volt ott a piszkosra nyúlt matrac, a kis dobozok, flakonok, a szatyorba gyűjtött holmik.

Csak az üres, hideg, sötét beton maradt.

Körülnéztem, hátha máshol van az, aki eddig ott volt.

De nem láttam senkit.

Ma reggel újra arra jártam.

És most volt ott valami. De nem valaki.

Egy kis lap, fekete kereszttel.

Ez állt rajta:

„B. L. 65 évesen elhunyt október 5-én.”

Mellé mécseket tettek.

Egy kis szalma koszorút is.

Könny szökött a szemembe.

Az elmúlt években több hajléktalan jelenlétét és eltűnését megéltem már itt az utcasarkon.

De eddig még soha nem tudtam, hogy hívják őket.

Most először tudhattam meg – azután, hogy már nem élt.
Nem írom le a teljes nevét – a tisztelet miatt.
Furcsa érzések kavarogtak bennem.
Van, akinek tudjuk a nevét – de nem tudjuk, ki ő.
Van, akit ismerünk – és mégis, talán tévesen hisszük, hogy tudjuk, milyen ember.
És van, akit nem ismerünk, nevét se tudjuk – csak látjuk minden nap.
Aztán egyszer, amikor már nincs, akkor tudjuk meg a nevét.
Mit számít egy név?
Csak annyit, hogy ő nem „egy volt közülük”, nem csak egy újabb összeaszalódott,
megfeketedett test, aki mindent kibírt.
Ő „Egyetlen Egy” volt. Egy és megismételhetetlen, nagybetűs EMBER.
És a neve – most már örökre bennem él.

Volt egy kert, Epreskert

Fotó: **DARVAS JUDIT**

CZINGEL ÁDÁM

Szerelem és illatok

Haibun

I

Friss jóság

Mikor megismertem Szonját, egy érdekes, vizes illatot viseltem, amit nagyon szerettem. Minden kifújásnál a *friss jóság* érzete lengett körbe, ami a nyári kánikulában még kellemesebbé vált. A közérzetemre mindig jó hatással volt a parfümökből áradó élet. Épp elhaladtunk volna egymás mellett, mikor mindketten egyszerre lassítottunk és egymásra néztünk. Szonja szeme kikerekedett, amitől szebbnek láttam őt, mint előtte bárki mást, és csak annyit kérdezett, „*Szicíliai mandarin?*”

megláttuk egymást
– hosszabbak a nappalok –
a levegőben

II

Fej és Szív

Egy héttel később, mikor újra találkoztunk, rajtam volt a sor, hogy kitaláljak legalább kettő illatjegyet. – Szerettem volna őt lenyűgözni, kimutatni, hogy mennyire fontos nekem. A rajta levő illat már másfél méterről is érezhető volt, mégis közelebb hajoltam, egészen a nyakához. „*Ananász, körte, bergamott, mandarin.*” Elmosolyodott, amitől arcán aranyos gödröcskék jelentek meg. „*De ez még csak négy... hat fejillat van összesen.*” Azt válaszoltam, hogy következő alkalommal megmondom mi a maradék kettő, hogyha nem közvetlenül a találkozásunk előtt fújja be magát. – Szerettem volna érezni a szívillatát is.

újra érezni
akartam – vele lenni
bent a szívében

III Kiwibolt

A harmadik találkozásunknál Szonja köszönés helyett azzal a kérdéssel nyitott, hogy „*Magadra fújtál egy kiwiboltot?*” és miközben átölelt, azt suttogetta „*Imádom a kiwit.*” Beültünk egy kávézóba, ahol egészen estébe nyúlóan beszélgettünk illatokról és azokon keresztül a személyiségünkről, élményeinkről. Észre sem vettük, hogy halad az idő. – Még akkor is egymást néztük, mikor a pincér odalépett hozzánk, hogy lassan zárnak. Aznap este Szonja ágyában aludtam. Az álmomban virágos rétek és lágy szellő vett körbe engem és a mellkasomon pihenő Szonját.

egymás lelkében
kiwiboltot nyitottunk:
megleltük magunk

IV Alapillat

„*Jól aludtál?*” Selymes kéz pihent az arcomon. Mikor oldalra fordultam, láttam Szonja arcán a gyengédséget. Szeme kedvesen csillogott, de akkor először az óvatosságot is éreztem benne. Tudtam, hogy megerősítést vár: szorosan átöleltem és megcsókoltam, mire szélesen elmosolyodott: „*Akkor neked is azt jelenti a kapcsolatunk, mint nekem?*” Simogatni, csókolgatni kezdtem a bőrét, amin a szerelem illata többek között pézsmával, vaníliával és cédrussal keveredett. „*Igen, ugyanazt jelenti nekem is.*”

ketten voltunk egy
egész – illataink is
közössé váltak

TORNAI XÉNIA

Beavatás

Bence fiam 24. születésnapjára

Tudd hát: mindig éltél. Kezdetben te voltál
az űr éjsötétje a nagy bum után.
Féktelen erővel ringó égi bölcső –
s csillagfényt fogantál Isten oldalán.

Később langy meleggé olvadt létezésed,
s áradó derűként leltél új helyet.
Hangfodrokba bújva kozmosz járta voltod
végre sikerült már elfelejtened.

Hajnalpír hevített, s önmagad keresve
harmatcsepp vizébe szüled lényedet.
Lágyan ringatózva foszlottál a légből,
s ismét szertehullott önnön lényeged.

Önző vágyaikkal áramod beitták
csillagport virágzó, mohvert, vén fenyők.
Így lettél faóriás, évezred tanúja:
testvérlomb, közöttük egy, de mégsem ők.

Oh, jaj, nem talátlad célod itt, a földön,
pórusod lehelt bár frissülő időt.
Atlaszként emelted válladon a mennyet –
törzsed oszlopárnya mégis csak kidőlt.

Pilleszárny kötött meg, s könnyű libbenéssel
egy bibére bíztad bolyhos életed.
Gondtalan cikáztál. S tetted ezt mi végre?
Kár volt hímporod így elfecsérlened!

Majd szarvaskirályként, hajnalt messze űzve,
homlokodra tűztél csillagot s napot.
Szellő-szökkenéssel már a fénybe vágytál –
új formád a létnek új irányt szabott.

S ím, most emberarcú lényed jár a porban.
Foncsor vesztett tükröd tudja-é, ki vagy?
Álmok álmodója, megtelepszol immár,
vagy burkot cserélni késztesz még az agy?

Hány testet viselsz el, és tépsz össze önként,
míg a véglegesre éned ráakad?
És hányszor kell néked még újjászületned,
hogy egyetlenegyszer megleld önmagad?!

KRÁNITZ LAURA

történetáramlás

valahol
egy nagybögő felsírt
hangja rémítően nyílt
hiány csókok
hegedű húrján
a vonó
az érzékeny színt
valahol
egy király megbukott
s vára leomlott
pecsétje lett a sűrű enyészet
ősz uralta az egészet
és valahol
örök álomba merült
egy nép
fogódzót nem kapott
pedig kért

s mint virágszirmok
a mélybe hullottak
szegény
áldás nélküli
halottak
*

hol nagy a sötét
nem látszik a szemét
- ha jó a hasonlat –

tiltott zónák

emlékfüstös illúziók
szétesett látomás
a világ peremén
kósza álmunk
bódulat szellemén
szökevény a szerelem
benned és bennem
egyre több a kevesebb

változó idők tengelyét
már hiába tekered...

VERASZTÓ ANTAL

Titkok nyomában

„Végy karodra idő.”

Sinka István

Hát igen, a halál egyszerűen nem mutatott érdeklődést Gáspár nagybátyám iránt, pedig már a kilencvenedik évét is betöltötte. Egy kora őszi napon éppen a szőlőskertjében szöszmötölt, amikor ráköszöntem. Az öreg előbb a bágyatag napfény felé hunyorított egyet, ezzel is időt adva magának arra, hogy biztos legyen a kilétében, csak ezután nyugtázta jelenlétemet.

– Isten hozott, öcsém!

– Magam is igyekeztem – fordítottam komolytanra a szót.

Tudtam, hogy szeret élcélődni meg bölcselkedni is a maga módján. Emiatt némelyek bogaras embernek tartották, pedig csak a sokat látott és sokat olvasott emberek közé tartozott. Többször emlegette előttem a valahonnani idézetet, hogy „az ember tudatlanul kezdi, és mikor már tud valamit, elhanyaglik.” Ezt nevezzük mi életnek, tette hozzá kesernyésen, miközben félig szívott cigarettájából torokkaparó füstöt eregetett felém. Házának maradékában élt a telke mélyén. Volt egy szobája, előtte egy másik helyiség, amely a konyha, előszoba és műhely céljait egyesítette magában.

Az épülethez tartozó, különböző rendeltetésű mellékes helyiségek - ahogyan ő szerette mondani – már jórészt használaton kívül roskadoztak az épület jótékony takarásában. Legtöbbjük már csak Gáspár bátyám élethossza alatt összegyűlt emlékeinek meg titkainak tárolására volt alkalmas.

A főépületet pár évtizede az árvíz rogyantatta meg, életveszélyessége miatt kellett lebontani. Gáspár bátyám nem építette újra. Ha okát kérdeztem, azt válaszolta: – Én az élettől soha nem kértem semmit. – A megmaradt szoba felé kezdett terelgetni. Sarkig kitérte az ajtót, hogy a szoba és falán az egyetlen rámába foglalt kép levegőhöz jusson. – Ebben a kis odúban még a lélegzetvétellel is csínján kell bánni, hogy csak módjával fogyjon a levegő – hívta fel a figyelmemet. Az asztalon lévő üvegből fehér bort töltött két régen el nem mosott pohárba, úgy félig formán.

– No, akkor az öreget se hagyjuk ki belőle. Isten-isten – koccantottuk össze poharainkat. – Hallani akarom a véleményedet a borról, a kertemből szüreteltem. – Ihatós igyekeztem tömöríteni a válaszomat. – Jól van, tudom, a poharat gusztálok, én is látom, hogy homályos kicsit. De ha majd te is olyan idős leszel, mint én, meg tanulsz kételkedni bizonyos dolgok fontosságában. – Nap ízű – mondtam később még a borra. Tudod, már gondolkozni se nagyon szeretek, mert ha belekezek, nagyon is sok emlék tör be a fejembe. Nem rosszallom én ezt, csak bosszankodok rajta. Alig vagyok már a világon, erre föl néha még bibliai dolgokon is elkezek rágódni. Fönnakadok például azon, hogy vajon Isten mért pont a saját képére és hasonlatosságára teremtette az embert? Nyilván nem volt más mintája, válaszolom meg magamnak...

– Azt meg nem volt nehéz nem észrevennem, hogy a szerencse egész életre nyomomat vesztette. Éreztem ugyan párszor, hogy a közelemben van, de legtöbbször csak a lihegését hallottam, pedig pappal se álmodtam, mert, hát ugye pappal álmodni köztudottan szerencsétlenséget jelent. Ami engem illet, hát ennyit a földi örömökről.

– Nna! – mondta Gáspár bátyám –, mára ebből elég is neked ennyi. Én már mindentől kifáradok, nem a munkában, hanem az öregkori tehetetlenségben. Higgy azoknak fiam, akik

azt mondják, hogy hatvan év felett az élet már csupa ismétlés. Én így kilencven körül már azt is elárulhatom neked, mindent láttam, s mindennek az ellenkezőjét is. Kezd elegendem lenni az egészségből. Hol vannak már azok az idők, amikor a faluvégi könyöklőben reggelente a szűknyakú féldecis kisüvegből szopogattam a jóféle pálinkát, aminek a drágáját három karajcáron mérték.

Azt mondd, hogy az ember nem tud elválni az árnyékától? Hát ez nagy igazság öcsém, csak hogy az árnyékok változásában emberi titkok rejlenek. Van, aki már hetvenéves korára úgy néz ki, mint egy szőre vesztett macska. Nem könnyű az öregedéssel barátságban lenni. Igaz, fiatal korában meg azzal tud nehezen megbarátkozni az ember, ha valami nem az övé. Többek között ezért szoktunk megházasodni. Én is próbálkoztam, szép barna lányt választottam magamnak. Mária az a fajta lány volt, akire még a nap is másképpen sütött. Legalább is akkoriban. – Aztán ebből a jól induló házasságból mégis ki kellett lépnem, amikor fogytán lett az addig láncon tartott türelmem. Kicsit későn történt meg a dolog, mert hát két „felém se néz” gyerekek is viselni kellett a gondját. Ember dolga, Isten dolga! – Láthatod, úgy élek itt, saját száműzetésemben, mint egy banda nélkül maradt bánatos haramia.

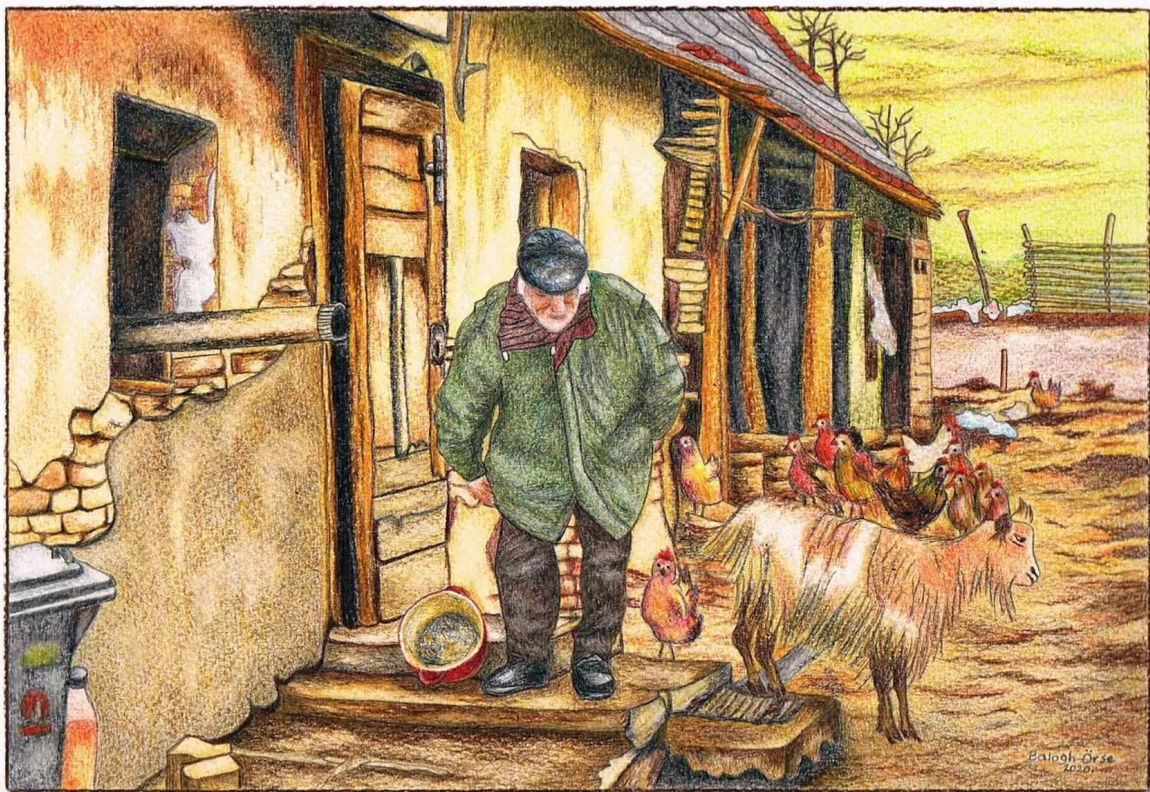
Tudod öcsém, én katona is háborúban voltam, ahol az eskü szövege szerint a magasabb cél érdekében életemet és véretemet kellett volna, feláldozzam. De nekem a teremtmény akaratóból a nemes cél bukását is sikerült túléltem, méghozzá épkézláb állapotban. Iglic sógoromnak már nem jutott ekkora szerencse. Fél lábbal került haza a háborúból, aztán később lett neki falába is. Évekig oda-túl, a hátsó szomszédunkban lakott eleinte, sokszor láttam, ahogy a mankóval-falábbal viaskodik. Sajnáltam, de hát nem tudtam mivel megvigasztalni. De akadt nálam okosabb, aki ezt megtette helyettem. A másik szomszédék olyan kétéves múlt forma kislánya. Aki nyilván otthon a szüleit nyaggatta, hogy a bácsinak miért van egyvel kevesebb lába. Aztán a kapott magyarázat ismeretében egyik alkalommal odaállt a sógor elé, és azt mondta neki: „tudom ám, hogy agyonlőtték a lábadat, nem baj, majd kinő.”

– Fogadok veled, hogyha követ kéne faragnod és nem vinné a vésőd, akkor te is a követ hibáztatnád, hogy az nagyon kemény, és nem a vésőt, hogy nem jó az éle, vagy az anyaga. – Erről meg a kopasz fejű kis márvány vagy gipsz-szobrok jutnak eszembe, amelyeket egy időben a magas hivatalok íróasztalain láttam, ahonnan rövid úton sorra eltanácsoltak. Nem mondom azt, hogy én nem vagyok hibás benne, nem az igazamat kellett volna keresnem. Végül én sem ölelek mindenkit az ingemre. Ha még holnap is ébredek, megint csak ott teszek-veszek majd a szőlőtőkék közt, mivel a megmaradt időmet most már a magam szándéka szerint osztogatom be. Szalonnát is már csak azért sütök nyáron néha itt a házmaradék előtt, hogy egy kis meleget érezek magam körül. Bezzeg a régi, farkasordító hideg teleken, amikor apámék nagy utakat tettek meg a hóban, hogy fát vagy nádat vágjanak, úgy védték magukat a hidegtől, hogy öregszülém még otthon, indulás előtt jól bezsírozta ingüket, gatyájukat, hogy jobban tartsa a testük melegét.

– Hogy meséket hallottam-e, azt kérde? Hallottam hát, megtörtént meséket, hogy apám, meg nagyapám hosszúnyelű baltáikkal hogyan védték meg magukat a nádi farkasoktól. Édesanyám szájából mese helyett a legsűrűbben az erre se telik, meg az arra se telik szavakat hallottam emlegetni, emiatt aztán ilyenkor az ételt is soványabban főzte. A két háború közt ínséges időket is megéltek, munkanélküliség, és pénztelen világ volt akkoriban, apám is a zsebeiben sokszor csak az összeszorított öklét hordta.

– Jó parasztnak is születni kell - volt apám véleménye –, és nekem, akinek se a kapa, se a villa nyele nem állt jól a kezemben, igazat adtam neki. A mezei munkával nem hogy a kenyereket, de még a kenyér héját sem tudtam volna megkeresni. Gyerekkorom óta a gépek vonzottak, de nagyon. Mivel apám jobb jövőt szánt nekem, mint amilyen a sajátja volt, egy szép napon megegyezett az ismerős gépészkováccsal, aki fel is fogadott inasnak az akkoriban még szalmával fűtött – népnyelven szólva –, tüzes kazánnak nevezett gépszörnyetege mellé.

Nyaranta ezzel a monstrummal vállalt cséplőgéphajtást. A cséplés sem volt egy leányálom, ezt az akkor cséplőgép mellett dolgozó lányok is tanúsíthatták volna, ha valaki megkérdezi őket. - Máig nem bántam meg a választásomat, később géplakatos vizsgát is tettem. Úgy hallottam öcsém, neked se szokott a munkádtól porcukros lenni a kezéd, mivel te meg vasfaragó mesterségre adtad a fejedet. – Aztán most már azt is megtapasztaltam, hogy az ember akkor is dolgozik, ha nem kenyérért teszi. Talán a kaszást akarja elodáztatni vele maga mellől, azért. Én már útrakész vagyok, leróttam az életnek a rosszat is az öt év hadifogságommal. A hozzátartozóimat meg már csak fényképekről tudom mutogatni neked, mert szép sorban mind elmentek, engem hagytak itt hírmondónak. Ez ellen nincs pirula. Amiket Gáspár bátyám mondott, még most is ott vannak a fülemben. Elmúlt igazságai olyanok voltak, mint a fűszer illata, amelyet már régen nem használ senki.

BALOGH ÖRSE: *Hátsó udvar*, pasztell 25x 35 cm

† **VERRASZTÓ GÁBOR**
(1964-2022)

Sörjárt

Ritkán kényszerülök metrózni, és ilyenkor tömegiszonyom elkerülendő mindig az aktuális reklámokat olvasgatom. Most éppen a szerelvény kapaszkodóin felirat noszogtatását, hogy tegye föl a kezét, aki inna egy sört. Elöttem egy legalább hetvenöt év súlyától görnyedt néni két marokkal szorongatta a fent említett hirdetéssel ellátott fogantyút, miközben enyhén remegett a lába. - Gondolom, annyira kívánta az alkoholt, hogy nem bírta leplezni elvonási tüneteit.

A macska

Tudósok szerint a macska négyszer jobban hall, hatszor erősebben lát a sötétben, mint az ember, és tizennégyszer kifinomultabb a szaglása. Nem él falkában, ezért haszonszerzésből kedves és marad mellettünk.

Nem is gondoltam, hogy a macskának emberi tulajdonságai is vannak!

Shakespeare, a drogos

A Metró újság információja szerint rájöttek Shakespeare zsenialitásának titkára. Az a legújabb felfedezés, hogy a nagy drámaíró marihuána élvező volt, és bódultságában alkotta meg remekműveit.

Nekem csupán az a dilemmám, hogy a cikk szerzője is szív valamit, vagy csak az olvasókat akarja kábítani?!

Shoppingolás

„Azokat a szótárakat, ahonnan e szó magyarázásául azt olvassuk ki mindössze, hogy shop, annyi, mint bolt, to shop pedig bevásárolni, jaj de ugyan azelőtt írták, mielőtt a ma modern nagyáruházai megalakultak [...] ezekbe az egész világot rejtő store-okba olyan módon látogat be az [...] asszony, hogy [...] a látogatásnak a tartama éppen úgy nyújtható a végtelenbe, mint a shopping szó értelme.”

Mi ebben az érdekes? Csak annyi, hogy ezt az Orosházáról elszármazott Győry Ilona 1914-ben írta *Angolok* című útikönyvében.

VERRASZTÓ GÁBOR: *Abszurdkák* c. kötetéből. Argumentum kiadó, Bp. 2009.

FELLINGER KÁROLY

János megérezte a bajt

János mindig megérezte a bajt, az ágy alá bújt, még mielőtt elvitte volna, aki megvette tőle, de az új tulaj, hálából, hogy ne kelljen nehezen kikecmeregnie, gyáván kibújnia, leemelte róla, majd hazacipelte.

János álmában befészkelte magát az asztal alá, pedig a múlt karácsonykor elvitte az asztalt a volt neje, hosszú, hegyes késekkel volt tele a fiókja. Bár odaajándékozta volna neki, véli, ha álmában beleveri fejét.

János mindig megérezte a nagy bajt, az ajtókat bezárta, az ablakokat kinyitotta, hadd jöjjön be a friss levegő.

Félálomban

János elmereng a bölcs megalkuváson, szeretne Istennel jó kompromisszumot kötni, magával nem tud, a szíve várrom, amiért a kelleténél többet tudott.

Most szorgos hangyák építik fel a romot, pedig tövig kellene lerombolni azt, bele lesz zárva a lélek, s vele forog a világ, de nem nyújt se reményt, se vigaszt.

Aki ma barátja akar lenni vakon, számító, ravasz, segítsen bármi áron, akarva, hogy János valóságot lásson.

Mert ezt kívánja tőle érdek és haszon, jóbarátok közé verni gyáván éket, majd otthagyni Jánost, ha a szél feléled.

*Az alkotó a Magyar Nemzeti Múzeum
Közyűjteményi Központ Petőfi Irodalmi
Múzeum Térey János-ösztöndíjasa.*

FÁBIÁN KRISZTINA

Muszáj

Előtte hegyként tornyosul az ajtó. Rajta ujjnyomokból mocsos tavak, hullámain vitorlások hasítanak szürke csíkokat vésve a műanyagba, míg körme saját húzába váj. A tavat ölelő töltésről gyerekek gurulnak le visongva, majd odalenn göröngyökké fagyva a tóba hullanak gyomrában pánik sistereg halszagú örvény vezeti szemét a kilincshez aztán halottsiratók vonulnak a tóhoz jajveszékelve ugranak a göröngyök után a távolban hegyek szögelnék szemfedőt az égre a tó mellett a fűben bogarak rágcsálnak egy tetemet, vérük felforr, aztán nyüzsgésük elmosódik, csitul mielőtt lenyomná a kilincset a tó kifordul medréből, elsüllyed minden még visszafordulhatna, de nem lehet az ajtó mögött az apja fekszik a ravatalon.

GÓSI VALI

Megéledsz szívemen

egy felém hajló fénysugárhoz simulok
megidézett sziluettet körberajzolom
mint aranyló búzaszem hullsz elém
megéledsz szívemen; oltárcsend ünnepel
fénytörés villan szembogaradon
a ragyogástól
a lélegzet eláll...

Ébredés

Megremeg fönt a holdvilág,
egy esőcsepp arcomon koppan,
a felhők sötétek, mély-lilák,
mögöttük csillagméc s lobban.
Dereng a fény a táj fölött,
egy parányi csodára várok,
szívembe békesség költözött,
ághegyen ringnak az álmok.

Ragyogás

Mint jegenyesoron a napmeleg,
minden tavasz új reményt teremt.
Árad a fény a fáradt arcokon,
és lebegünk a valóság felett.
Míg ringatóznak ősi dallamok,
a színek, fények pompája ragyog.
Átölel a csönd, s a lelkeken
már új világra nyílnak ablakok.

A Fény liturgiája

Újra e rezzenetlen sejtelem,
az ünnepélyes békesség van itt,
és visszhangzik a csönd a lelkeken,
árad a fény, mely majdnem elvakít.
Csitul a fájdalom, a könny apad,
kihajt a fű, bomlik ezer virág,
a horizonton aranylik a nap,
leveleket ringat minden faág.

Fotó: GÓSI FERENC

Forrás: Gósi Vali Facebook-oldala, <https://www.facebook.com/gvali>

EPRESKERTI SZERZŐHATÁROZÓ – SZ. PÖRDY MÁRIA

Az 1956/57-es tanévre leginkább a lyukasórák miatt emlékszem.

Mi voltunk a nagy nyolcadikosok és tantermünk a hagyománynak megfelelően az igazgatói iroda és a tanári mellett volt. Becsengetés után néhány percig csendben várakozott az osztály, aztán mindenkin kitört a beszélhetnék. Ez bizony behallatszott a szomszédos szobákba. Következménye, hogy kis idő múlva belépett a tantermünkbe a helyettesítő tanár. Hamar rájöttünk, hogy ilyen esetekben, mégis a csend a legkifizetőbb. De, hogyan lehet harmincvalahány lány figyelmét lekötni, hogy ne induljon el a hangos társalgás? Mesélni valamiről. Ez jutott eszembe, amikor kipördültem az első pad szélére és mesélni kezdtem az izgalmas regényről, amit legutóbb olvastam.

Sikerült előszörre megúsznunk a helyettesítő tanárt. Sikerült másodszor és még jó néhányszor a tanév során. Többször megkérdezték az osztálytársaim, mi a regény címe és ki írta? Azzal hárítottam, ha megmondanám, nem lenne mit mesélnem, mert többen is biztosan kivennék a könyvtárból.

A tanév végén elárultam, hogy a történetet és a folytatásokat ott helyben találtam ki. Az előzményeket azért idéztetem fel velük, mert nem mindig emlékeztem a mesémre, ha hosszú hetek teltek el két lyukasóra között. Idő kellett, hogy tovább gondoljam a cselekményt. Persze, senki nem hitte el. Buzgón bizonygattam, hogy a nyári szünetben leírom és akkor könyvben is olvashatják. Ezt a hatalmas optimizmust!

A vonalas füzet, amibe első (és utolsó) regényem vázlatát és az első fejezetet írtam, még azon a nyáron, a költözésünk idején elveszett. A sokáig siratott esemény azonban nem vette el a kedvemet a további írástól.

Mindez Szegeden történt, ahol születtem és ahol a középiskola befejezéséig éltem.

Gimnazista koromban világosodott meg, hogy abból a forrásból, amely tulajdonképpen része volt az addigi életemnek, az írásaimhoz sokat meríthetek. Évek múltával is kiapadhatatlanul felszínre hozta/hozza azokat az emlékeket, amelyeket történetekké alakíthattam. Ez forrás a nagymamám ötvenes-hatvanas évekbeli, magyar–szerb lakta faluja volt, a benne élő emberekkel, az életükkel, szokásaikkal, érzelmeikkel, babonás és vaskos meséikkel, a táj örökké változó szépségével, a színekkel és illatokkal, a napszakok jellegzetes hangjaival.

A gimnázium után a Veszprémi Vegyipari Egyetemen szereztem vegyészmérnöki oklevelet, majd a Budapesti Műszaki Egyetemen végeztem el a mérnök-tanár szakot.

Bár a pályám, a munkám eleve meghatározta, hogy egzakt dolgokkal foglalkozzam, belül megőriztem gyerekkorom mesevilágát, de nem múltak el nyom nélkül felnőttésem pedagógiai tapasztalatai, a mindennapi élet sorsformáló történései sem. Tovább munkáltak bennem, s történetekké formálódtak.

Mindig közösségben éltem és soha nem tudtam közömbösen elmenni a mostoha egyéni sorsok mellett. Elbeszéléseimben, novelláimban gyakran írtam azokról az emberekről, akik többre, jobbra lettek volna hívatottak, de különböző nehézségek miatt nem tudtak kibontakozni. Ezért egyesek álmvilágot találtak ki maguknak, mások pótcselekvésekbe menekültek.

A másik bőséges forrást az írásaimhoz az életpályám, a munkám, továbbá a családi utazásaink jelentették. Szerencsés vagyok, mert a világ sok helyén járhattam a munkámmal összefüggésben, valamint egyéni vagy szervezett utazásaim során. Ezek az alkalmak lehetőséget adtak, hogy új kapcsolatokat építsek ki, bepillantottam számos ország egy-egy szegletébe és lakóinak életébe is. Más tájak, más emberek, más szokások és rengeteg más, amelyek felejthetetlen élmények forrásai voltak. Nyitott szemmel és füllel jártam, bárhova érkeztem. A tájakat, találkozásokat, a kultúrák, szokások különbözőségét, a benyomásaimat nem csak írásaimban, hanem fotóimmal is igyekeztem megörökíteni.

Huszonkét év óta vagyok tagja a Magyar Írók Egyesületének. Újabb írásaimmel is szeretnék méltó maradni erre a tagságra.

2001-től nyolc kötetben jelentek meg elbeszéléseim, novelláim, útirajzaim, kisprózáim:

Sorsfüzerek (4 kisregény, Uránusz Kiadó, 2001)

Fordulók (Novellák, elbeszélések, Uránusz Kiadó, 2001)

Rigó árnyékágon (Novellák, kisprózák, Uránusz Kiadó, 2012)

Láttam röhögő tevét is (Útirajzok, Uránusz Kiadó, 2016)

Kapcsolataink természete (Rövidprózák, Uránusz Kiadó, 2020)

Csodák? Márpedig vannak (Novellák, kisprózák, Uránusz Kiadó, 2022)

Az emlékezés kapuján át édesanyám szavaival (Bíró family Nyomda és Kiadó, 2025)

Utak (Útirajzok, elbeszélések, kisprózák, Bíró family Nyomda és Könyvkiadó, 2026)

Megjelent műfordításaim:

Lizi Szendy-Szabó Honeybee Rabbits/Mézümi nyuszik (Tale/Mesék, Uranusz Kiadó, 2015)

Lizi Szendy-Szabó The Aquarium/Az akvárium (Kispróza, 2022)

Prózáim olvashatók még:

Irodalmi EPRESKERT 5. (internetes folyóirat)

Kláris

Lyukasóra

Napút, valamint

Magyar Elektronikus Könyvtár:

Sz. Pördy Mária <i>Rigó árnyékágon</i> https://mek.oszk.hu/11000/11044/ 2012	Szendy-Szabó Lizi, Sz. Pördy Mária <i>Honeybee rabbits</i> https://mek.oszk.hu/17300/17313/ 2017
Sz. Pördy Mária <i>Fordulók</i> https://mek.oszk.hu/12000/12053/ 2013	Sz. Pördy Mária <i>Kapcsolataink természete</i> https://mek.oszk.hu/20400/20469/ 2020
Sz. Pördy Mária <i>Sorsfüzerek</i> https://mek.oszk.hu/12000/12054/ 2013	Sz. Pördy Mária <i>Csodák? Márpedig vannak</i> https://mek.oszk.hu/23700/23719/ 2022
Sz. Pördy Mária <i>Láttam röhögő tevét is</i> https://mek.oszk.hu/17100/17138/ 2017	A dátumok a MEK-es megjelenést jelzik

Budapest, 2026. március

Sz. Pördy Mária

SZOLNOKI IRMA

Szótlanul

Csendes méltósággal locsolta a virágokat. Barátai élénk színűeket ajánlottak, de ő csak fehéreket ültetett. Elegáns és ünnepélyes. Amilyen a felesége volt. Amilyen ő is, amikor a sír mellett állt nap mint nap, talpig feketében.

Mára tompult a gyásza, hetente jön, szürkébe öltözik, de a fehér virágokhoz ragaszkodik. Kezdetben beszélt az asszonyhoz, de a hosszú évek alatt okafogyottá váltak a szavak. Egyedül él, nem keresett új társat, nincs mondanivalója. A nyugdíjas évek magánya sem rejt titkokat. Otthon a könyveit bújja, a zajos, zsúfolt utcán sétálva az embereket figyeli. Találgatja ki, hogyan élheti a mindennapjait. A temető néma, az emberek halkan beszélnek a halottjaikhoz. Néha felcsattan egy-egy idősebb hölgy hangja, ahogy a kísérijével vitatkozik, mint most is, amott egy közeli sírnál. Látásból ismeri, a férje nyugszik ott. Régebben egyedül jött, mostanában egy fiatal lány kíséri, miként ma is. Óhatatlanul hallotta a beszélgetést.

– Lina néni, egyedül kell hazamenned, megbeszélt találkozóm van! Olyan sokáig bíbelődsz a virágokkal, el fogok késni.

– Hogyan? Egyedül? Szó sem lehet róla!

Nézte a fiatal lányt. Ma sokkal csinosabb, mint máskor. Haja hullámosra bodorítva, száján piros rúzs. Le sem tagadhatja, hogy randevúra megy. Ijedten látta, a lány feléje tart és már menet közben mondja a magáét, annyira siet.

– Kérem! Ön abban a tömbházban lakik, ahol a nagynéném. A ház előtt is összefutottunk már, gyakran látom itt is. Bocsánat, Kocsis Viki vagyok, nagy kérésem lenne!

– Kitalálom! Randevúja lesz, első találkozás, így felettébb izgatott, mert a nagynéni nem akarja, hogy elmenjen és magára hagyja őt.

– Ennyire látszik? – kérdezte a lány, és fülig pirult. Zavartan állt előtte, nem mert előrukkolni a kérésével, kísérje haza a nagynénit helyette.

Felnézett a lányra, aki aggódva fölé hajolt, mert élete nagy pillanata múlik a válaszában. Nézte a szép arcot, a világoskék blúzt, mely feszes melleket sejtetett, és különleges fénnel derítette sugárzó szemét. De szép ez a lány! Nem válaszolt azonnal, csak bámulta és töprengett, mit mondjon neki. A lány válla felett a májusi bárányszerű felhők olyan alakzatban tornyosultak, mintha hófehér szárnyai lennének. Elérzékenyült a látványtól, régen érzett, furcsa bizsergés futott át a testén. A felesége jutott eszébe. Pont ilyen szép volt, mint ez a lány! Napsárga, lenge ruhája, éppen így simult hibátlan testére. Felállt a padról és bemutatkozott:

– Szender Szaniszló, nyugdíjas tanár. Látásból már ismerjük egymást. Ha a kedves nagynéni megengedi, szívesen hazakísérem őt.

A lánynak válaszolni sem volt ideje, a nagynéni sebbel-lobbal közelített, és már messziről tiltakozott:

– Szó sem lehet róla! Én egy idegennel? Gyere, úgysem érsz már oda! – és jól látható elégedettséggel nyugtázta, ezt a randevút sikerült megakadályoznia.

Mennyi gög és féltékenység van ebben a nőben! Halkan sürgette a lányt, induljon azonnal. Majd ő elrendez mindent, lecsitítja a hölgyet és biztonságban hazakíséri.

– Legyen szép a randevú! Bolond lenne az a fiú, ha egy ilyen lányt elszalasztana! – szólt bizalmas bátorítással és visszaült a padra. A lány boldog mosollyal köszönt, búcsút intett a nagynénjének felé és a másik irányba kezdett el szaladni. Az idős hölgy lelassított, tétován közelített a pad felé, majd kellenetlenül bemutatkozott. Elnézést kért a furcsa helyzetért, és fáradtan huppant le a padra. Szótlanul ültek egymás mellett, nézték a fehér virágokat, hallgatták a temető csendjét. Lopva szemügyre vette a haragos hölgyet. Nem csúnya, sőt!

Határozottan csinos. Dekoratív, krémszínű ruha, elegáns mintával. Hosszú szempillák, egy kis púder az alig ráncok fölé. Nem is kellene, olyan szép bőre van. Kár ez gyilkos szigor, megtöri a szép összhangot. Szörnyen magányos lehet! Egyetlen mentsvére a lány, akit magához láncol, hogy ne legyen egyedül. Szemléltetés közben vette észre az első könnyeket. A nagynéni némán zokogott. Görnyedten ült, nem is szégyellte, hogy sír. Nem tudta, mit kezdjen vele. Az eddig harcos matróna, most gyenge nő, összetört és kiszolgáltatott. Közelebb húzódott a padon, a nő nem tiltakozott, talán észre sem vette. Óvatosan emelte fel a kezét, együttérzően fogta meg a remegő ujjakat. Vállát az asszony vállához érintette, majd a másik kezével átkarolta. Csendben vigyázta, óvta a lassanként megnyugvó testet.

Így talált rájuk az alkony, szürke lepellel takarva be a temetőt. Nem kellett megszólalniuk. Értették egymást szavak nélkül is. Kart karöltve, némán indultak a villamos felé.

Gödöllő, 2026. február 11.

Fotó: **DARVAS JUDIT**

VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF

A te időd

A lepusztult Pocosszél. Egy világ
Találkozik itt önmagával. Önmagába
Fordul, nincs váltás erről-arra,
Innen-amoda, „maradás” van.

Csöndben érlelődik a ház üszke.
Az érzékek összekócolásának éjjelén
Maradj vesztteg, ó heves kín,
Te termékeny elbizonytalanító.

Az ég mintha kiürült volna,
Átlépni önnön határaid nem megy,
Tulajdonképpen dögunalom volt ez.

Mint akinek mindig előtte járnak,
Nincs valahonnan valahová se,
Voltaképpen üres és foszlik a lét.

Lyukas leltár

Itt éltem le az életem,
De megnevezni nem tudok semmit.
A pontos, körülhatárolt szavak
Nincsenek meg,
Úgy mint magába forduló táj
Általában és kiszögelléseivel,
Sorsok a ruhaszárító kötélén
(Köztük a saját), mint felismerhetetlen
Létjátékok, álomban közös út,
Azonosítatlan vidékek, otthontalanság-
Érzet mindenhol –
Csöndes, hervatag, lassú rothadás,
Végső, véges nyugalom a kertben,
Mint egy banális fantasy,
Elfogy a türelem
És folyik el zúgva a század,
Zárva- és nyitvatermők titka
Örök rejtély marad.

VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF:
Ama napok után c. verseskötetéből

KOLUMBÁN JENŐ

Tavaszfájás

Reggel amikor még büntelen a nap,
és szellő kószál borzas bokrok között
a csendbe a nyugalom beköltözött,
a tiszta virágok lágyan ringanak.

Harmatcseppek pettyezik fa levelét,
és hullt ág alatt felébred egy bogár.
A csápját mozgatva párja után jár,
és ő sem találja régi kedvesét...

Úgy kereslek én is, de nem talállak,
a nap is felkelt, de hiába várlak.
Messze sodort tőled az irigy idő.

Mire elborít engem majd a sötét,
a bogár megleli hűtlen kedvesét.
Csak az én reményem az, mi eltűnő.

Hiába ének

Verseket fűztem
szép lánczá nyakadba,
de te letépted
itt hagytál magamra.

Díszítettelek téged
ékes szavakkal,
de te mind eldobtad
mit adtam, haraggal.

Nincsen több kincsem
mindent neked adtam,
üres lett a lelkem
magányos maradtam.

Homályosult szemmel
tekintünk egymásra,
nincsenek vágyaink
ezért lettünk árva.

SZABÓ JUDIT

Perc-fecnik (csak pár sor)

Gomolyog a kékség a tavasz selyempaplan
megébred az idő az adott pillanatban
fordítja a tegnapot arcával a mának
kikeleti szelek fújnak tavaszt taszigálnak

*

Még nem sietem el a tavasz-örömet,
még lassan érlelem magamban,
s míg hidegpaplant terít rám a februári köd,
a szürkéségből színek lépnek elő ...
Tétova ígézet, s szelíden zöldellő lesz a kép
és elteltik majd a szívet
selymesen csillogó szirompihék.

*

A tavasz már karnyújtásnyira a télben,
sárgálló foltok a szürkéségben,
szélfütyörészős, megkönnyült pillanat,
a szívben az érzés ... na ez a tavasz ...

*Tétova fényszál tekereg
ide-oda hajlik a pára
az ébredő lét még didereg
nap melegére várva ...

Tavaszi színező

Megmozdul valami,
valami láthatalan,
valami kicsinyke öröm
Megmozdul idebent valami
és én tavasszá szövöm.
Színeket is vágyok!
Sárgát, zöldet, kéket ...
Tavasznak képzelem
magam körül
a világmindenséget.

Kezdetek

Dagadni kezd a lét
kitölti a teret
duzzadni kezdenek a vénák
táplálnak egy eret

Egyfelé igyekszik most minden
bele a nagy megújulásba
tavaszt harsog a fény
pusztul a sötétség órája ...

Szél-szabadon

Fény fut a fákra, zsendül az élet,
friss utakon jár, szél-szabadon,
hó ízű sóhaj cseppen a zöldre,
szusszan a csend is a jégfolyamon.

Barna mezőkről indul az élet,
szép-szelíden jár, szél-szabadon,
múlik a tél már, messzire illan,
fényugarat hagy a holt avaron ...

Fénybuborék

Fátyoltestű fénybuborékba zárva
átfolyik az álom az ébredő valóságba ...

Múlik a tél, nehézkes léptekkel csoszog,
a hidegburok tetejére
huppanó szürkéségből
sűrű és olajos pillanat csorog.

A napok még kuszák,
és álmos pillákra nehezednek,
a távolból érkező kikelet kivár,
mozdulatlan jégtáblák repedeznek.

Lassan hatalmába kerít a változás,
mindent elhiszek, amit látni vágyok,
sárga szín vegyül a feketeségbe ... és ...
szirmokba sejlenek az éber valóságok.

KETTKÓ ISTVÁN

Sólyomröptű lányok

Mert voltunk mi egykor sólyomröptű lányok
alma illatú őszben forró vízmosások

széna szárító nyárban kócos, göndör boglyák
virág fakasztó tavaszban tüzes nyelvű borotvák

élesek, mint a kés: kifent fényes pengék
gömbölyű mellű, szelíd füsti fecskék

hó szagú télben lavina omlás
szívárvány-hídon pántlikás dekoltázs

és lettünk madonna arcú menyecskék
férjek nyakán lógó féltett ereklyék

vagyunk szerelmes nőstény lepkék
fényben megfogott kék szemű legyecskék.

Gyökeret ver bennem hiányod

Sziréna-víjjogású hajnal
árnya lebben szememre
háromperces szülési fájásaim között
a kutyák ugatása
megteremti bennem a csöndet
és gyökeret ver bennem hiányod-
majd a szülőszoba előtt toporogva
kivirulnak arcodon szerelmed virágai...?

Vörösre izzanak

És jönnek, ablakomhoz verődnek csöndes koppanással
fehér nyárfa-virágok; rohanó Ladák nyomán
porzik vakítóan az út mellett a nyári hó
és zuhog, zuhog a fáról nyakamba; csiklandozza arcom
odafordítom fejem a Nap felé, de nem olvadnak el hajamról
a pelyhek. Söpri a szél a házak előtt tisztára a teret
a betonkád meleg vizén úsznak apró vitorlák
formás mellem védett öblében pihen egy kikötött
mű-fregatt s mire összeterelem fekete pulim
mellől elkészült bárányaim, bikinim alatt
vörösre izzanak szomjas ajkaim - - -

KLOTZ MÁRIA

Farsang az élet

Komikus farsang az élet?
Lehet. Alakítsd át a képed!
Maszkos-bál, szerepjáték,
önfeledt tánccal, ajándék!

Víg maskara takar, orcát véd.
mint vacogva a meleg pléd.
Ki tudja, mi rejlik mögötte?
farsangi vigalom csörögve.

Tekered a zenedoboz verklit,
most nem eszel mákos bejglit,
csörögefánkot annál többet,
cintányérral bohóc csörtet.

Zene szól, táncoljunk, gyere!
Forgás-pörgés, mindent bele!
Feledjük a napi bút, gondot,
tegyük fel a hidegre a pontot!

Úzzuk el a zord, zimankós telet,
dobjunk ki kacatot, szemetet!
Lehull maszkabálos álarcunk,
ismét önmagunkra találunk!

Forrás: KLOTZ MÁRIA Facebook-
oldala

https://www.facebook.com/maria.klotz.33?locale=hu_HU

HAJNAL MÁRIA

Éhség könyvre és tortára

13 óra 45 perc. Időjárás- és vízállásjelentést olvasunk fel. Kontinensünk időjárását két nagy kiterjedésű légköri képződmény határozza meg – harsogta a Petőfi rádió a nyári szünet utolsó napjaiban a panellakás konyhájában kuksoló gyerekeknek. A Duna gázlóviszonyainak ismertetésénél már mind a két kislány gyomra hangosan korgott. A hajóvonták találkozása tilos! A Sajó felsőzsolcai értékeit már nem hallgatták meg, éles mozdulattal fojtották a bemondóba a szót. A déli haragszónak már a visszhangját sem lehetett hallani, de a gyerekek még nem ebédeltek.

Ismét kinyitották a hűtőt, de az nem telt meg az elmúlt tíz percben. Egy üveg mustár, lekvár, tej és pár tucat tojáson kívül nem volt benne semmi.

Ehetnének tojáslepényt, vagy keverjük össze a tejet a lekvárral, ahogy a múltkor csináltuk, az finom volt! – mondta a kisebbik, az SZTK-keretes, zöld szemüvegét igazgatva.

A két túlélésre szakosodott kislány végül is a mustáros kenyérben és a tojásfehérje habba verésében – jó sok cukorral – maradt. Reggel diót rágcsáltak, de az már rég kiürült a gyomrukból.

A jóllakottság illúziójával folytatták tovább a napjukat. A nagyobb, tizenhárom éves hosszú fekete hajú, gombszemű kislány Makrancos Kata megszelídítését tanulmányozta, míg húga Angliában járt és Robin Hood kezébe adogatta a nyilakat. Hemzsegett a szoba a hősoktól. Méltóságteljesen ült Winnetou a sarokban, Kästner ikrei fodrázskodtak a tükör előtt, míg néha az ágy irányából tompa köhögést hallatott a Kaméliás hölgy.

Ha kellőképpen figyeltek volna a lányok, akkor hallották volna a még ki nem olvasott könyvekből kiszűrődő hangokat is, a lovak pataszót, a tajtékzó vizek hullámlását, az oroszlanok bőgését. Látták volna a színeket, a tájakat, azokat az élményeket, melyektől élhetővé válik a silány valóságuk.

Ez a nyár különösen szerencsés volt a számukra, a megengedett hat könyvnél sokkal többet hozhattak ki a bérház alján megbúvó könyvtárból. A szemüveges, horgas orrú könyvtáros kezdetben szigorúan szemlélte a lányokat, fogas kérdésekkel próbálta sarokba szorítani őket, hogy lássa, valóban olvasók-e. Záporoztak a kérdések. Ki védte az egri várat? Ki volt Tímár Mihály? Hallottatok már a Titanicról?

A nővérek egymás szavába vágva, cserfesen bizonyították a tudásukat, melynek eredményeként húsz varázslatos könyvvel távozhattak. Híres klasszikusokon kívül képzőművészeti könyveket is elhozhattak.

– Aztán időben hozzátok ám vissza őket! – kiabálta utánuk a könyvtáros, komor arcot erőltetve magára.

Otthon bekuporodtak az egymásba tolt fotelekbe, és nézegették a festményeket. Első találkozásuk volt a modern festéssel.

A kölcsönzés lejártá előtt vitték vissza a könyveket és tágra nyílt szemmel olvasták a könyvtár ajtaján, hogy „A könyvtár megszűnt”.

A kezdeti riadalom után úgy érezték, elérte őket a szerencse. Mivel nem találtak címet, hová vihetnék vissza a könyveket, nagy boldogan visszacipelték őket, néha megpihenve egy-egy padnál, vagy lecsücsülve az útpadkára.

– Szerinted, hugi, a könyvtáros tudta, hogy be fognak zárni?

Morfondíroztak a kérdésen többször is a lányok, de a kíváncsiságukat egy idő után felülírta az örömeik és csak a potya könyveikre figyeltek. Új, végleges helyet kellett nekik keresniük a polcon.

Lassan múlt aznap az idő. Még három óra sem volt. Hallani lehetett, ahogy egymás után suhannak a lapok a kis ujjacskák alatt. A gyorsaságukból ítélve már mind a ketten tudták,

hogya a másik nem olvas rendesen. A sóvárgás megtépázta a figyelmüket. Éhesek voltak ismét! A szüleik befizethették volna őket az iskola napközis menzájára, de nem tartották fontosnak, úgy érezték, annyi mindig van otthon, amennyi elég a lányoknak.

Kimentek a konyhába és újra kinyitották a hűtőszekrényt, hátha valami elkerülte a figyelmüket, hátha akad ott még valami, amit megehetnének. Rakottkrumpli vagy habos almás pite. Ha volt is, kóbor manók megették, mert továbbra is csak a pangó polcok köszöntek a gyerekekre.

– Együnk rántottát, vagy tükörtojást, vagy csinálj tojáspörköltet! – kérlelte a kicsi a nagyot.

– Tegnap is tojást ettünk, már undorodom tőle, keressünk valami mást!

A spájzban találtak málnát, ittak egy-egy nagy pohár szörpöt, és visszamentek a szobájukba, lekuporodtak a tévé elé, és várták a műsorukat.

Akkoriban a gyerekek nem kérdőjelezték meg az életüket, mélységes alázattal fogadták a sorsukat, soha nem tételezték fel, hogy a tanáraik vagy szüleik nem az érdekeiknek megfelelően cselekednek. A bizalom és odaadás csendre intette őket, nem panaszkodtak, otthon és az iskolában is fegyelmezetten követték az utasításokat és szabályokat. Kék köpenyben, hátra kulcsolt kézzel képesek voltak órákig egyenes derékkal ülni a padban. A mások iránti tiszteletet magas fokra fejlesztették.

A test azonban követeli, ami kijár neki, az ösztönök képesek két ököllel is döngetni a kaput, ha szükségét szenvednek.

– Adjuk el a könyveket!

A megváltó ötlet üstökösként suhant át a kisebbik lány agyán.

– Az újakat, azok biztos sokat érnek. Tudod, a városban, a szökőkút melletti antikváriumban.

– Nem! Szó sem lehet róla, könyveket nem égetünk és nem adunk el, hogy képzeled, hugi?

– De éhes vagyok! – súgta elhaló hangon a zörgő csontú kilencéves kislány.

Egy vérből valók voltak, ők voltak ketten a hatékony csapat. Azonos értékrend, közös élmények. Az egység!

Egymás után kerültek le az elválásra ítélt könyvek a polcra. Az iskolai jutalomkönyvek első oldalát megmetszették, szikével kivágták a nevüket, majd szatyorba csomagolták őket. A pakk tetején az Önző óriás hirdette a kettőjük közötti önfeláldozó szeretetet. Megváltak a világuk egy részétől, a belső képeiket éltető építőkockáktól, hogy a másik csillapíthassa a kínzó éhségét.

194 forintot kaptak a könyvekért, melyből hetek óta először jóllaktak a lányok. A mirelit pizza és fagyasztott málnás túrótorta maradékai ott heverték a konyhaasztalon, örökre bevésszük a gyerekek tudatába.

Közel negyven év telt el azóta, már felnőttek a kislányok, de ha mirelit málnás túrótortát látnak, elfutja a szemüket a könny, és érzik a testvéri kötelék elszakíthatatlan erejét.

*

Hajnal Mária

a Hetedhétárbán

<https://hetedhethatar.hu/hethatar/?author=267>

az Artemisián

<https://www.facebook.com/search/top/?q=Hajnal%20M%C3%A1ria%20Artemisia>

*

(Szerk.: Szolláth Mihály)

CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET

Látomás

álmodom.
labilis lábnyomom
követi egy angyal,
megelőz, de nem
marasztal. előre mutat.
lomha lendülettel
iramodom utána,
lengén libben fényből
szótt ruhája.
várom hová visz.
lüktető látomás kéklil
egy alagút végén,
végig vezet lángoló
csillagösvényén.
csillagok pezsegnek
s halnak körülöttem,
bolygók keringenek
a szikrázó űrben.
feljutottam oda, hol
csak a lelkek élnek,
s a szabadságról szól
a gyönyörű ének.
felriadok.
ablakpárkányon eső kopog.
sáros lábnyomokat hagy a
tél lucskos saruja,
s csak marja, marcangolja
a szél a fákat. lombok közt
dideregnek a vágyak. egy
szélvédett zugban kuporog
a remény, segítő kezekért kiált.
hangja már vérszegény.

Köd

Leszállt az ég a városra.
A szűkölő éjszaka sápatag
lámpafényben ül vacogva.
Reccsenő ágak karmai
merednek a magasba,
felkavarják a tejszerű masszát.

Nyúlnak a fények,
magukba zárják a sötétséget.
Összefonódott árnyak vigyora
oson a házak között.
Álmos ablakok szemhéján
roskatag szél zörög.
Vak csönd emészti az utcát.

NAGY JÁNOS

Nagyhét

(1)

mert a szívek őrzik,
nem szavak –
s nem akar lenni más,
csak egy
benned és csak általad

(2)

te értelmet és fényt adsz
minden napnak, megtalálsz,
én megtalállak

csak létezel -

adsz, és megtanítasz adni,
bátorítást, mosolyt, hitet,
benne a semmit és a mindent
és bár nem hirdetlek fennen,
hangos szóval,
mégis árnyék akarok lenni

ha nem vagy velem,
világtalanná válik ez az éjszaka

(3)

magam úgy tudom,
hogyan tudlak téged,
bár nem lát szemem,
ez a pusztaság lélek,
mint kongó harang
ebben a csendben -
de őrzöl, hűségesen,
mert én vagyok az út,

s alattad a kereszt

(4)

a test és a lélek ruhája
semmivé szakad hirtelen,
így lesz önmagából kizárt,
már semmit nem ér, az értelem –
a lét, a jelenlét hiánya,
a mindenség maga,
kapaszkodom mélyülő gyökerekkel,
ő bennem a híd, s ki vagyok én –

a hídnak melyik oldala

(5)

Ő
most
egymaga van,
teste lehúzza a keresztet,
távolról
jött,
s itt
maradt -
egy kitaszított
jaj
verte
élet

(6)

van, akit felszentel
ez az éjfélete csillag,
csak kósza szél libben -
de ki voltam egykor,
és most ki vagyok –

melletted,
a kereszten,
boldogan ott

BÖRÖCZKI MIHÁLY

A ceruzám, a papír és én:

Verstanaim

Sohasem hittem el, hogy tudok írni,
a ceruza volt, akit megkerestem,
a hegye olyan nagyra tudott nyílni,
hogy szirmait a papírra szerettem.

Így esküdtünk hűséget mind a ketten,
ő tanított meg örülni és sírni,
a fáját mindig óvatosan nyestem,
hogy tudjon engem holtomig kibírni.

A nyomtatott vers sem volt épp idilli,
és nem kísért semmi olyan hír, mi
a napkorongig röptette a kedvem,

de olyan jó volt betűimmel vívni,
és legyőzötten friss levegőt szívni,
hogy minden fehér lapon újra kezdtem.

*

És Istenem, a legkímélőbb bölcső,
csak lökdösött és bizonygatta lágyan,
ha írsz fiam, még sosem leszel költő,
csak olyan, mint az ember általában.

A te világod új világot köt, szó,
de én öregszem, fárad már a lábam,
az ébrenléted egy-két emberöltő,
hát éppen annyit ballaghatsz utánam.

A szóra hallgass, helyetted is dönt ő,
a te szándékod mégse neked döntő,
nem lámpa vagy, csak lámpás a világban.

Lehetsz öröm, a végső kortyot töltő,
a végítélet napján a köszöntő,
de csöpp se vagy az utolsó pohárban.

Forrás: Böröczki Mihály Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/boroczki.mihaly>

KARDOS M. ZSÖTE

Alkonyodom.

Vörösen csorduló fényem
elhagyott szavakba botlik,
sőhajokba, melyekből nem lett semmi,
gyászba, mit százszor legyőztem,
gondolatba mely nő, hív és felejt.
Nem minden volt kiábrándító,
akadt hűség, hála és bizonyosság,
szép szerelmek, boldog órák,
nem kísértett az örök vereség.

Vívódásomban gyöngé és erős,
a halál nem több mint veszteni,
vagy hizlalni a kint. Nem túl hosszú,
ha enyhíti tudat, soraimmal kaszaboltam
bűnt is, savas méregből megmentőn
hangzott néhány melódiám.

Szépség bújik fénylő és sötét pillanatba,
szóba és szeretetbe akartam önteni,
ahogy végtelen röptű madár
párjának dalolja bizonyítékul az égen,
hogy minden hangjában neki mesél.

Sok tél fagyát, és nyár hőjét hordtam,
melyek barázdáit bőrömmön viselem,
kacagó és síró lelkem ide kötözött,
most mégis egyre távolabbról nézem,
hogy hullanak mosolyok homályba.
Léptem nincs. A végtelen széléhez értem.
Alkonyodom.

Forrás: Kardos M. Zsöte Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/maria.kardos.73>

A. TÚRI ZSUZSA

(Parksírató)

kivágott fák
életük delén lekaszabolt
óriások hanyatlása
egymás hegyén-hátán heverő
szén-dioxid elnyelő
oxigént lehelő lovagok
akik nem tudták magukat megvédeni
árnyat adó lombkoronájuk
sok éven át
hajolt fölénk
most tuskóikon
évgyűrűik
mint galaxisok spiráljai
vonaglanak

irodaház épül itt

illatos eső öntözi a meghasadt törzseket
s a friss hajtások
a gyöngye ágak
fuldoklók kezeiként nyúlnak
az ég felé

ezentúl itt is zavarosabb levegőt iszunk
ami a felkavart koszos vízhez lesz hasonló
lekaszált rózsabokrok
kitépett virágok mindenütt

megszólal a harang

egy szólamban siratja
ami volt
az sem vigasztal
hogyan tudom
2016 januárjában
kinyílt az első virág
a világúrbán

Összeér

(*Francesconak**)

Ha elhomályosul a szem,
s befelé néz, távolra nem

és ritkábbak már a szavak,
csak a letisztult váz marad,

többé nem vádol, nem ítél
harmóniát és dalt ígér

a hit és telve a kehely,
a lélek száll : könnyű pehely,

lassan kitágul majd a tér,
a kezdet s a vég összeér.

*Baranyi Ferenc

FÖLDES DY GABRIELLA

Bayreuthi kaland

A klasszikus zene és főként a Richard Wagner zenéjét kedvelők számára a város egyfajta „ígéret földje”, ahová azok zárandokolnak el, akiknek megadatott, hogy beléphessenek a Wagner által építtetett Festspielhausba. Ez utóbbi híres színházba azonban nem lehet sima jegyvásárlással belépni, mivel a jegyeket központilag osztják, adják el egyrészt zenei társulatoknak, évek óta várakozó zenerajongóknak, közéleti személyiségeknek. Ebben a színházban csak július-augusztusban (összesen egy bő hónapig) tartanak előadásokat, kizárólag Wagner műveit játsszák, és általában délután 4 órakor kezdődnek az operák.

De hogyan is jött létre és lett kultuszhely a bayreuthi Festspielhaus? A német zeneszerző a Ringnek, négy operából álló zenei ciklusának keresett megfelelő színházat. Tágas, extrém mélységű színpadra volt szükség a mitologikus díszletek, hatalmas színpadi mozgások helyigénye miatt. A német színházak versenyében Bayreuth győzött, ahol a 18. században épült barokk udvari színház színpadának mélységét 47 méterre mérték. Az öröm, amikor megtalálta végre a lehetséges helyszínt, hamar elszállt, mert Wagner rájött, neki a színpad mélysége nem elég, mivel a nézőtér pici, az ő operáinak nagy a zenekari és közönségigénye.

Ekkor határozta el, hogy a várost megtartja helyszínnek, de a közeli dombon új színházat fog építeni, speciálisan az ő műveinek igényeit kielégítve, süllyesztett zenekarral, görög oszlopokkal a nézőtérén, egyszerű széksorokkal, a pompát mellőzve működjön. A zene ezen befogadó háza szakrális hely legyen, ahol áldozatot mutatnak be a művészet segítségével, az emberiség megváltásáért.

Wagner színháza 1876-ra készült el, ekkor volt a *Ring* ősbemutatója, amelynek fogadtatása felemásra sikerült. 1882-ben még bemutatták a *Parsifalt* itt, egy év múlva Wagner meghalt, és hosszú szünet következett a színház életében. Cosima, Wagner felesége évtizedek múlva felélesztette a hagyományt Siegfried fiával, majd az ő halála után a két unoka, Wieland és Wolfgang Wagner vitték tovább a Festspielhaus-beli rendezvényeket. A hitleri időkben nagy kultusza volt a játékoknak, hiszen a Führer egyik kedvenc operája *A nürnbergi mesterdalnokok* volt, rajta tartotta a szemét a városon. A háborús vereség, összeomlás 1945-ben évekre megszüntette a játékokat, amelyek 1951-ben indultak újra, azóta folyamatos.

Főhősünk Gábor, kamaszkora óta nagy zenerajongó, mióta abbahagyta az aktív zenetanulást, rájött a klasszikus zene megismerésének ízére. CD-ket vett, hangversenyre járt, sőt az operákat is kezdte megismerni. Kezdetben a preklasszikusokat kedvelte (Monteverdi, Pergolesi, Gluck, Purcell), aztán jöttek a romantikusok, belekóstolt a 20. századi operákba (Bartók, R. Strauss, Sztravinszkij, Berg), és csak ezután talált rá Wagner operáira, ahol meg is állt egy időre. A tíz érett Wagner-operából (az első három operáját a szerző maga tagadta meg, mint zsenit) voltak kedvencei, egy-kettőt unalmasnak talált, a *Trisztánnal* sokáig nem tudott megbarátkozni, képtelen volt elmélyülni ebben a szerelmi történetben, és furcsállta a többi operától merőben elütő zenei megoldásait. Néhány év kellett ahhoz, hogy a füle megszokja a *Trisztán és Izolda* kromatikus hangsorait és „végtelen dallamát”.

Gábor sok mindenre képes volt, hogy kedvenc klasszikusait jobbnál jobb előadókkal, karmesterekkel hallgassa, és minél többet tudjon a szerzőkről, műveikről. Beiratkozott a Wagner Társaságba, amelyet akkoriban a Király házaspár irányított. A társaság kiváltsága volt, hogy évente meghatározott számú jegyet kapott a Festspielhausba, és a jegyeket a társaság tagjai között forgalmazta. Ezek a jegyek általában a színház emeleti részére szóltak, az ún. Galériára, a laposabb bukszával rendelkezők is meg tudták fizetni, ha menni akartak.

A harmadik tagsági évben jutott Gábor mindösszesen egy darab jegyhez. Bár kettőt kért, de örülhetett, hogy ezt az egyet is megkapta, mivel nagy volt a túljelentkezés. A jegy a *Ring*

utolsó darabjára, *Az istenek alkonyára* szólt, és igen, az emeleten hátul magasan, a „Galéria” harmadik sorában lévő székre. A kijutást mindenki maga szervezte meg, a szállás szerencsére adott volt, a magyarok egy kollégiumban kaptak minden évben szállást viszonylag kedvező áron, amihez reggeli is járt. Ezek után már csak két gond maradt: hogyan jut el Bayreuthba, és ha viszi a barátnőjét, ő mit fog csinálni az előadás alatt?

Gábor akkori barátnője, a főiskolás Nelly igencsak szeretett külföldre utazni, megtetszett neki a lehetőség, hogy jelenlegi párjával július végén, augusztus elején Bayreuthba fognak utazni, bár a város neve ismeretlen volt számára. A klasszikus zenét is csak szegről-végről ismerte, leginkább azokat a népszerű zeneműveket, amelyeket a rádió, a népszerű hangversenybérletek hirdetnek évről évre, operák közül egy-két Verdit és Puccinit. Amikor megtudta, hogy Gábor egyetlen jegyet kapott a színházba az általa imádott Wagnerre, nem bánta, hogy ő ezt az ötórás borzalmat nem fogja végighallgatni. Hogy mit csinál délután 4-től este fél 11-ig, vagy még tovább? Majd beül egy kávézóba, vagy ha van ott rock koncert, elmegy arra, de lehet, hogy megpróbál ismeretséget kötni helyiekkel, turistákkal, talán meghívják egy pohár valamire. A válaszban volt némi irónia, pici sértettség, de az utazást nem utasította vissza, mert Gábor addigra ígéretet kapott egy kölcsön autóra, így kényelmes és relatív rövid lesz az odajutás. Reggel 8 körüli indulásnál délután 5 óra tájt már ott lehetnek, persze nem az előadás napján, hanem egy nappal előbb.

A 2002-es év augusztus elején szombat reggel Gábor és Nelly beültek a kölcsönkért Fiat Puntóba, Bécs-Passau-Regensburg irányában haladva, két-három megállót beiktatva késő délután jutottak el Bayreuthba. Az internátust, ahol aludni fognak, viszonylag könnyen megtalálták a Wagner Társaságtól kapott térkép segítségével. A kollégiumi kétágyas szoba teljesen megfelelt igényeiknek. Vacsorára még az otthonról hozott finomságokat ették, és eltervezték, másnap délelőtt hová lehet kirándulni a környéken.

Reggel svédasztalos reggeliből válogathattak, majd Bayreuth nevezetességein futottak végig. Wagner lakóháza a Wahnfried, a Neuesschloss, az Altesschloss, valamint a barokk színház után már nem maradt idejük sem a Jean Paul Múzeum, sem az Eremitage nevű örgrófi nyaralóra, amely tele van rejtett szökökutatkkal.

A két fiatal délután fél 4-kor már a Festspielhaus parkjában ismerkedett az épülettel, annak impozáns éttermével, a park szobraival, az ajándékos kioszkokkal. Rábukkantak a színház oldalában egy jelentéktelennek tűnő fülkére, amelynek nyitva volt az ajtaja. Kiderült, hogy minden előadás előtt itt adják-veszik azokat a jegyeket, amelyeket tulajdonosa el akar adni, mert más elfoglaltsága akadt, vagy beteg, egyszóval ő maga nem tud jelen lenni. Nelly óvatosan megjegyezte, hogy ha lenne egy megvehető jegy, ő mégis szívesen megtekintené ezt az operát. Gábor csodálkozva nézett rá, hogy-hogy feltámadt az érdeklődése? Nelly elárulta, hogy még otthon utánanézett Wagner műveinek, olvasott a *Ring* keletkezéséről, sőt sikerült néhány részletet meghallgatnia CD-n. Eddig nem szólt, mert reménytelennek tűnt a bejutás. Gábor óvatosan érdeklődött a megvehető jegyekről, a fülke előtt többen is álltak, ők is jegyre vártak. Jelen pillanatban egyetlen 180 eurós jegy volt eladó, ami túl drága volt az ott álló 5-6 érdeklődőnek. Hamarosan befutott két db 100 eurós, ami azonnal elkelt a Gábor előtt álló várakozók között. Már $\frac{3}{4}$ 4 volt, és a fanfárok is megszólaltak, ami azt jelentette, lassan el lehet foglalni a helyeket, és reménytelen a további várakozás. Ekkor szinte futva érkezett egy idős úr a fülkéhez, zihálva kérdezte, megvan-e még az a 180 eurós jegy, amiről értesült az egyik, jegyre hiába várakozótól. Megvolt, és az öregúr boldogan adta a magas összeget a jegyért. Gábor felismerte, a boldog jegytulajdonost többször is látta a Wagner Társaságban, ő volt Hoffer Péter nyugdíjas korrepetitor, aki évtizedekig élt Berlinben, valamint Bécsben és Budapesten is volt lakása.

Nem jött több eladó jegy, az ott ácsorgók feladták a további reményeket, Nelly belátta, hogy nem fog bejutni, épp elbúcsúzott Gábortól, megbeszélték, hogy az első szünetben (ez 6 órakor lesz, mert az első felvonás kb. 120 perc!) a színház bejárata előtt találkoznak.

Gábor felgyalogolt a Galériára, már a lépcsőházban megérintette a hely szelleme, furcsán érezte magát az estélyi ruhás, erősen parfümillatú hölgyek és szmokingos urak mellett. Neki egy olcsó öltönyre futotta mindössze, egyébként már nem hordott öltönyt, ha Pesten ment hangversenyre, színházba. Elfoglalta helyét a Galéria harmadik sorában, elé tárult a színház belső tere, innét föntről jól látta a földszinti széksorokat, a színpad bordó függönyét, a fekete textillel letakart, süllyesztett zenekari árkot, ennek révén a zenészeket és a karmestert nem lehet látni előadás közben. Elmélázott a földszint kétoldali dór oszlopsorán, valójában ez adta a belső tér impozáns voltát.

Elérkezett a kezdési idő, a közönség néma csöndben várta az elsötétítést, első felcsendülő dallamokat, amikor Gábor észrevette, hogy az előtte lévő sorban az egyik ülés üresen maradt. Vagyis ott nem ül senki, igaz a kilátást félig eltakarja egy elválasztó oszlop. Lehet, hogy ezt a helyet nem is adják el e hátrány miatt, ez azonban nem biztos. Az ajtókat bezárták, az opera elkezdése után ide senkit be nem engednek. Az első felvonás normákkal, Siegfried és Brünhilde, Hágen, Gunter és Guttrune szereplésével, vezérmotívumos wagneri dallamokkal, és Fischer Ádám vezénylése mellett zajlott. Gábor megpróbált csak az énekesek teljesítményére figyelni, de azért csak nézte a színpadot is, ahol Jürgen Flimm avantgárdnak nevezett rendezésében folyt a cselekmény, amely barbár istenek lakóhelye helyett egy modern irodaházban játszódozott lappal, íróasztallal, mai ruhákban. De így is maradandó élményt nyújtott, pedig nem minden énekes volt a topon.

Nelly már fél órája várakozott a bejáratnál, hogy az első szünetben Gáborral találkozzon. Kíváncsian várta a fiú beszámolóját. Hozta a szendvicset és a narancslét, ezt hamar befalták egy padon ülve. Közel egy teljes óra szünet van a felvonások között, az előkelő vendégek ekkor beülnek az étterembe és vacsoráznak, persze csak akik megengedhetik maguknak. Már a banánt ették, a jóllakottság uralkodott el rajtuk, mikor Gábor meglepő nyugalommal jelentette ki Nellynek: *„Van egy üres hely az előttem lévő sorban, átadom a jegyemet neked, én pedig az üres helyre ülök. Ha mégis megjelenne valaki jeggyel erre a helyre, én vállalom a felelősséget, elnézést kérve felállok és kijövök. Te maradsz az én széken. Csak azt ne mondd, hogy nem akarsz bejönni a hátralévő két felvonásra!”*

Nelly megszólalni sem tudott egy darabig. Aztán válaszolt: *„Dehogy mondom, boldogan beülök a helyedre, kicsit izgulok azért, hogy neked ne legyen bajod ebből. Az nagyon ciki lenne, ha fel kéne állnod és szégyenszemre kimenned.”* Nelly hálásan nézett párjára, pillantása és mosolya sokatmondó volt, mintha kapcsolatuk ezzel a tiltott helyszerzéssel megpecsételődött volna.

Egy nagy sétát tettek, mikor megszólaltak a fanfárok, és lehetett beülni. Nelly kezében volt az egy szem érvényes jegy, Gábor úgy helyezkedett a bemenetelnél, hogy tőle ne kérjék a jegyet. A jegyszedők nem túlzottan figyeltek, el se tudták képzelni, hogy valaki a második felvonásra úgy jöjjön be, hogy nincs jegye. A kiszemelt helyen immár Gábor ült, és nem jött senki, hogy felállítsa, kizavarja, megszégyenítse. Lement a második felvonás, amely Hágen gonoszságának következtében viszályt szít a szerelmesek között, és Siegfried életére tör.

A második szünetben a két fiatal már boldogan és felszabadultan járta be az óriási parkot, megnézték a kioszk komolyzenei cd-kínálatát, az ajándéktárgyakat, de nem vettek semmit. Rutinosan indultak a szünet végével a helyükre, most már egyáltalán nem voltak jegyellenőrök. Csak azt sajnálták, hogy a gyászingulót és a Walhalla összeomlását nem egymás mellett, egymás kezét fogva hallgathatták végig. Így is csodás élmény volt mindez. Nem várt eredmény, hogy Nelly a továbbiakban más füllel és érzülettel fog hozzáállni a Wagner-operákhoz. Már 11 óra is elmúlt, mire kijutottak a színházból, és a végtelen kocsik sorát kívárva haza tudtak jutni a kollégiumba. Az élmény mindkettőjüket rabul ejtette, keveset beszéltek hazafelé haladva, fáradtak is voltak, mégsem aludtak el rögtön. A még meglévő félszáraz pezsgőt bontották fel, megünnepelve Nelly beavatását Wagner zenéjébe.

SZERELEM, SZERELEM...

BARANYI FERENC

Így vagyunk

Bizonyos már, hogy vele megelégszem,
és nem is keresgélek már tovább.
Ha volna még türelmem, felkutatnám
mosolya virágosabb válfaját
új asszonyarcokon. De – furcsa módon –
ma már a mosolyánál fontosabb,
hogy mosolytalansága sem kietlen
s hogy könnyei sem vádlón hullanak.
A bánata tehát kicsit se bántó,
ha tőlem szenved is – nem ellenem,
fájdalmának nincs támadó iránya,
csak tiszta súlya. Ezért szeretem.
Áldozatot hoz? Nem. Csak tudja jól, hogy
az önvád – mit szívembe keltene –
egyensúlyom emésztené el s akkor
néki is felborulna mindene.
Hát így vagyunk. Önzés önzést kímél, mert
eggyé igézne fél harmóniát.
Bizonyos már, hogy vele megelégszem,
és nem is keresgélek már tovább

SZEGŐ JUDIT

Egy asszony reinkarnációja

.
Újra más alakot öltöttem.
Kopott lelkem új testet kapott.
Glória sem ragyog fölöttem.
Én visszatérő bűnös vagyok!
.
Bennem régi szerelem lapul.
Úgy vágyom, hogy megtaláljalak!
Balga lelkem sohasem tanul,
neveddel kezdődnek a szavak.
.
Új testem konfekciós kabát:
Semmi eredeti, csak tucat.
Harci díszít rá, s kezdem a csatát!
Testem, lelkem utánad kutat.
.
...és ha rajtad is új kabát van?!
Felismerlek-e, vajon, szívem?
Ha más is arcod, drága társam,
bárhol rád találok, azt hiszem!
.

HEGEDŰS GÁBOR

Valentin napi gondolat

Mondd! Meddig élhet egy érzés,
mint hamu alatt a rejtőző parázs?
Ha már a „miért”-ben sincs megértés
eltűnőben a korábbi varázs.

KULCSÁR TIBOR

Tavaszköszöntő

Tavaszz, tavasz,
úgy várlak!
Konok, makacs,
dér-zúzzmarás,
fagyos telek
páncélja zárt,
mint hét lakat.
Tavaszz, tavasz,
úgy várlak,
mint barna rög
a hó alatt,
mint pacsirtát
a tiszta ég,
mint ifjú lány
a kedvesét,
vagy bús vándort
a messzeség,
mint szép mesét
a kisgyerek.
Tavaszz, tavasz,
köszöntekek!

Tavaszz, tavasz,
úgy várlak!
Belopóztál
a vár alatt,
s nézted: az ég
ezer tüzes
csillagszikkrát
szór szerteszt.
Zizzen a lomb,
suhan a szél,
összesimul
bimbó, levél.
Pattan a rügy,
csattan a csók,
pezsdül a vér,
s titkon csodás
fehér, piros
virágba gyűl
a lomb, az ég,
az ifjúság.

Tavaszz, tavasz,
velünk maradj!
Varázserőd
hadd zúzza
szét örökre már
a tél jegét,
vihart, borút.
Legyen gazdag
gyümölcs a fán,
tisztább a szó,
termőbb a nyár,
legyen merész
a szárnyalás,
mellyel az ész
mindig tovább,
egekkbe tör,
s hadd fonja át
ezer tüzes
fehér virág,
piros virág
a szíveket!
Tavaszz, tavasz,
köszöntekek!

Forrás: Kulcsár Tibor: *Pogány imádság*, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1965
A költő jogörökösének, Kulcsár Zsuzsának engedélyével közöljük a verset [szerk.]

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_\(k%C3%B6lt%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_(k%C3%B6lt%C5%91))

Volt egy kert, Epreskert

Fotó: **DARVAS JUDIT**

HALÁSZ ERZSÉBET

Mosolygyűjtő

Gyűjtöm a mosolygósokat, úgyhogy nem mehatsz el – állta el az utat leszállás előtt egy térdnél alig magasabb akadály.

„– Légy szí’, rajzold erre a papírra, hogy kell hozzád menni, ha szomorú vagyok. Aztán mondd el, hogy mi volt a könyvben, amin mosolyogtál.”

– Na, azt nem lehet – futott szét Anna arcán a fülig-száj mosoly.

– Most még jobban –, toppantott párat a kislány, és ő maga is csupa mosollyá vált. De az egész mosolyáradat csak eddig tartott, mert egy méregzsák-szerű lény rárivallt:

– Gyere ide, de rögtön! – A gyerek meg sem hallotta, fogta két kézzel a mosolygós szoknyáját, és nézett föl rá, mint valami meséből kilépett szerethető lényre.

– Csak úgy ... mosolyogtam – dadogta Anna. Hogy mondhatná el ennek a kicsi tündérkének, hogy mi hozta elő a mosolyt. A reggeli ébredés egy eddig soha meg nem élt riadalommal kólintotta fejbe. A saját hangjára ébredt, hogy kimond egy szót, amit még soha: *szeretem*. Ijedten ugrott fel, és rögtön rávágta: nem! A szabadságom, a függetlenségem...

A szingli-jelölt zavartan leszáll. A kislány utána. Megállnak. (Mások is).

– Azt nem hiszem, hogy csak úgy... Nézz körül a buszon, mindenki milyen bánatosan néz maga elé. Nálad ott a könyv, abban lehet valami olyan... de én még nem tudok olvasni. Náluk miért nincs könyv, ha attól mosolyogni lehet?

Ám ekkor előlép a Nyers-hangú, és durván elrántja maga felé a gyereket, de visszafogott hangon szól a már nem-mosolygóhoz:

– Kérem, várjon egy kicsit. Most nincs időm magyarázkodásra. Elvállalná a lányomat pár napra? Most zajlik a válóperünk, a szokásos gyerek-elhelyezési cirkusszal. „Ez” meg mindkettőnket elutasít. És némaságba burkolózik. Napok óta most szólalt meg először.

„– Mert összetépted a képeidet, pedig szépek voltak, mikor anyu azt mondta, hogy nem érnek semmit.”

Az iménti durva hangú férfi szelíd hangon, halkán, talán csak önmagának mondta: az anyám erősködött, hogy őt vegyem el, mert ő egy józan iparművész, szemben a Katival, aki csak egy álmodozó költői lélek. Elmerengve nézett a szomszédos „gimire” –, a „Jóskára” (a József Attila gimnáziumra). Egy pillanatra felragyogtak a szemei. Talán látni vélte, hogy az a bizonyos Kati kiviharzik, ő meg előkotorja a szál rózsát a tarisznyából.

A gyerek tágra nyílt szemekkel, megilletődve nézte az apját, akinek halvány mosoly futott végig az arcán.

KOZÁK MARI

Nagyanyám

Zimankós az idő – suttogta nagyanyám,
pici ujjacskáit ökölbe fogva
cserépkályha mellé húzódott,
s térdig érő haját fonta.

Álmokat ültetett ölébe,
míg unokáit estelig becézte,
diót tört, szőlőt szemeztetett,
már az ebédet sem ette meg.

Az ablak előtt ült naphosszat,
gyöngye dereka nem tudta az állást,
hátán a volt évek kuporogtak,
némán várták a megváltást.

Olyankor halkán énekelgetett
egy réges-régi altatódalocskát,
és anyámat halk szókkal kérte:
ne adjon több vacsorát.

Zimankós az idő – egyre mondogatta,
s rakott a kialvó parázsra,
nem hívott tavaszt, küldte a nyarat,
akarta látni a fehér havat.

Esténként gyertyát gyújtott,
és hangtalan mondott sok imát,
ujjai közt az olvasó járt
ezer éve tartó bolondos balladát.

Néha felállt, körbe járta
a mindig ragyogó, tiszta szobát,
új csipkét terített az ágyra,
majd mellé térdelt, csillagot várva.

Zimankós az idő – halkán mondta,
hogyan anyám meg ne hallja,
majd hátat fordított a nyárnak,
telet látott, tiszta - fehér havat...

...álmodott, ujjait öklébe fogta,
térdig érő haját, már nem fonta,
egy mosoly ült szája szegletébe,
s az angyalokkal elindult, a télbe.

KOVÁCS LÁSZLÓ (Kovycs)

Még látom arcodat

Állok az erdő csendjében egyedül,
már árván áll, üres az erdei út.
Valahol halkán egy tücsök hegedül,
dalában hordozza a fájó búcsút.
Még az avar is csendesen fogadja
a hulló levél halott remegését:
Ki fáját elhagyva, már elfogadja
az elmúlás végső, holt lebegését.
Üres az ösvény, üres a lelkem is.
A bokor ágán egy madárpár figyel,
csillogó szemük meleg, mint a Jáspis.
Elmúlt a nyár, elment reményeivel.
Reményeivel, mert még hittem hogy vagy.
Vártalak sokszor itt a várdomb alatt.
Nem jössz az ösvényen, reményem elhagy.
A forrás vizében még látom arcodat.
A patak vize elvitte szerelmed...
Legyél boldog! Nem szidlak, nem dohogok.
Itt maradtam én árván, velem az emléked,
te örök maradsz, mert az emlékek konokok.
Talpam alatt halkán reccsen egy toboz,
ágáról a madárpár tovareppen,
a reménytelenség végigostoroz,
sóhaj nem hallik, csak épp tovalebbsen.
Kedves, ha álmodsz egyszer az erdőnkkel,
mert az álmokat törölni nem lehet.
Ott lesz az elfelejtett szó kettőnkkel...
Tudd, az búcsúzott el, ki még élt szeretett.

1977. Úk: 2014 Orl.

SZEDŐ TIBOR

Megágyaz a gondolat

A bennem szunnyadó
gyerekkorom a
mára kisarjadó felnőttégem.
Mint évek kilincsén a
rügysző kezem virágja.
Holnapba nyílnak az ajtók.
Őszbe sárguló szavak
az ajkam grádicsán.
A fejembe zárt
képzeletvilág kitárt ablakán
beözönlő lélekszínek.
A józan ész mérlegére a
kérgesedő középkor
ujja tapad.
Mint vésett sorsutak
a percek a tenyér
bőrpárnáján.
A fiatalság és az
elmúlás összenézve
magában kuncog.
A test tárguló
szobáit az évszakok
tarka bútoraival
rendezi be az élet.
Megágyaz a gondolat
az elmém fekhelyén.

Elvirágzó idő

A kiült idő karosszékébe
süppednek az órák.
Az elme sötét
szobájába gyújt
villanyt a tudás.
Csend ablakát nyitja
a zajos világ.
Falakra font
árnyak tánca.
A polcon könyvek
zsúfolt lapjain
kopott szavak
folynak a jelenbe.
A díványon hervadt
fiatalság hever.
Őszülő percek haját
fésüli a holnap.
Az élet törékeny
szívdobbanást
kanalaz.
Remény szárnyait
növeszti a lélek.
A madár tekintet
nesztelenül elsuhan.

Dr. PÁNTI IRÉN

Jókai és Petőfi barátsága. Egy legendás barátság keletkezése és elmúlása

Barátságuk a 19.századi magyar irodalom legismertebb és legromantikusabb kapcsolata volt.

Mindkettőjük életében mély nyomot hagyott, kapcsolatuk a költészet és a próza világán túl forradalmi kérdésekben is szoros szövetséget jelentett. Nemcsak kortársak voltak de a magyar szabadság eszményének lelkes hívei.

Petőfi különös mély érzéssel szerette Jókait. A jó barátot és a sokat ígérő pályatársat szerette benne.

Két évvel volt idősebb Jókainál de jóval tapasztaltabb, hányatott sorsa miatt. szívesen atyáskodott felette ami jelleméből fakadt. Jókai ezt a pártfogást a szelíd barátság örömeivel elfogadta, és viszonzta.

Egyik levelében így írt baráti érzéseiről.

„Amit én Jókai iránt érzek az igazság szerint nem is barátság nem is testvéri szeretet vagy tán a kettőnek keveréke vagy talán mindkettőnél több. Valami le nem írható s tagadhatatlan, hogy a világon senki iránt nem éreztem azt, egyedül ő iránta.”

Két verset is írt hozzá, Egy fiatal íróhoz címmel megjelent versében ifjú pályatársnak szeretett barátnak nevezte. Megjósolta a karrierjére célozva, hogy kis felhőcskéből majdan fergeteggé változik.

Jókai Mórhoz című versében mély bizalmáról biztosította.

„Bizalmam várát fölgyújtották,

Ledöntötték az emberek.

Romjai között egy ép oszlop van

Te állasz ott...csak temagadban

Téged le nem dönthetnek”

Barátságuk mély volt és intenzív azonban nem állta ki az idő próbáját nem Petőfi halálával ért véget. Eltávolodásuk eltérő jellemükből, a mozgalmas forradalmi eseményekből, főként azért következett be, mert megjelent Jókai Mór életében a nagy szerelem Laborfalvi Róza személyében..

Jókai Mór indulása

1825 február 18-án született Komáromban. Édesapja Ásvay Jókay József nemesi családból származott Ógyallán élt, jogot tanult majd Komáromban ügyvédi irodát nyitott és feleségül vette a szintén nemesi származású Pulay Máriát. Házasságukból 5 gyermek született, 1814-ben Károly, 1816-ban Eszter és 1825-ben Mór, Két kisfiuk is született ők csecsemőkorukban meghaltak, mindkettőt Lajos névre keresztelték. Az 1825-ben született kisfiúnak is a Lajos nevet szánták, de a rokonság lebeszélte őket erről. Így neki édesapja a Mór nevet választotta, Benyovszky Mór után, aki ifjúkori olvasmányainak kedvenc hőse volt.

A kis Mór abban az évben született, mikor Széchenyi István a Magyar Tudományos Akadémiát megalapította s mikor a magyar nyelv használatát a hivatalokban engedélyezték

Ez az év Magyarország művelődésének legtermékenyebb korszakát a reformkort indította el, és ennek a kornak lett később kimagasló alakja Jókai Mór. Otthon és az iskolában mindenki szerette kényeztette őt. A családot szelíd természetével hódította meg. Édesapjához írt verses köszöntőit a rokonság a szomszédság bámulattal olvasta. Első versikéje a Jelenkor melléklapjában, a Társalkodóban jelent meg. Csodagyerekeknek tartották, de ez nem tette elbizakodottá, sőt társaságban sokáig félénk és visszahúzódó volt.

A komáromi református elemi iskolába járt minden osztályban kiváló eredményt ért el. Tízéves korában szülei elküldték cseregyereknek Pozsonyba német nyelvet tanulni. Zsigmondy Sámuel tanár családjánál lakott, ahol testvérként bántak vele. Tanulmányait az ottani líceumban folytatta.

1837-ben visszatért Komáromba ahol a gimnáziumba írátták. Ekkor már édesapja súlyos beteg volt és októberben el is hunyt Édesapja halála annyira megviselte, hogy súlyos beteg lett. Eszter nővére gondos ápolásának köszönhetette felépülését. Gimnáziumi tanára Vály Ferenc is rendszeresen látogatta és korrepetálta beteg tanítványát közben Eszter nővérét is, megszerette majd feleségül vette Jókai sógoraként kötelességének érezte, hogy nagy odafigyeléssel támogassa tanulmányaiban és segítse későbbi boldogulását.

A diákévek

Pápa

Komáromban nem volt magasabb iskola így a középiskolai tanulmányok befejezése után el kellett hagynia szülővárosát, és a pápai református kollégiumban folytatta tanulmányait. Pápán nemcsak kitűnő tanárokat, de kiváló diáktársakat is talált. Itt ismerkedett meg Petőfi Sándorral és Orlay Petrics Somával, aki Petőfi unokatestvére volt. Vele lakott együtt albérletben egy családnál. Petőfi az első évfolyamra iratkozott, Jókai ekkor a második évfolyamra járt Orlay Petrics Somával együtt, akivel jó barátságban voltak. Az albérletükben gyakran felkereste őket egy kis eszmecsere. Itt kezdődött barátságuk Petőfivel, de szorossá csak később, Kecskeméten vált. Romantikus volt a találkozásuk, és később ilyen lett a barátságuk is.

Petőfi ekkor szerelt le a katonaságtól, betegen sok rossz tapasztalattal a háta mögött, anyagi támogatás nélkül ült újra az iskolapadba, hogy folytassa tanulmányait. Jókai jó módban élt támogatta szerető családjá, mégsem ő segítette Petőfit, hanem fordítva történt. Kapcsolatukban mindig Petőfi volt a domináns, bár csak két évvel volt idősebb nála. Olyan volt a jelleme, hogy csakis ő irányíthatott, ami később barátságukra is rányomta bélyegét, majd a szakításukhoz vezetett.

Pápán Jókai még habozott festő legyen-e vagy építész. Petőfi elsősorban színésznek készült. Orlay Petrics Soma, aki később jó nevű festő lett ekkor még novellákat írt. Mindhárman tagjai voltak a Képzőtársaságnak együtt vettek részt az önképzőkori összejöveteleken, felolvasták verseiket novelláikat pályázatokat írtak Jókainak az Istenítélet című elbeszélése bekerült a Képzőtársaság emlékkönyvébe. Petőfi 2 aranyat nyert *Szín és való* című művével, Orlay novella pályázaton nyert. Petőfi anyagi gondjai miatt mégis úgy hagyta el Pápát, hogy nem érettségizett le, ismételten a színészettel próbálkozott Pozsonyban.

Kecskemét

Jókai a pápai főiskola elvégzése után visszatért Komáromba. Mivel egészségével korábban problémák voltak az orvos alföldi levegőváltozást javasolt számára, így került édesanyja közbenjárására a kecskeméti jogakadémiára. Édesanyja Pulay Mária erős akarátú határozott asszony volt. Ő irányította családjá életét és egyengette gyermekei sorsát, akik eleget is tettek elvárásainak.

Tanulmányai során idegenben is mindig szerető család támogatta. Kecskeméti szállásadója Gyenes Mihály az Alföld fásításán dolgozott. Gyakran magával vitte kiszállásaira, ahol megismerte a puszták életét a halászok, betyárok, juhászok, csikósok különleges világát, az itt szerzett élményei jelentek meg később regényei lapjain.

Első értékes irodalmi alkotását, a *Zsidó fiút* is Kecskeméten írta, első regényét a Hétköznapiakat is itt kezdte el. A pályamunkát idegen kézírással kellett benyújtani a Magyar Tudós Társaságnak. Jókai barátját, Petőfit kérte meg drámája lemásolására. Petőfi – aki abban az időben egy vándorszínész társulattal Kecskeméten tartózkodott – eleget tett barátja kérésének. Honoráriumot akart neki adni, de nem fogadta el, ezért Jókai lefestette sárga gombos kék kabátjában Erre a képre később nagyon büszke volt, Petőfi. Jókai ebben az időben még sokat és ügyesen festett. Lefestette szép háziasszonyát, néhány tanárát és diáktársát ezen a területen is sikerei voltak.

Jogi tanulmányait kitűnő eredménnyel végezte el 1844-ben majd visszatért Komáromba, később Pestre, joggyakorlatot szerezni. Itt ismerte meg a jurátusok életét, a furfangos ügyvédek is gyakran bukkannak fel regényeiben. 1946-ban megszerezte az ügyvédi oklevelet, de ekkor már tudta, hogy az irodalomból szeretne megélni, nem a jogi munkából. Petőfi rövid ideig tartózkodott Kecskeméten ekkor már Pesten dolgozott a Pesti Divatlap

segédszerkesztőjeként. Pestre kerülén Jókai megkereste Petőfit a Pilvax-ban ő bemutatta jelenlévő barátainak, ezentúl neki is foglalt helye volt Pilvax kerek asztalánál. Akkor már ott is barátja volt a hangadó, Petőfi megszervezte a Tízek Társaságát, ahol a fiatal íróknak akart fórumot teremteni ebbe a munkába már barátját is bevonta a lapalapítást azonban a cenzúra nem engedélyezte. Szerencsére az Életképek című lap befogadta ezeknek a fiatal íróknak műveit hamarosan a főszerkesztő Jókait bízta meg az Életképek szerkesztéssel a olyan jól végezte a dolgát, hogy példányszám sokszorosára nőtt. Később ez a lap lett a forradalmi reformokat sürgető ifjúság szócsöve.

Jókai Pestre költözvén egyik író barátjánál Szigligeti Edénél lakott, majd barátja rábeszélésére a Dohány utcai lakásuk egyik szobájába költözött Petőfi 1847 őszén feleségül vette Szendrey Júliát és a Dohány utcai lakás az első közös otthonuk volt. Barátságuk ekkor még megbonthatatlanak látszott, amit az együtt lakás csak megerősített. Esténként teáztak beszélgettek felolvasták egymásnak műveiket, inspirálták egymást. Szorgos hétköznapiak voltak ezek. Március 15-ét a forradalom nevezetes napját is együtt csinálták végig.

A 12 pont is ott készült a Dohány utcában, Jókai ott fogalmazza meg a végleges szövegét. Március 15-én forradalmi ifjak a Pilvax Kávéházban gyülekeztek, ahol Jókai az egyik kávéházi asztalra állva a lelkes hallgatóságnak felolvasta a 12 pontot utána Petőfi a *Nemzeti Dalt* szavalta el. A fellelkesített közönség innen a Landerer Nyomdához indult, lefoglaltak ott egy nyomdagépet, és maguk fogtak a munkához a cenzor engedélye nélkül, ebben a nyomdászok is segítették őket.

Délután küldöttség indult Budára a Helytartótanácsához, ahol elérték, hogy a cenzúrát eltörölték és szabadon engedték a börtönben raboskodó Táncsics Mihályt is.

A Nemzeti Színházba ingyen előadást hirdettek estére Katona József *Bánk bán* című darabját tűzték műsorra. A színházban a kezdés után hatalmas káosz alakult ki, Táncsicsot követelték, tömeg zajongott, nem tudták a forradalmi ifjak lecsillapítani. Ekkor támadt Jókainak az az ötlete, hogy a színpadról kell a közönséghez szólni, felrontott oda, ezzel zavarba hozta a közönséget azonnal elhallgattak. Azzal csillapította le őket, hogy inkább örüljenek a győzelemnek, és tűzzenek kokárdát egymás kabátjára. A közönség sietett kokárdát szerezni, majd hallgatta az előadást mely botrány nélkül lezajlott. Jókai életének nagy pillanata volt, mikor az előadás végén Laborfalvi Róza művésznő, aki Gertrudist játszotta virágot tűzött a mellére. Jókai későbbi visszaemlékezéseiben úgy tüntette fel, hogy ekkor ismerte meg Rózát, és itt a színpadon lobbant lángra szerelmük, ez azonban csak a múlt megszépítése volt.

Jókainak korábban is ismernie kellett Laborfalvi Rózát, mert Szigligeti Edénél bérelt szobát, ahol Róza is gyakorta megfordult, továbbá színikritikákat is írt, így művészetét is ismernie kellett. Az sem lehetetlen, hogy Róza azért járt olyan gyakran Szigligetiékhez, mert szemet vetett a jóképű félénk fiatalemberre, aki szintén felfigyelt a művésznőre és tőle biztatást kapott.

Bimbózó kapcsolatukat azonban Petőfi – aki szinte öccsének érezte Móricot – nem nézte jószemmel.

Jól tudta ugyanis, hogy Rózának viszonya volt a híres színésszel Lendvay Mártonnak, és ebből a kapcsolatából egy lánya született A törvénytelen gyermek nagy szűgyen volt akkoriban, és mikor megtudta, hogy Jókai valóban házasodni akar, meg akarta akadályozni, hogy a vesztébe rohanjon.

Ráadásul Róza 8 évvel volt idősebb Jókainál, ráadásul katolikus vallású.

Petőfi megírta a rossz hírt Jókai édesanyjának, aki lányával, Eszterrel azonnal Pestre indult, hogy megmentse fiát „attól a vén személytől”. Minden igyekezetük hiábavaló volt. Vályné még azt is bevetette, hogy elvitte öccsét abba a budai intézetbe, ahol a kis Rózát neveltette. Jókai nagyon megrendült ettől a hírtől mert ő erről a lányról semmit nem tudott, már-már meghátrált és megígérte édesanyjának, hogy hazatér velük Komáromba, de Róza

erősebbnek bizonyult: találkoztát kért tőle és megszöktette az ő svábhegyi szállására. Innen már nem volt visszaút. Petőfi elvezette Jókayné és a lányát ehhez a szálláshoz, de ők ekkor már árkon-bokron túl jártak, és 1848. augusztus 29-én Piliscsabán sebtében összeházasodtak.

Hogy miért ellenezte Petőfi ezt a házasságot nehezen érthető. Volt idő mikor ő maga is színésznőt, Prielle Kornéliát akarta feleségül venni. Petőfi házasságában is volt felekezeti különbség ez nem okozott közöttük gondot Ennek ellenére Petőfi úgy gondolta, hogy Jókai nem viselkedett férfiasan, mert nem mert Rózának nemet mondani, nem vette észre, hogy Laborfalvi Róza csak ki akarja őt használni. Jókai ezzel a házassággal nemcsak egyetlen igaz barátját veszítette el, de édesanyja is megátkozta, és minden vagyonából kitagadta.

A barátságuk megromlásához az is hozzájárult, hogy Petőfi, Jókai tiltakozása ellenére megjelentette az Életképekben Vörösmarty Mihályhoz címzett kíméletlen cikkét. Petőfit felháborította, hogy Vörösmarty Mihály, mint országgyűlési képviselő megszavazta azt a törvényt, hogy a magyar újoncok a császári hadseregbe vonuljanak be Mivel indulásuk kezdetén mindketten sok segítséget kaptak tőle, méltatlannak érezte ezt a támadást és véleményének a sajtóban is hangot adott. A barátságuknak így lett vége, ezt követően már nem beszéltek egymással. 1849 tavaszán találkoztak utoljára, mikor a Nemzeti Múzeumban Buda visszafoglalását ünnepelték. Jókai poharat emelt azokra a hősökre, akik a szabadságért ezután fognak elesni. Petőfi később odament hozzá, és ezt mondta „Köszönöm pajtás hogy rám is köszöntöttél poharat.”

Jókai egész életében fájlalta, hogy Petőfi nem békült ki vele. Soha nem tudta elfelejteni. Hosszú évtizedekig ápolta emlékét, és minden alkalmat megragadott, hogy magasztalja őt. A Petőfi életét átszövő legendák születésében, neki is része volt.

Felmerül a kérdés, meg volt-e az esély a két zseniális alkotó kibékülésére? Álláspontom szerint, erre akkor sem kerülhetett volna sor, ha Petőfi életben marad. Petőfi szemében a barátság szent volt, és úgy érezte Jókai a vesztébe rohan, ha Laborfalvi Rózát elveszi, mert tönkreteszi írói hírnevét. Ebben a meggyőződésében felesége is támogatta, aki Rózát szintén nem kedvelte. Petőfi számára a magánélet és a politika elválaszthatatlan volt, és úgy gondolta, egy forradalmának a magánéletben is feddhetetlennek kell lennie. Házasságát árulásnak tekintette Békére vágó. alkat volt, aki elfogadta, hogy sorsát egy nála erősebb akaratú nő irányítsa. Jókait erős nők vették körül, akik ugyan korlátozták önállóságát, de megteremtették számára az alkotás feltételeit”

Felhasznált irodalom:

Jókai Mór élete és kora – Mikszáth Kálmán sorozat 19. kötet, Kossuth kiadó, 2011

OROSZ MARGIT

Együtt emberül

„Vagyunk ketten két szép nyárfa,
s búvunk egymás árnyékába”
(Kányádi Sándor)

Hol van már az eső
mely úgy szakadt
mikor megláttalak
hol van a napsugár
mely úgy süttött
átforrósította
a testünket
hol van a mozdulat
mely tétova
kibomló hajamat
hátra simította
sötét szemed átizzott
ibolya-kékemen
tekintetemben tekintetem
hol van az ifjú
ki vallatott
a lány ki feleletet adott
most csendből vetünk ágyat
hallgatjuk szívverésünk
bennünk zuhog az eső
közben éveket kérünk

Pirkadat

Amint pirkad, az ég alja
vörös-lilában oldódik,
sötétje elillan.
Vaksin figyelem, tétován,
lassú kéket miként festi
a felkelő nap az égre,
alatta mint illan el
az éjszaka hús menedéke..
Felzeng a virradat,
érkezik surrogó madár
szárnyán, csobog a Bán-patak,
harmat hitem izzik
új fák hajtásain, ágán.

SZABÓ JUDIT

A változás szele

Míg a tavaszt várom,
csendben rezdül meg köröttem a lét,
jégzárak rozsdás lakatja pattan,
egyetlen cseppé sűrűsödő a fény.

... és a fagyott rétegek közé csak lassan
férkőzik be a pislákoló élet,
a szelíd várakozás öröme észrevétlenül, napról napra éltet
...

A felhők mosolya erőtlen és bágyadt,
és én magamra húzom a lassú változást,
mint egy puha szárnyat,
s míg a napok lebegve úsznak el,
az opálos fény foszlik,
de a csendre csak csend felel ...

... és még minden csoda várat magára.

Némán hajol a nappal az éjjel vánkosára,
és türelmet kíván a vánszorgó idő,
de a változás megállíthatatlan,
nőttön-növekvő erő ...

... s míg én a tavaszt visszavárom,
mélységes álmából ébred meg a lét,
frissülő szelek fújnak a semmibe egy szomorú hópihét ...

EGERVÁRI JÓZSEF

Melegszendvics, berregéssel

Annyira nagyon ölelgette az összeveszés után, majd' összeroppantotta a fiatal nőt, aki még mindig azt játszotta, hogy durcás; a velencei karneválon vásárolt, míves, fekete álarc takarta szemét, ám bujkáló mosolyát nem tudta elrejteni. Vágyott már erre az ölelésre, legalább ezer éve, belebizsergett a szíve, megkeményedett a melle, ölében lobogó tűz gyúlt.

– Hagyjál már, te nyakkendő! – lökte el magától gyöngéden, hosszú, szenvedélyes csók fojtotta belé a szót, s amikor lélegzethez jutott, megmarkolta a férfi nemi szervét, nadrágon keresztül. – Megöllek, az biztos, hogy megöllek, mert mindig összetöröd a szívemet – suttogta a férfi fülébe, pedig inkább azt akarta mondani, hogy imádlak, megbolondít minden szívdobbanásod, de úgy vélte, büszkeségén nem eshet csorba. Finom, érzéki, odaadó nő volt, amikor levetette magáról a vad amazon jelmezét, de nem volt könnyű odáig eljutni, főleg neki nem. Sötét és fájdalmas titkokat őriztek mindketten, láthatatlan korbácsütések alig gyógyuló hegeit viselték hátukon, nem voltak kibékülve a világgal, Istennel, és a világ, Isten sem volt kibékülve velük.

– Elisa! – húzta össze a férfi a szemöldökét.

– Igen, Higgins?

– Ne beszélj csúnyán, mert megharapom a csupasz seggedet!

– Ah, a segg nem csúnya szó?

– A segg nem csúnya szó – nevetett a férfi, megölelte a nőt és megfogta a hátsóját.

Sokáig csókolóztak, hol finoman, hol vadul, közben vetkőztették egymást. A férfi felültette az asztalra a nőt, hanyatt döntötte. Nem tudott betelni vele, kemény melleivel, ágaskodó mellbimbóival, lapos hasával. Kapkodták a levegőt, a nő lehunyta szemét, combjai között volt a férfi feje, megörjítette az ujjak tánca, a hadarón pergő nyelve, aztán a finom csók, ott lent, majd átváltott a legfinomabb, lassú keringő ritmusára, hogy utána ismét a szamba vegye át az uralmat.

A nő fuldoklott a gyönyörtől, váratlanul franciául kezdett káromkodni, belekapaszkodott a férfi hajába, magára húzta, mert akarta, oly égető kintől és vágytól gyötörten, mint még soha. A vadlovak ágaskodtak, sörényük lobogott a szélben, tajtékozva vágtaztak, a végkimerülésig, míg végül lihegve, remegő izmokkal bújtak egymáshoz.

– Éhes vagyok. Csinálok melegszendvicset – bújta a férfi nyakába a nő.

– Én is éhes vagyok, de majd én megcsinálom – válaszolta a férfi.

– Jó. De még ölelj kicsit.

– Egy kicsit.

A nő feküdt az ágyban, meztelenül, nézte a férfit, aki szintén meztelen sürgölődött a konyhában. Imádtá minden porcikáját. Igen, a testét is. Meg a lelkét. A humorát és a pimaszságát is. És azt is, amikor a szemüvege felett nézett rá komolyan, és magyarázott valamit. A férfi betette a sütőbe a szendvicseket, de nem ment vissza hozzá, mindkét tenyerét a pultra helyezve hallgatta a sütő órájának kattogását. A nő halkán felkelt az ágyból, odaosont hozzá, hátulról átölelte. A férfi finoman megfogta kezeit, a nő ujjaiába fűzte ujjait, magához szorította. Nem mozdultak, hagyták, hogy meztelen bőrük kommunikáljon, halk sóhajtásuk, kapkodó lélegzetvételük. Nem tudták, hogyan sodorta őket egymás mellé az élet, azzal sem törődtek, mi lesz holnap, mi holnapután, csak azt tudták, kimondatlanul is, hogy megérdemlik egymást, mert úgy illeszkedtek egymáshoz, mint két szelet zsíros kenyér. Az idő hazudósan ácsorgott, úgy csinált, mintha egyetlen pillanat lenne az élet, ám a sütő órája szégyenlős berregéssel hasította ketté a mozdulatlanságot. Elkészült a melegszendvics.

Megj.: Art'húr Irodalmi Kávéház, Art'húr élményfürdő

VARGA ÁRPÁD

Sárkányszelídítő

Tűzokádó sárkány
otthon melegét
teríti szét:
fényt és hőt.

Kinek pusztító ez,
kinek varázslat,
mindez várhat:
a szívét

nem éri el, fejét
ki vágja – magát
vágja le. Mert
szívesély,

csakis ha a sárkány
jellemét vágyod,
táltosodként
kiáltod

nevét, magadból is
táplálod tüztét,
báját s baját
figyeled,

szelence-titkokkal
eteted, elzárt
madárként bánsz
vele, de

kedvére engeded,
s majd őszintén száll
vissza hozzád
repesve.

Míg nem oldódsz benne,
végzeted – emel
vagy ejt: szinte
egyre megy.

DEBRECZENY GYÖRGY

áldozz a pásztornak

kelták és trákok rómaiak és avarok
művelték itt a szőlőt és magyarok
menj és nézd meg a tőkét
vezessen utad a prэшáz felé
a pincék kellemes hűvösébe

menj le a pincébe barátom
legyen akár Szekszárd belvárosában
gyere le a pincék belvárosába
de ha teheted majd gyere is fel
ne rogyadozzon a térded

mészkötalapzaton ül háza udvarán
a bronz Babits Mihály
pedig mindig fel-alá járkált mikor írt
de a sétakert platánjai alatt is ott van ő
odasétált a művelődési ház udvarról

egy pohár bort adj neki barátom
és elérkezik a szőlő roncsaiból a
feltámadás
így legyőzheted a nagy szüretelőt
a fürtökből a bor erjed forr
áldozz a pásztornak ígyál és élni fogsz

ez volt írva az üvegedényre ógörögül
hát áldozz barátom és idd a bort
a jó szekszárdi vöröset
de mértékkal élj vele
és élni fogsz

BÁRDOS LÁSZLÓ

Az egyetlenegy megközelítései

Tisztán csengő, titokzatosan egyszólamú hangzavarban botorkálok s álmélkodom, miközben a Miatyánkot olvasom — 121 „európai nyelven”. Micsoda átlátszó hengegés! Ugyan ki hinné el nekem, hogy képes vagyok elolvasni ezeket a szövegeket: az Úr imájának valamennyi írott indoeurópai és finnugor nyelven létrejött fordítását gyűjtötte össze Németh Zsigmond, a példaszövegek mellett röviden jellemezve is a szóban forgó nyelveket. Kettőt-hármat érteni, ötöt-hatot követni bírok közülük, de hogy mennyire nem csap át a mennyiség minőségbe, bizonyítja, hogy idegen nyelvekben jártasabbak is csak gyér pontjait, sávjait fürkészhetnék e hatalmas freskónak. Mennyi nyelv, a latintól a görögig, a hollandustól a bolgárig, az eszkimótól a vogulig, sőt, a műnyelvekig, hiszen itt van a hét kérés volapükül és eszperantóul is! S persze a nagy irodalmi és bibliahonosító nyelvek különböző korszakait is reprezentálják a fordítások: például négy angol változatot mutat be a gyűjtemény. Magyarul még rovásírással is megtaláljuk az imát... és így tovább, a pusztá felsorolástól is elfullad a szavunk.

Mármost, mitől oly megrázóan *egy*, egységes ez a könyv? Bizonyval attól, hogy ugyanaz az elementáris és eredeti ember-szó és emberi gesztus töredezik benne számtalan, önmagában egésszé teljesülő darabra. Az az emberi „eredetiség”, amelyet csak ő, az Isten fia nyilváníthatott ki, ennek az idők végéig zengő egyetemes kórusnak csak ő adhatta meg az alaphangját. Megközelítés valamennyi fordítás, a nyelvek éppúgy közelítenek e mindennapi, oly egyszerű, mégis kimeríthetetlen mondatokhoz, ahogyan bármelyikünk csak egy-egy lelkiállapotból, élethelyzetből kitekintve tud feléhajolni a mindenkoron lényegesnek, melyet imádkozva kimond. Az alapige elvégre isteni nyelv, rejtélyes megnyilatkozás; nem érezhetem véletlennek, hogy számomra az izlandi Miatyánknál is izgalmasabb, mondhatnám, egzotikusabb volt a bevezetőben lejegyzett (kikövetkeztetett) eredeti, az arámi szöveg, mely az Üdvözítő szájából hangozhatott el. Belénk ivódott és pórusainkból árad a könyörgés, melynek eredetijét pontosan meg sem ismerhetjük, meg sem hallhatjuk! Hittitkokat sejtet meg, misztériumokba enged bepillantani az a nyelvészeti antológus.

S még egyszer közelít egymáshoz bennünket, sokszor egymás ellen fenekedő népeket, műveltség típusokat, szokásokat, sőt hitrendszereket. Nekem nagyon tetszik, hogy héberül, sőt jiddisül is itt olvasható vagy legalábbis látható a Miatyánk: nemcsak a rokonság megleszármazás miatt, hanem azért is, mert élhetővé, elhangozhatóvá teszi, ami így most nem él és nem hangzik el. Egyáltalán: e valójában felfoghatatlan könyv azonos szövege révén a bábéli torony pümkösi jóvátételét dokumentálja.

Világa csak annak van, akinek nyelve van — vallja korunk értelmezéstudománya. A nyelvészet rávilágított a természetes (nemzeti) nyelvek sajátos „észjárására”, különböző értelmező struktúráira. De tudatosította azokat a gondolkodásbeli alakzatokat is, melyek minden nyelvben közősek. A hét (vagy az öt) kérés csak mindenkié lehet: kisajátíthatatlan, noha minden nyelv magáévá teszi. S titkosan és tudós módra, ellenállhatatlanul megteremti mindahány, újra meg újra, azt a könyörgést, mely mindöröktől fogva ismerős az Atyának: „Tudja a ti Atyátok, mielőtt még kérnétek, mire van szükségetek.”

Új Ember, 1991. június 21.

Keresztutak

Ismerek valakit, aki talpig tisztességes. Sohasem sértett meg semmiféle írott törvényt (törvénykönyvet) sem. Büntetőjogilag feddhetetlen. Ha megkérik rá, segít akárki fiának. Megbeszélte találkozóról egy percet sem késik, ígéretéről sohasem feledkezik meg. A világ azonban korántsem ilyen becsületes. Jóval többen vagyunk, akik megfélemlünk egy-egy ígéretünkről, olykor adott szavunkról is. Lelki vagy testi szükséglet látó társaink mellett nem törődöm léptekkel sietünk el. Máskor viszont elhalmozzuk jó szavakkal, segítséggel őket. Szeszélyesek vagyunk.

Mennyire hiányzik is az eligazító tábla egy-egy ilyen keresztútnál! (Folyton ilyen keresztút előtt állunk.) A szeretet és az igazi figyelem ugyanis, gyarló mivoltunkból és erőink végetségéből következően, sajnós, szeszélyes. Lendülete olykor megtorpan, megbízhatósága ki-kihagy. Ezért azután számtalanszor megsértjük az olyan ember közérzetét, aki sohasem hibázik.

Akit ismerek, csakugyan sértve is érzi magát minduntalan. Úgy is mondhatnám, egyfolytában és készségesen neheztel a világra, mindenkire. Legyünk igazságosak: ismerősöm kibíráhatatlan dolgokat bírt ki életében, úgyszólván érthető is, hogy öregkorára minden sérelem rákövesedett. Csak hát ezen a kérgen már nem hatol át valódi szeretet — se befelé, se kifelé. Egy valami hatol át, kifelé: az ítélkezés.

Ez pedig már veszélyes magatartás, különösen, ha szenvedéllyé, állandó önigazoló kényszerré, örökös önfelmentéssé válik. „Ne ítélj...”, tudjuk és valljuk, még ha belátjuk is: vannak az együttélésnek olyan formális szabályai is, melyeket bármely társadalomnak (vagyis egyes embereknek is) joga van számon kérni tagjain, jogunk van számon kérni egymáson. A mai világban megint csak nem utolsó dolog, mi több, ritka érték a becsület, a tisztesség. Csakhogy a becsület csupán szükséges, de nem elégséges feltétele a méltó, igaz, közössé váló emberi életnek. Ismerősöm segít — mint írtam, ha megkérik rá. Ha nem, akkor nem. A némán vagy bátortalanul folyamodó segélykérésre föl sem neszel. A kapcsolataiban támadó viszályokat, a másokban megbúvó görcsöket — akár ő okozta, akár vétlen bennük — soha föl nem oldaná. Még nyelvbontlásból sem kér bocsánatot. Ezek már aggasztó tünetek: a szeretetlenség jelei. Pedig szeretetünk — lélektani alapja az empátia — állandó, önfeltét és szabályozottságot nem ismerő, folytonos úton levés a másikhoz: fáradságot nem kímélve kell — kellene — figyelnie, értelmeznie a másiknak, kiváltképp a hozzánk közel állóknak, *szeretteinknek* legtitkosabb óhajait, legrejtettebb gátlásait, és a szükséges pillanatban, nem valamilyen megbeszélte, előkészített pillanatban, hanem esetleg egy „törvényen kívüli” percben, rajtaütésszerűen segítenie, mentenie. Mert ajánlatos, hogy a szeretet folyton résen legyen, mivel hányatott és kiszámíthatatlan az idegéletünk, a szereteténységünk is.

(Milyen fontos lenne mindemellett a tolakodó, a nem körültekintő segédkezés, a szeretet nevére nem is méltó, elhatalmasodó buzgólkodás ártalmairól is beszélni! Talán megkísérelhetjük egy másik alkalommal.)

Új Ember, 1991. augusztus 11.

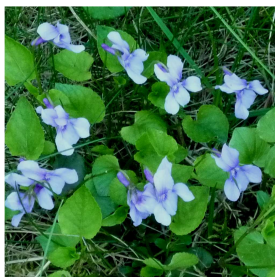
BÁRDOS LÁSZLÓ: *Akarat és gondviselés*
az Új Ember hetilapban megjelent írások (1990 — 1998)

<https://mek.oszk.hu/23700/23723/>

FETYKÓ JUDIT

Elmúlás

Hideg, merevítő verítékben úszva,
kapkodó légzés mozdulataival
a szem valahova hátra felé csúszva
összeeső érben a lét tócsáival
nem bír már a szív ütemre találni.
Fürödve halálos hideg verítékben
a lét és nem lét határán rohanni,
itt,
mit kéne még,
mit nem lehet már,
mit ígér az ég,
mit hoz a halál,
ott,
s vajon ott, és akkor a lét és nem létben,
hideg halálos, szörnyű verítékben,
hogyan lehet, hogy,
az életből
kiszakadni.

Vasárnap, pirkadatkor

...akkor elszakadt a kárpit,
s előzőnlötte az eget a haragvó erő...

„és most mi lesz? Hogy lesz ez után?
Én, ki csak eszköze vagyok e napnak,
honnán tudom meg, hogy tettem
oda vezet, hova ígérte a sugallat?
Forog vihar, ordít a menny,
magamon érzem minden sebet,
lábam nem visz. Minden reménytelen.
Tudni kell. Tudnom kell... él-e még?
Hideg, fekete félelem maradt.
Vagyok magamban. Magamon kívül.
Hideg ráz. Lázrohamos akarat
nem visz. Nem hozzák, hogy él — hírül.
Pokolra kell jussak érte;
de tudnom kell, ezért utána indulok:
megtudjam a igazat végre,
hogyan él-e
kit elárultam, elárulok.
Él-e, mint mondják sugallatok,
feltámad-e...
Tudnom kell! Tudnom kell, él-e!
Nélküle maradt a semmi fekete éje.”

... üres a szépen hajtott vászon...
... derengő hajnalban, hol az éj
a világossággal összeér;
egy asszony jó, félve, remegve,
— üres a gyolcs, nincs beletemetve!
Üres a szépen hajtott vászon.

Húsvét

Vasárnap, a korai misére vittük, anyámmal vittük a pászkát.
Templomunk megtelt; a pászkaszentelésre felsorakoztak teli, dús kosárkák.
Szagos víz, korai ibolyák, tömjén és súlyos, sós-édes ételillat...
Az oltár, a kék-arany ikonosztáz, mind olyan, mint sok évnek előtte,
Mikor kora reggel vittük, anyámmal vittük a pászkát,
Húsvét vasárnapi pászkaszentelőre.

ZIGMON ISTVÁN: *Beat mise Jézussal*, digitális akvarell

**Jó olvasást, szép tavaszt, kellemes, vidám Húsvétot kíván
az Irodalmi Epreskert 5.**